

MINISTERSTWO GOSPODARKI

POLSKA 2010
RAPORT O STANIE
HANDLU ZAGRANICZNEGO

WARSZAWA 2010

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki

Departament Analiz i Prognoz

Kazimierz Miszczyk (Koordynator Zespołu Analiz Handlu Zagranicznego),

Małgorzata Mendyk, Monika Walczak

pod kierunkiem:

Anety Piątkowskiej – Dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz

ISSN 1429-3021

Spis treści

Synteza.....	5
1. Zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.....	9
1.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	9
1.1.1 Implikacje kryzysu w globalnej gospodarce i handlu światowym w 2009 roku.....	9
1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych.....	11
1.1.3 Sytuacja w handlu światowym.....	13
1.1.4 Perspektywy ożywienia gospodarki światowej.....	19
1.2 Uwarunkowania wewnętrzne.....	21
1.2.1 Ogólna sytuacja w polskiej gospodarce.....	21
1.2.2 Uwarunkowania cenowo-kursowe i ich wpływ na obroty towarowe.....	22
2 Długookresowe zmiany obrotów towarowych.....	25
2.1 Zmiany w okresie transformacji.....	25
2.2 Zmiany w okresie bieżącej dekady.....	26
2.2.1 Zmiany wartości obrotów.....	26
2.2.2 Zmiany wolumenu obrotów.....	29
3 Ważniejsze zmiany obrotów w 2009 roku.....	31
4 Skala i dynamika obrotów towarowych w 2009 roku.....	33
4.1 Obroty według NBP.....	33
4.2 Obroty według GUS.....	35
5 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych.....	39
5.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym.....	39
5.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów.....	41
5.3 Unia Europejska.....	41
5.4 Wspólnota Niepodległych Państw.....	43
5.5 Chiny i Republika Korei.....	44
6 Zmiany struktury przedmiotowej obrotów.....	45
6.1 Zmiany struktury towarowej obrotów w 2009 roku i ich wpływ na saldo wymiany.....	48
7 Kierunki przeznaczenia importu.....	55
7.1 Rozdysponowanie importu według kierunków przeznaczenia.....	55
7.2 Wpływ importu surowców energetycznych na polski import ogółem.....	56
8 Handel zagraniczny w pierwszych miesiącach 2010 roku.....	59
9 Prognozy na rok 2010.....	65
Spis tabel.....	67
Spis wykresów.....	68

SYNTEZA

Kryzys w gospodarce światowej spowodował istotne pogorszenie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych polskiego handlu zagranicznego w 2009 roku. Według szacunków Międzynarodowego Funduszu Walutowego globalny PKB zmniejszył się o 0,6% w porównaniu z jego wzrostem o 3% w roku 2008. Pogorszenie światowej koniunktury przełożyło się na spadki globalnych obrotów. Wstępne dane Światowej Organizacji Handlu wskazują, że wolumen światowego eksportu zmniejszył się o 12,2%, importu zaś o 12,9%, co okazało się najgłębszym załamaniem handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.

Załamanie wzrostu gospodarczego dotknęło głównie kraje rozwinięte gospodarczo. Spadek PKB w Unii Europejskiej wyniósł w 2009 roku 4,1%. Natomiast w Niemczech, które są najważniejszym polskim partnerem handlowym, PKB zmniejszył się o 4,9%. Jednocześnie odnotowano także obniżenie popytu na większości rynków światowych.

Popyt zewnętrzny na rynkach polskich partnerów handlowych jest głównym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się eksportu Polski. Wyjątkowo głęboka dekonunktura światowa, z jaką mieliśmy do czynienia w 2009 roku, doprowadziła do recesji i załamania popytu na naszych rynkach handlowych, szczególnie na głównych rynkach UE, co wyjątkowo destrukcyjnie zadziało na polski eksport. Negatywne oddziaływanie załamania popytu zewnętrznego okazało się tak silne, że jedynie w niewielkim stopniu mogło być złagodzone przez proeksportowe uwarunkowania kursowe, powstałe w wyniku poważnej deprecjacji złotego.

Jakkolwiek wspomniana głęboka deprecjacja nie zdołała zrekompensować skutków załamania koniunktury na światowych rynkach, to jednak pozwoliła na ich złagodzenie poprzez swoje oddziaływanie proeksportowe i jednocześnie poprzez hamujące oddziaływanie na import.

Implikacje globalnego kryzysu, które były odczuwane w polskiej gospodarce pod koniec 2008 roku, spowodowały istotne zmiany w obrotach towarowych. Począwszy od września 2008 roku notowano spowolnienie wymiany z zagranicą, a od listopada jej spadki, przy czym w okresie listopad-grudzień 2008 spadki po stronie eksportu okazały się głębsze niż po stronie importu. Od początku 2009 roku nastąpiło odwrócenie tej tendencji i import zaczął spadać średnio o 9 pkt. proc. szybciej niż eksport. W całym 2009 roku polski eksport zmniejszył się o 15,5% (do 98,3 mld EUR), a import o 24,5% (do 107,5 mld EUR).

W 2009 roku nastąpiła istotna korzystna zmiana jakościowa w bilansie polskiego handlu z zagranicą. Niewspółmiernie głębszy spadek obrotów po stronie importu zaowocował nie tylko powstrzymaniem utrzymującej się we wcześniejszych trzech latach tendencji do szybkiego narastania deficytu obrotów, ale jego radykalną redukcją. Ujemne saldo wymiany towarowej zostało ograniczone blisko 3-krotnie, do poziomu ok. 9,3 mld EUR.

Kryzys spowodował jednocześnie dość znaczące zmiany struktury geograficznej i przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego, zwłaszcza po stronie importu. W przypadku struktury geograficznej ujawniła się zróżnicowana odporność na kryzys i chłonność importowa głównych rynków. Natomiast w strukturze przedmiotowej zaobserwowano zróżnicowaną odporność eksportu poszczególnych grup towarowych na dekonunkturę.

Generalnie relatywnie lepsze wyniki eksportowe odnotowano na – dominujących w polskich obrotach towarowych – rynkach krajów rozwiniętych gospodarczo. Ich udział w 2009 roku wyniósł 85,6% w eksporcie, a w imporcie 69,1%. Wśród tej grupy państw największym odbiorcą polskich towarów jest Unia Europejska, na którą przypadało 79,7% łącznego polskiego eksportu. Rynki unijne zajmowały również dominującą pozycję w polskim imporcie (61,9%). W 2009 roku spadek obrotów z państwami rozwiniętymi – podobnie jak w obrotach ogółem – okazał się głębszy po stronie importu. W efekcie występujący w 2008 roku deficyt w wysokości 2,2 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę na poziomie 9,8 mld EUR.

W 2009 roku odnotowano głębokie spadki obrotów z krajami WNP (38,1% w eksporcie i 37,7% w imporcie). W wymianie z tą grupą rynków odnotowano redukcję deficytu o ok. 2 mld EUR, do 3,5 mld EUR, na co decydujący wpływ miało zmniejszenie się o 4,2 mld EUR deficytu w obrotach produktami mineralnymi. Jednocześnie znacząco poprawiło się saldo obrotów z Rosją (ujemny bilans został ograniczony o 2,2 mld EUR, do 5,6 mld EUR), co wynikało głównie ze spadku importu produktów mineralnych z tego rynku (o ponad 3,8 mld EUR, do 6,4 mld EUR). Warto zaznaczyć, że było to rezultatem istotnego spadku cen surowców, zwłaszcza energetycznych, na światowych rynkach w 2009 roku.

O skali ogólnego deficytu w polskich obrotach tradycyjnie decyduje głęboko ujemny bilans wymiany z krajami Azji, chociaż w 2009 roku został zredukowany o 4,5 mld EUR, do 16 mld EUR. Największy udział w tym deficycie miało ujemne saldo wymiany z Chinami wynoszące 8,9 mld EUR, czyli o 1,7 mld EUR mniej niż w roku 2008.

W przypadku struktury przedmiotowej polskich obrotów, zwłaszcza po stronie eksportu okazało się, że stosunkowo wyższą odpornością na kryzys wykazały się towary wyżej przetworzone i o wyższym stopniu zaawansowania technologicznego. Natomiast drastyczne załamanie obrotów zaobserwowano w odniesieniu do surowców i produktów niżej przetworzonych.

Dominującą pozycję w polskich obrotach zajmują wyroby elektromaszynowe uznawane za towary relatywnie najwyżej przetworzone w polskiej ofercie eksportowej. W 2009 roku stanowiły one 44,8% eksportu oraz 39,1% importu. Spadki obrotów wyrobami elektromaszynowymi był mniejsze niż spadki łącznych polskich obrotów – ich eksport zmniejszył się o 11,8%, a import o 23,2%. W rezultacie niewspółmiernie głębszego spadku po stronie importu, w wymianie z tą grupą towarów występujący tu w 2008 roku deficyt w wysokości 4,8 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę na poziomie 2 mld EUR.

Na saldo obrotów towarowych korzystnie wpłynęły zmiany w wymianie wyrobami przemysłu chemicznego, gdzie tradycyjnie głęboki deficyt został zredukowany o 2,3 mld EUR, do 6,6 mld EUR.

Na tle załamania ogólnych obrotów odpornością na kryzys wyróżniły się artykuły rolno-spożywcze, których eksport zmniejszył się o 1,2%, co przy spadku importu o 9,5% wpłynęło na wzrost nadwyżki wymiany o ponad 0,8 mld EUR, do 2,3 mld EUR. Jednocześnie dodatnią dynamiką eksportu w 2009 roku odznaczyły się tylko dwie sekcje – produkty pochodzenia roślinnego (sekcja II) oraz gotowe artykuły spożywcze (sekcja IV). W przypadku tej pierwszej eksport zwiększył się o 8,8%, drugiej o 2,1%.

W obrotach towarami niżej przetworzonymi – produktami mineralnymi (sekcja V) i wyrobami metalurgicznymi (sekcja XV) spadki obrotów były znacznie głębsze. Eksport wyrobów metalurgicznych zmniejszył się o 33,1%, import o 35,7%. Natomiast w obrotach produktami mineralnymi spadek eksportu wyniósł 39,1%, importu 38,7%. Tak głęboki spadek importu produktów mineralnych (o 6,8 mld EUR) wpłynął na zdecydowaną poprawę salda w obrotach tymi towarami – deficyt został ograniczony o 4,8 mld EUR, do 7,6 mld EUR.

Ocenia się, że gospodarka światowa zaczęła wychodzić z kryzysu w II połowie 2009 roku. W IV kwartale 2009 roku obserwowano wyhamowanie spadków polskich obrotów z zagranicą, a po stronie eksportu w okresie listopad-grudzień 2009 odnotowano jego wzrost. Od stycznia 2010 roku wzrost obserwowany jest także po stronie importu. W I półroczu 2010 roku eksport zwiększył się o 19,2%, import zaś o 17,6%. Jakkolwiek obserwowane jest ożywienie obrotów, to warto zaznaczyć, że to relatywnie wysokie tempo wzrostu obrotów jest w dużym stopniu efektem niskiej bazy odniesienia z analogicznego okresu poprzedniego roku. Deficyt wymiany towarowej z zagranicą ukształtował się w tym okresie na poziomie niespełna 4,8 mld EUR, czyli podobnym jak w 2009 roku.

1. ZMIANY UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

1.1. Uwarunkowania zewnętrzne

1.1.1 Implikacje kryzysu w globalnej gospodarce i handlu światowym w 2009 roku

W 2008 roku światową gospodarką wstrząsnął kryzys na rynku kredytów hipotecznych subprime w Stanach Zjednoczonych, który w krótkim czasie miał przełożenie zarówno na sytuację na rynkach finansowych, jak i na realną sferę gospodarki światowej. Pod koniec 2008 roku najbardziej rozwinięte kraje znalazły się w recesji, po czym osłabienie koniunktury przeniosło się na rynki wschodzące. Zaburzenia w sektorze finansowym dotkliwie ograniczyły działalność kredytową banków nie tylko w sferze produkcji i podaży, ale także konsumpcji gospodarstw domowych. W efekcie znacząco zmniejszył się popyt w krajach rozwiniętych, co wpłynęło następnie na obniżenie jego dynamiki w krajach rozwijających się. Załamanie popytu na światowym rynku przełożyło się z kolei na znaczne spadki obrotów w handlu międzynarodowym.

Bezpośrednim skutkiem kryzysu było spowolnienie gospodarcze, objawiające się spadkiem globalnego PKB, który według Międzynarodowego Funduszu Walutowego zmniejszył się w 2009 roku o 0,6% (wg OECD o 0,9%). Załamanie wzrostu gospodarczego było zdecydowanie większe w krajach rozwiniętych i według MFW wyniosło 3,2% w 2009 roku. Natomiast w krajach rozwijających się – głównie za sprawą Chin i Indii – zanotowano wzrost gospodarczy (2,4%).

W 2009 roku załamanie wzrostu gospodarczego dotknęło większość regionów świata, w szczególności kraje rozwinięte oraz WNP. Spadek PKB w Europie wyniósł 4% wobec wzrostu na poziomie 1% w roku 2008. Podobna sytuacja wystąpiła w Unii Europejskiej oraz w strefie euro, gdzie spadek PKB ocenia się na 4,1%.

Skutki kryzysu okazały się wyjątkowo dotkliwe dla krajów Unii Europejskiej, zwłaszcza należących do strefy euro. Warto zwrócić uwagę na wyjątkowo duże spadki PKB w Finlandii (7,8%) i Irlandii (7,1%). Głębokie załamanie gospodarcze odnotowały również główne unijne gospodarki, takie jak Niemcy, Wielka Brytania i Włochy, gdzie PKB obniżył się odpowiednio o 4,9%, 4,9% i 5,1%. Spośród krajów Unii Europejskiej najlepszą sytuację ekonomiczną zaobserwowano w Polsce, gdzie wzrost PKB w 2009 roku był na poziomie 1,8%.

Wśród krajów rozwiniętych głęboka dekoniunktura wystąpiła również w Japonii, w której PKB zmniejszył się o 5,2%. Obserwowane w 2009 roku załamanie japońskiej gospodarki, w konsekwencji oddziaływania światowego kryzysu, było najpoważniejsze w powojennej historii państwa. Negatywne skutki globalnego kryzysu były tak silnie odczuwalne w Japonii w dużej mierze ze względu na stosunkowo silne uzależnienie jej gospodarki od handlu zagranicznego. W roku ubiegłym wolumen eksportu zmniejszył się o 24%, a wolumen importu o 17%.

Głębokie załamanie koniunktury gospodarczej odnotowano w przypadku Wspólnoty Niepodległych Państw, gdzie PKB w 2009 roku zmniejszył się o 6,6%. Obniżenie PKB było jeszcze większe w dominującej w tej grupie gospodarce rosyjskiej (o 7,9%). W Rosji – podobnie jak w całej WNP – recesja była w szczególności rezultatem spadku cen surowców energetycznych. Ponadto na ogólną złą sytuację gospodarczą w Rosji wpłynęły następujące czynniki: spadek płac i dochodów realnych, z tym związane znaczące zmniejszenie popytu wewnętrznego i produkcji przemysłowej, spadek aktywności inwestycyjnej, zwiększona aktywność państwa w zakresie ochrony rynku wewnętrznego oraz ograniczenia w dostępie podmiotów gospodarczych do kredytów.

Tabela 1 Tempo wzrostu PKB w odniesieniu do roku poprzedniego w cenach stałych

	2008	2009	2010
Świat	3,0	-0,6	4,2
Stany Zjednoczone	0,4	-2,4	3,1
Europa	1,0	-4,0	1,3
UE-27	0,9	-4,1	1,0
Wielka Brytania**	0,5	-4,9	1,3
Strefa euro	0,6	-4,1	1,0
Niemcy**	1,0	-4,9	1,9
Francja**	0,3	-2,5	1,7
Włochy**	-1,3	-5,1	1,1
WNP	5,5	-6,6	4,0
Rosja	5,6	-7,9	4,0
Bliski Wschód i Północna Afryka	5,1	2,4	4,5
Afryka Subsaharyjska	5,5	2,1	4,7
Rozwijające się kraje Azji	7,9	6,6	8,7
Chiny	9,6	8,7	10,0
Japonia	-1,2	-5,2	1,9
Indie	7,3	5,7	8,8
Nowo uprzemysłowione gospodarki azjatyckie*	1,8	-0,9	5,2

* Hongkong, Republika Korei, Singapur, Tajwan

Źródło: DAP MG na podstawie danych IMF z kwietnia 2010, ** dane OECD z maja 2010

Relatywnie najkorzystniej kształtowała się sytuacja w rozwijających się krajach Azji, gdzie nie odnotowano spadków PKB, lecz spowolnienie tempa jego wzrostu do 6,6%, czyli o 1,3 pkt. proc. w porównaniu z rokiem 2008. Wzrost gospodarczy w Chinach w 2009 roku wyniósł 8,7% i okazał się o niespełna 1 pkt. proc. wolniejszy niż przed rokiem. Natomiast pewne pogorszenie odnotowano w przypadku nowo uprzemysłowionych gospodarek azjatyckich, gdzie PKB zmniejszył się o 0,9%.

Mimo negatywnych oczekiwań co do kształtowania się koniunktury w gospodarkach krajów azjatyckich w 2009 roku, wyniki osiągnięte przez wschodzące gospodarki tego regionu były nie tylko lepsze od pierwotnych prognoz, ale również – przykładowo w odróżnieniu od Europy – miały bardziej zrównoważony charakter, tj. opierały się o nadal utrzymujące się na relatywnie wysokich poziomach popycie wewnętrznym oraz zewnętrznym. Tendencję tę obrazuje przede wszystkim gospodarka Chin, będąca główną siłą napędową rozwijających się państw Azji.

Istotnym czynnikiem spowolnienia negatywnych trendów będących skutkiem globalnego kryzysu gospodarczego była w przeważającej mierze szybka normalizacja sytuacji w handlu zagranicznym, w tym szczególnie w eksporcie. Element ten pozwolił na podtrzymanie dynamiki produkcji analizowanych gospodarek, ale także wyhamował w dużej mierze odpływ kapitału z regionu. Ponadto na tak relatywnie dobre wyniki złożyły się czynniki długookresowe jak m.in. niski poziom długu publicznego. Zrównoważona polityka wydatkowania środków publicznych w poprzednich okresach pozwoliła w czasie globalnej recesji na bardziej zdecydowane, ekspansywne wsparcie gospodarki środkami publicznymi.

Spadki PKB nie dotknęły Bliskiego Wschodu oraz Afryki. Odnotowano tu spowolnienie jego wzrostu – w krajach Bliskiego Wschodu i Azji Północnej o 2,7 pkt. proc., do 2,4%, natomiast w regionie Afryki Subsaharyjskiej PKB zwiększył się o 2,1%, czyli o 3,4 pkt. proc. wolniej niż w roku 2008.

Na skutek kryzysu gospodarczego obroty w handlu światowym w 2009 roku uległy znacznemu obniżeniu. Według wstępnych danych WTO wolumen światowego eksportu zmniejszył się o 12,2%, a importu o 12,9%. Było to najgłębsze załamanie handlu międzynarodowego od czasów II wojny światowej.

Wpływ na pogorszenie się wyników handlu światowego miały również zawirowania w sferze finansowej. Przede wszystkim przedsiębiorstwa uczestniczące w wymianie międzynarodowej, podobnie zresztą jak pozostałe, odczuły zmniejszoną dostępność zewnętrznego finansowania i zwiększony koszt kredytów. Należy mieć na uwadze, że sektory gospodarki zorientowane proeksportowo są bardzo podatne na wszelkie zmiany na rynku kredytowym i w związku z tym ich sytuacja uległa istotnemu pogorszeniu.

1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych

Po długotrwałym okresie deprecjacji dolara (od 2002 roku), wraz z nasilaniem się kryzysu nastąpiło odwrócenie tej tendencji. Do połowy 2008 roku kurs euro stale umacniał się względem dolara, osiągając w lipcu 2008 roku rekordowo wysoki poziom – blisko 1,6 USD. Następnie w II połowie 2008 roku rozpoczął się trend aprecjacyjny dolara.

Po upadku Lehman Brothers we wrześniu 2008 roku, czyli wraz z rozpoczęciem światowego kryzysu finansowego, zaobserwowano zmiany w wykorzystaniu instrumentów przez inwestorów – wyprzedawano wówczas akcje i poszukiwano bardziej bezpiecznych form lokowania kapitału. Inwestorzy zaczęli masowo przewalutowywać swój kapitał na wyjątkowo słabego dolara, co w rezultacie przełożyło się na zwiększenie popytu na walutę amerykańską oraz na umocnienie jej kursu. W listopadzie 2008 roku średniomiesięczny kurs euro ukształtował się na poziomie ok. 1,3 USD.

Z kolei w 2009 roku odnotowano ponowne odwrócenie sytuacji – kurs euro w okresie od lutego do listopada 2009 roku umocnił się wobec dolara o ponad 16%. Aprecjacja europejskiej waluty nie trwała jednak długo – od grudnia 2009 roku kurs euro zaczął radykalnie tracić na wartości. Było to w głównej mierze rezultatem ujawnionej pod koniec 2009 roku dramatycznej sytuacji finansowej Grecji, a także niepewności co do dalszego rozwoju sytuacji w Hiszpanii i Portugalii.

W Azji sytuacja pod względem kształtowania się kursów walut krajowych wobec dolara była zróżnicowana. O ile średniomiesięczny kurs dolara w 2009 roku utrzymał się na względnie stabilnym poziomie wobec chińskiego juana, to wobec japońskiego jena podlegał ciągłym wahaniom – w pierwszych czterech miesiącach 2009 roku kurs dolara umocnił się wobec jena o 9,5%, po czym od kwietnia do listopada 2009 roku osłabił się o blisko 10%.

Na skutek kryzysu w ostatnich miesiącach 2008 roku obserwowana była tendencja spadkowa światowych cen towarów, które osiągnęły najniższy poziom w lutym 2009 roku, po czym nastąpiło ich ponowne odbicie. Na koniec 2009 roku indeks cen towarów szacowany przez MFW wzrósł o ponad 40% w stosunku do wartości tego wskaźnika z lutego 2009 roku. Główną tego przyczyną był wzrost cen ropy naftowej (o ponad 70%) i cen metali (o ok. 60%). Pomimo lepszej sytuacji na rynkach wartość tego wskaźnika jest nadal niższa o 25% od jego najwyższego poziomu z lipca 2008 roku.

Kształtowanie się cen na rynkach towarów konsumpcyjnych w czasie ostatniego kryzysu oraz w trakcie stopniowego polepszenia koniunktury jest odmienne w porównaniu do poprzednich światowych kryzysów. W tym przypadku doszło do znacznie szybszej poprawy sytuacji ekonomicznej. Analitycy wskazują dwie główne tego przyczyny – po pierwsze stało się tak dlatego, że światowa gospodarka szybciej wychodziła z kryzysu niż to wcześniej przewidywano, po drugie z powodu coraz większej roli krajów rozwijających się w światowej wymianie. Szczególnie istotne było szybkie tempo wychodzenia z kryzysu w azjatyckich krajach rozwijających się, gdzie konsumpcja w ostatnich latach zwiększała się najszybciej.

Ceny ropy naftowej, po odbiciu z kryzysowego poziomu w drugim kwartale 2009 roku, ustabilizowały się na poziomie między 70 a 80 USD za baryłkę w I kwartale 2010 r. Główną przyczyną wzrostu cen było wychodzenie światowej gospodarki z kryzysu, a zwłaszcza szybsze tempo poprawy sytuacji ekonomicznej w krajach rozwijających się. Warto zaznaczyć, że najnowsze dane Międzynarodowej Agencji Energetycznej wskazują na spadek ogólnoswiatowego zapotrzebowania na ropę o 1,3 mln baryłek dziennie w 2009 roku, spowodowany głównie spadkiem popytu w krajach OECD. Dla kontrastu, znacznie wzrosła konsumpcja ropy naftowej w krajach rozwijających się.

Kształtowanie się cen ropy w krótkim okresie zależy obecnie od tego, czy światowa gospodarka nadal będzie przyspieszać w takim tempie, co spowoduje presję popytową na wzrost cen oraz od podaży tego surowca, zwłaszcza od ustaleń w ramach organizacji OPEC. Wzrost cen ropy w kwietniu 2010 roku wynikał z przekonań, że gospodarka będzie rozwijać się szybciej niż wcześniej przewidywano. Ewentualny wzrost cen powyżej poziomu 80 USD za baryłkę w krótkim okresie będzie zależał od tego, czy kraje produkujące ropę zdecydują się na zmniejszenie produkcji.

Wzrost cen na rynkach metali był niewiele niższy od wzrostu zanotowanego na rynku ropy naftowej. Indeks cen metali szacowany przez MFW stracił ponad połowę przedkryzysowej najwyższej wartości, notując najniższą wartość w lutym 2009 roku. Od tego momentu do końca 2009 roku wartość tego wskaźnika podwoiła się, a głównym motorem wzrostu cen metali były miedź, ołów i cynk.

Do znacznej poprawy sytuacji na tym rynku przyczyniły się w głównym stopniu kraje rozwijające się. Po stronie popytowej dominujące znaczenie miały Chiny, których zapotrzebowanie na metale wzrosło o ok. 24% na skutek wprowadzenia pakietu stymulacyjnego oraz inwestycji publicznych. W większości gospodarek zanotowano jednak spadek zapotrzebowania na metale w 2009 roku. Po stronie podaży na wzrost cen wpłynęły ograniczenia w produkcji oraz zahamowanie obniżki kosztów ich wytwarzania, co było efektem zaostrzenia norm środowiskowych oraz sytuacji na rynku pracy. Na skutek silnego popytu oraz ograniczonej podaży wewnętrznej import metali do Chin wzrósł gwałtownie w 2009 roku, w tym przede wszystkim import niklu, cyny i ołowiu.

Biorąc pod uwagę relatywnie niską konsumpcję metali *per capita* w Chinach w porównaniu do innych krajów rozwijających się oraz przewidywania co do kontynuacji silnego wzrostu zapotrzebowania na metale ryzyko spowolnienia na tym rynku obecnie jest niewielkie. Z tego względu spodziewane jest dalszy, stopniowy wzrost cen metali, podobnie jak wszystkich surowców ogółem.

W przeciwieństwie do wielu innych towarów konsumpcyjnych, ceny żywności zanotowały jedynie skromny wzrost w stosunku do najniższych poziomów z grudnia 2008 roku, chociaż należy też pamiętać, że spadek ich cen w wyniku kryzysu był mniejszy niż w przypadku innych towarów, a przede wszystkim surowców.

Rok 2010 rozpoczął się spadkiem cen żywności. Wartość indeksu cen żywności według MFW obniżyła się w stosunku do końca 2009 roku o 5%. Główną przyczyną był wzrost ich podaży. Przewiduje się, że w ciągu kilku kolejnych lat wzrost podaży produktów pochodzących z upraw – m.in. kukurydzy, ryżu, soi i pszenicy przewyższy ewentualny wzrost zapotrzebowania na nie. Wyjątkami wśród towarów żywnościowych są kakao i cukier – w związku z negatywnymi szokami podażowymi u kluczowych producentów ceny na te towary kształtują się na znacznie wyższych poziomach.

Światowe ceny towarów zależą w dużym stopniu od tempa wychodzenia gospodarki globalnej z kryzysu. Presja na wzrost cen towarów konsumpcyjnych na skutek zwiększającego się popytu na nie może być większa, jeśli tempo wzrostu gospodarczego na świecie będzie wyższe niż się prognozuje.

Wśród innych istotnych czynników, które mogą mieć wpływ na niespodziewany, duży wzrost cen wymienia się m.in. napięcia polityczne, ograniczenia podaży (np. zmniejszenie podaży ropy naftowej przez państwa należące do OPEC), nagłą chęć zwiększania przez przedsiębiorstwa zapasów oraz niespodziewaną deprecjację dolara.

1.1.3 Sytuacja w handlu światowym

1.1.3.1 Wolumen obrotów towarowych w 2009 roku.

Wolumen światowych obrotów towarowych w 2009 roku – według wstępnych szacunków WTO – zmniejszył się o 12,2% po stronie eksportu oraz o 12,9% po stronie importu, co było najgłębszym załamaniem handlu międzynarodowego od II wojny światowej.

Spadek wolumenu obrotów towarowych odnotowano w 2009 roku niemal we wszystkich regionach świata. Realne załamanie eksportu w najbardziej rozwiniętych gospodarkach okazało się głębsze od średniej światowej. Jednocześnie w krajach tych generalnie wystąpiły istotne spadki PKB, podczas gdy w gospodarkach wschodzących spadki PKB były relatywnie mniejsze lub odnotowano jedynie spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego.

W 2009 roku wolumen eksportu **Ameryki Północnej** spadł o 14,4%, czyli o 2,2 pkt. proc. szybciej niż globalny eksport. Natomiast spadek realnego importu tego regionu zmniejszył się o 16,3% i okazał się o 3,4 pkt. proc. głębszy niż załamanie światowego importu. Analogicznie kształtowała się sytuacja w samych **Stanach Zjednoczonych**, gdzie realny eksport obniżył się o 13,9%, a import o 16,5%. Jednocześnie spadek PKB w Ameryce Północnej wyniósł 2,7%.

Realne spadki obrotów w **Europie** były również jednymi z wyższych w porównaniu z globalną średnią. W tej części świata wolumen eksportu spadł o 14,4%, a importu o 14,5%. Na podobnym poziomie kształtowało się załamanie wolumenu wymiany **Unii Europejskiej** – tu z kolei spadek po stronie eksportu wyniósł 14,8%, a importu o 14,5%. W Europie w 2009 roku wystąpił głęboki spadek PKB (4%).

Relatywnie najmniejszy spadek wolumenu eksportu odnotowano na **Bliskim Wschodzie**, gdzie wyniósł on 4,9%. Natomiast wolumen importu obniżył się tu w tempie 10,6%, czyli ponad 2-krotnie szybciej niż eksportu. Jakkolwiek w 2009 roku Bliski Wschód był jednym z nielicznych regionów, gdzie odnotowano wzrost gospodarczy (1%), to jego tempo znacząco spowolniło w porównaniu z rokiem 2008 i 2007, kiedy wyniosło odpowiednio 5,4% i 5,5%.

Realny spadek importu okazał się największy w przypadku **WNP**, gdzie jego załamanie wyniosło 20,2%, podczas gdy tempo spadku wolumenu eksportu było tu 2-krotnie wolniejsze (9,5%). W okresie przed kryzysem ta grupa rynków charakteryzowała się wysoką dynamiką realnego wzrostu importu – w 2007 roku zwiększył się on o 19,9%, a w roku 2008 o 16,3%.

Wolumen eksportu krajów **Azji** obniżył się o 11,1%, czyli o 3,2 pkt. proc. wolniej niż wolumen importu z tego regionu. Dominującym rynkiem jest tu rynek chiński, gdzie realny spadek eksportu wyniósł 10,5%. **Chiny** są jednocześnie gospodarką, w której w 2009 roku zwiększył się wolumen importu – o 2,8%. W przypadku drugiego dużego azjatyckiego rynku – **Indii** – spadki wolumenu obrotów wyniosły 6,2% po stronie eksportu oraz 4,4% po stronie importu. Wolniejsze tempo spadku niż średnia światowa odnotowano również w grupie nowo uprzemysłowionych krajów Azji, do których zalicza się Hongkong, Republikę Korei, Singapur i Tajwan, gdzie wolumen eksportu obniżył się o 5,9%, zaś załamanie wolumenu importu było głębsze i wyniosło 11,4%.

Ameryka Południowa i Środkowa zmniejszyła swój realny eksport towarowy o 5,7%. Wolumen importu tego regionu zmniejszył się o 16,3%.

Relatywnie wolniejsze tempo spadku wolumenu obrotów odnotowano w krajach **Afryki**, gdzie zarówno po stronie eksportu, jak i importu spadki wyniosły po 5,6%.

Tabela 2 Zmiany wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)

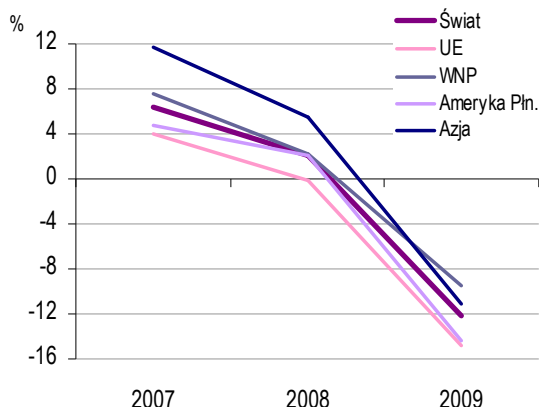
	PKB			Eksport			Import		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Świat	3,8	1,6	-2,3	6,4	2,1	-12,2	6,1	2,2	-12,9
Ameryka Północna	2,2	0,5	-2,7	4,8	2,1	-14,4	2,0	-2,4	-16,3
Stany Zjednoczone	2,1	0,4	-2,4	6,7	5,8	-13,9	1,1	-3,7	-16,5
Ameryka Środkowa i Południowa	6,4	5,0	-0,8	3,3	0,8	-5,7	17,6	13,3	-16,3
Europa	2,9	0,8	-4,0	4,2	0,0	-14,4	4,4	-0,6	-14,5
Unia Europejska	2,8	0,7	-4,2	4,0	-0,1	-14,8	4,1	-0,8	-14,5
Wspólnota Niepodległych Państw	8,3	5,3	-7,1	7,5	2,2	-9,5	19,9	16,3	-20,2
Afryka	5,8	4,7	1,6	4,8	0,7	-5,6	13,8	14,1	-5,6
Bliski Wschód	5,5	5,4	1,0	4,5	2,3	-4,9	14,6	14,6	-10,6
Azja	6,0	2,7	0,1	11,7	5,5	-11,1	8,2	4,7	-7,9
Chiny	13,0	9,8	8,5	19,8	8,6	-10,5	13,8	3,8	2,8
Japonia	2,3	-1,2	-5,0	9,4	2,3	-24,9	1,3	-1,3	-12,8
Indie	9,4	7,3	5,4	14,4	14,4	-6,2	18,7	17,3	-4,4
Nowo uprzemysłowione kraje Azji*	5,6	1,6	-0,8	9,0	4,9	-5,9	5,3	3,5	-11,4

* Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

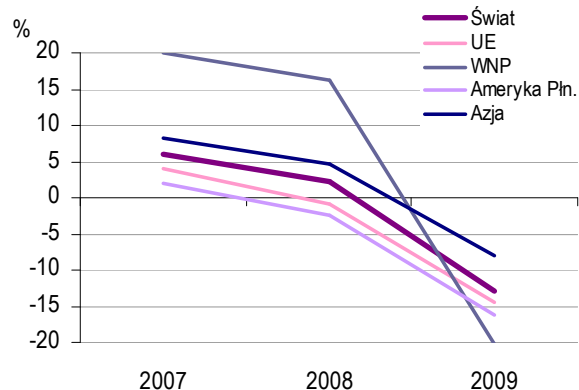
Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z marca 2010.

Wykres 1 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)

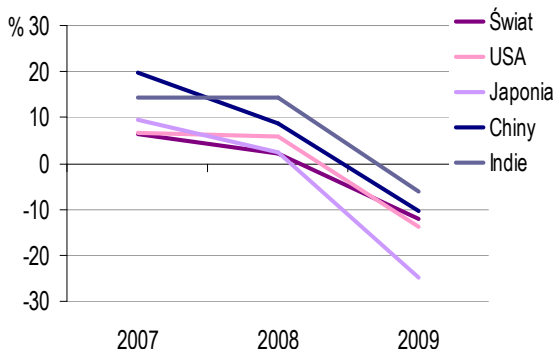
Zmiany wolumenu eksportu

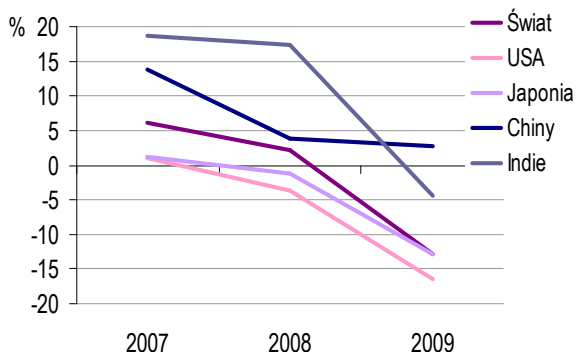
Zmiany wolumenu importu

Zmiany wolumenu eksportu

Zmiany wolumenu importu

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z marca 2010.

1.1.3.2 Światowe obroty towarowe w bieżących cenach dolarowych

W 2009 roku globalny eksport w bieżących cenach dolarowych zmniejszył się o blisko 23% osiągając wartość 12,1 bln USD. Spadek eksportu usług rynkowych był o 10 pkt. proc. łagodniejszy i jego poziom wyniósł 3,3 bln USD.

W 2009 roku regionem o największym załamaniu obrotów towarowych była WNP, podczas gdy jeszcze rok wcześniej odnotowano tu najwyższą dynamikę wymiany. WNP była również jednym z nielicznych regionów gdzie spadek eksportu (o 36%) przewyższył spadek importu (o 33%). Przełożyło się to na zmniejszenie udziału WNP w światowym eksporcie z 4,4% w roku 2008 do 3,7% w 2009 roku, a w światowym imporcie z 3% do 2,7% w 2009 roku.

Głęboki spadek eksportu, większy niż globalna średnia, odnotowano również w państwach Afryki – o 32% wobec wzrostu o 28% w roku 2008. Wśród państw tego regionu najbardziej załamał się eksport państw eksportujących ropę naftową – o 40%, podczas gdy jeszcze rok wcześniej zwiększył się o 34%.

W Ameryce Południowej i Środkowej spadek obrotów towarowych był nieznacznie większy niż światowych obrotów, podczas gdy w roku 2008 odnotowano tu dynamiczny wzrost wymiany, znacznie szybszy niż wymiany światowej. Eksport w tym regionie zmniejszył się o 24%, a import o 25%, wobec wzrostów odpowiednio o 21% i 30% w roku wcześniejszym. Tempo spadku wymiany towarowej Brazylii, na którą przypadło 33% obrotów tego regionu, wyniosło 23% po stronie eksportu i 27% po stronie importu.

W Europie spadki wymiany towarowej były zbliżone do światowej średniej i wyniosły 23% w eksporcie i 25% w imporcie (wobec wzrostów odpowiednio o: 11% i 12% w roku 2008). Jednakowe zmniejszenie obrotów odnotowano w Unii Europejskiej, co w rezultacie przełożyło się na ponad 2,5-krotne zmniejszenie deficytu wymiany towarowej, do 147 mld USD.

Tabela 3 Tempo wzrostu obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2009 (w ujęciu USD)

	Eksport					Import				
	2009 mld USD	2005- 2009	w %		2009	2009 mld USD	2005- 2009	w %		2009
Świat	12.147	4	16	15	-23	12.385	4	15	16	-24
Amerika Północna	1.602	2	11	11	-21	2.177	-1	6	8	-25
Stany Zjednoczone	1.057	4	12	12	-18	1.604	-2	5	7	-26
Kanada	316	-3	8	9	-31	330	1	9	7	-21
Meksyk	230	2	9	7	-21	242	1	10	10	-24
Amerika Środkowa i Południowa	461	6	14	21	-24	444	10	25	30	-25
Brazylia	453	7	17	23	-23	134	15	32	44	-27
Pozostałe	308	6	13	20	-24	311	9	23	25	-25
Europa	4.995	3	16	11	-23	5.142	3	16	12	-25
Unia Europejska	4.567	3	16	11	-23	4.714	3	16	12	-25
Niemcy	1.121	4	19	9	-22	931	5	16	12	-21
Francja	475	1	11	9	-21	551	2	14	14	-22
Niderlandy	499	5	19	16	-22	446	5	18	18	-23
Wielka Brytania	351	-2	-2	5	-24	480	-2	4	2	-24
Włochy	405	2	20	8	-25	410	2	16	8	-26
Wspólnota Niepodległych Państw	452	7	21	35	-36	332	11	35	32	-33
Rosja	304	6	17	33	-36	192	11	36	31	-34
Afryka	379	5	18	28	-32	400	12	23	27	-16
Afryka Południowa	63	5	20	16	-22	72	4	12	12	-28
Pozostałe kraje Afryki	317	5	17	31	-33	328	14	27	32	-13
Kraje eksportujące ropę	204	3	17	34	-40	129	16	29	39	-11
Pozostałe	113	9	16	23	-17	199	13	27	28	-14
Bliski Wschód	691	6	16	33	-33	493	10	25	28	-18
Azja	3.566	6	16	15	-18	3.397	6	15	21	-21
Chiny	1.202	12	26	17	-16	1.006	11	21	18	-11
Japonia	581	-1	10	9	-26	551	2	7	23	-28
Indie	155	12	23	30	-20	244	14	29	40	-24
Nowo uprzemysłowione kraje Azji*	853	4	11	10	-17	834	4	11	17	-24

* Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

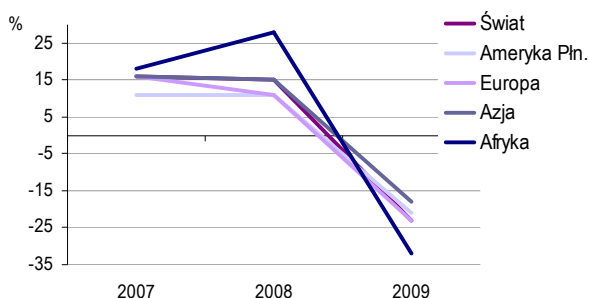
Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z marca 2010.

W Ameryce Północnej eksport w 2009 roku zmniejszył się o 21%, a import o 25%. Taka sama tendencja spadku obrotów wystąpiła w Stanach Zjednoczonych, gdzie eksport zmniejszył się (o 18%) łagodniej niż globalna średnia, a import głębiej (o 26%). Z kolei odwrotną sytuację odnotowano w Kanadzie, gdzie eksport spadł o 31%, a import o 21%. W rezultacie saldo obrotów towarowych tego pierwszego rynku znacząco się polepszyło – redukcja deficytu o 335 mld USD, do 547 mld USD, a drugiego pogorszyło – przekształcenie nadwyżki w wysokość 37 mld USD w deficyt na poziomie 16 mld USD w 2009 roku.

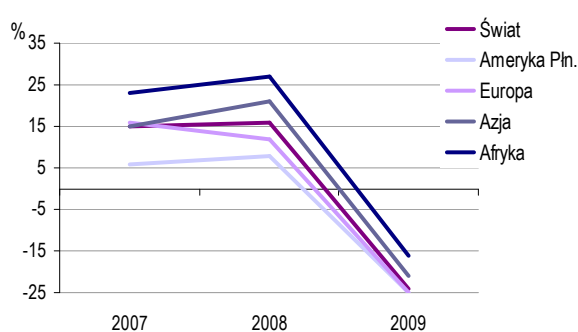
Eksport towarowy Azji zmniejszył się w 2009 roku o 18%, a import o 21%. Jednocześnie spadki te okazały się łagodniejsze od spadków światowych obrotów. Przełożyło się to na wzrost nadwyżki obrotów towarowych. Sytuacja w handlu poszczególnych krajów była znacznie zróżnicowana. Wolniej od średniego spadku dla regionu zmniejszył się eksport m.in. Hongkongu (o 11%), Korei (o 14%), Indonezji (o 14,2%), Tajlandii (o 14,2%) oraz Chin (o 16%). Z kolei szybciej od średniego spadku dla państw Azji ogółem zmniejszył się eksport m.in. Japonii (o 26%), Singapuru (o 20,3%) i Indii (o 20%). Wśród wymienionych państw wolniejsze tempo spadku po stronie importu odnotowano w przypadku Chin (o 11%) oraz Hongkongu (o 10,2%).

Wykres 2 Zmiany obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)

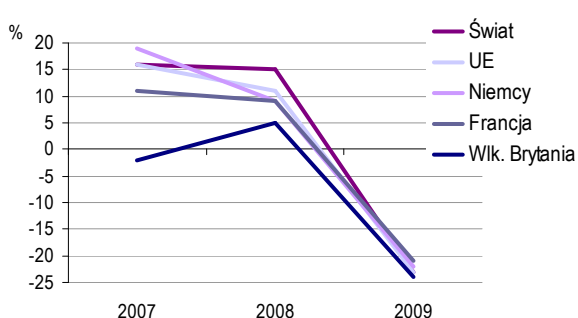
Zmiany eksportu wg kontynentów

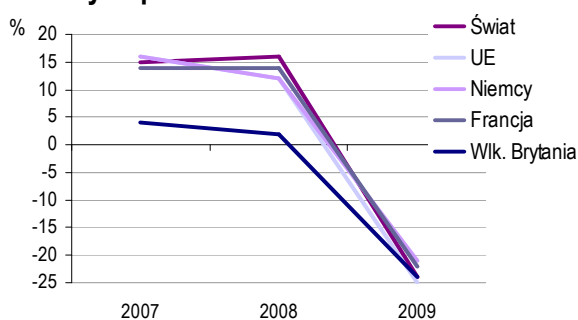
Zmiany importu wg kontynentów

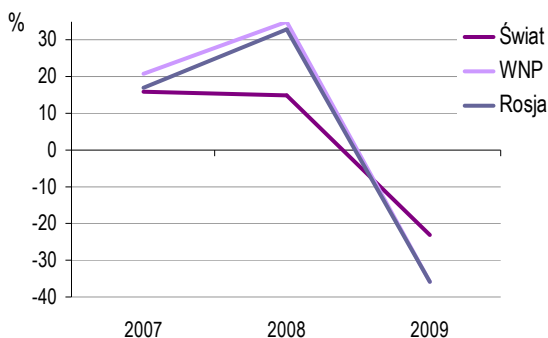
Zmiany eksportu w UE

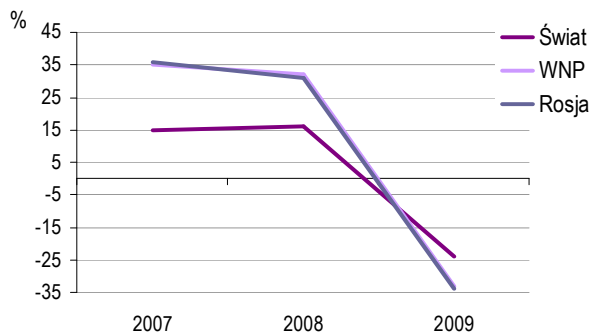
Zmiany importu w UE

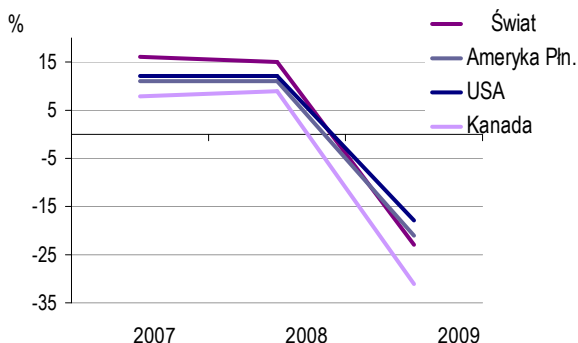
Zmiany eksportu w WNP

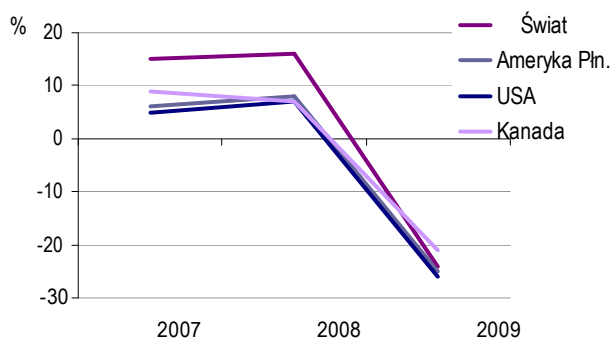
Zmiany importu w WNP

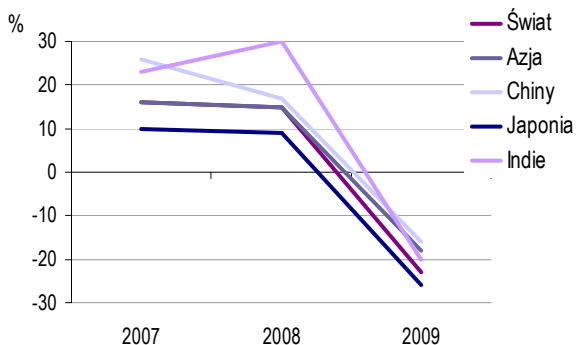
Zmiany eksportu w Ameryce Płn.

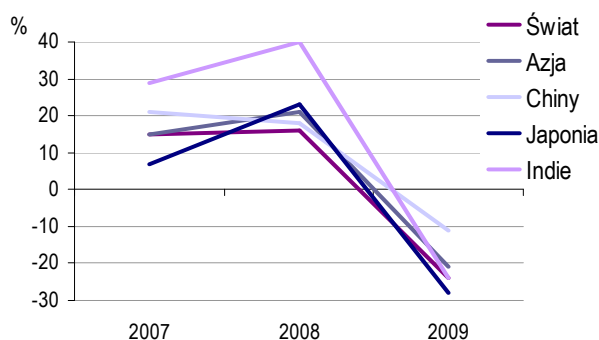
Zmiany importu w Ameryce Płn.

Zmiany eksportu w Azji

Zmiany importu w Azji

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z marca 2010.

Spadek obrotów usługami rynkowymi był znacznie łagodniejszy niż obrotów towarowych i wyniósł 13% po stronie eksportu i 12% importu. Czołową pozycję w światowym eksporcie usług zajęły Stany Zjednoczone (z udziałem 14,2%), Wielka Brytania (7,2%) i Niemcy (6,5%), jakkolwiek eksport ich usług zmniejszył się, w porównaniu z rokiem wcześniejszym, odpowiednio o: 9%, 16% i 11%. Te same państwa – choć w nieco innej kolejności – dominowały również w światowym imporcie usług. Pierwsze miejsce – z udziałem 10,6% – zajęły Stany Zjednoczone, a następnie Niemcy (8,2%) i Wielka Brytania (5,1%). Wśród wymienionych państw jedynie w Wielkiej Brytanii spadek importu usług okazał się głębszy niż spadek ich eksportu.

Tabela 4 Najwięksi eksporterzy i importerzy na świecie w 2009 roku

Lp.	Eksporterzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana	Lp.	Importerzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana
1	Chiny	1.202	9,6	-16	1	Stany Zjednoczone	1.604	12,7	-26
2	Niemcy	1.121	9,0	-22	2	Chiny	1.006	8,0	-11
3	Stany Zjednoczone	1.057	8,5	-18	3	Niemcy	931	7,4	-21
4	Japonia	581	4,7	-26	4	Francja	551	4,4	-22
5	Niderlandy	499	4,0	-22	5	Japonia	551	4,4	-28
6	Francja	475	3,8	-21	6	Wielka Brytania	480	3,8	-24
7	Włochy	405	3,2	-25	7	Niderlandy	446	3,5	-23
8	Belgia	370	3,0	-22	8	Włochy	410	3,2	-26
9	Republika Korei	364	2,9	-14	9	Hongkong	353	2,8	-10
10	Wielka Brytania	351	2,8	-24	10	Belgia	351	2,8	-25
11	Hongkong	330	2,6	-11	11	Kanada	330	2,6	-21
12	Kanada	316	2,5	-31	12	Republika Korei	323	2,6	-26
13	Rosja	304	2,4	-36	13	Hiszpania	290	2,3	-31
14	Singapur	270	2,2	-20	14	Singapur	246	1,9	-23
15	Meksyk	230	1,8	-21	15	Indie	244	1,9	-24
16	Hiszpania	218	1,7	-23	16	Meksyk	242	1,9	-24
17	Tajwan	204	1,6	-20	17	Rosja	192	1,5	-34
18	Arabia Saudyjska	189	1,5	-40	18	Tajwan	175	1,4	-27
19	Zjedn. Emiraty Arabskie	175	1,4	-27	19	Australia	165	1,3	-17
20	Szwajcaria	173	1,4	-14	20	Szwajcaria	156	1,2	-15
21	Malezja	157	1,3	-21	21	Polska	147	1,2	-30
22	Indie	155	1,2	-20	22	Austria	144	1,1	-22
23	Australia	154	1,2	-18	23	Turcja	141	1,1	-30
24	Brazylia	153	1,2	-23	24	Zjedn. Emiraty Arabskie	140	1,1	-21
25	Tajlandia	152	1,2	-14	25	Tajlandia	134	1,1	-25
26	Austria	137	1,1	-24	26	Brazylia	134	1,1	-27
27	Polska	134	1,1	-21	27	Malezja	124	1,0	-21
28	Szwecja	131	1,0	-29	28	Szwecja	119	0,9	-29
29	Norwegia	121	1,0	-30	29	Republika Czeska	105	0,8	-26
30	Indonezja	120	1,0	-14	30	Arabia Saudyjska	92	0,7	-20
	Łącznie	10.244	82,2	-		Łącznie	10.323	81,6	-
	Świat	12.461	100,0	-23		Świat	12.647	100,0	-23

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z marca 2010.

1.1.4 Perspektywy ożywienia gospodarki światowej

Projekcje rozwoju sytuacji w gospodarce światowej z czerwca 2009 roku wskazywały, że wejdzie ona w fazę rzeczywistego ożywienia w I połowie 2010 roku, a w krajach rozwiniętych realnych wzrostów PKB będzie można spodziewać się dopiero w IV kwartale 2010 roku. Jakkolwiek IV kwartał 2008 roku i I kwartał 2009 roku okazały się okresem wyjątkowego załamania produkcji i PKB, to kolejne miesiące ubiegłego roku przyniosły złagodzenie tej tendencji spadkowej. W II półroczu 2009 roku zaobserwowano pierwsze symptomy przełamania kryzysu w gospodarce globalnej, a najnowsze dane OECD wskazują, że w IV kwartale globalne PKB wzrosło realnie o 1,5%. Zatem można uznać, że ożywienie w gospodarce światowej zaczęło się szybciej niż pierwotnie prognozowano.

Obecnie OECD przewiduje, że realny wzrost globalnego PKB w 2010 roku wyniesie 4,6%. Ponadto, wskazuje się, że wzrostu PKB należy spodziewać się w większości krajów. W znacznie trudniejszym położeniu znajdują się m.in. gospodarki dotknięte poważnym kryzysem zadłużeniowym, takie jak Grecja czy Hiszpania.

Wg OECD w 2011 roku światowy PKB wzrośnie o 4,5%, a większość państw powinna wówczas wrócić na ścieżkę szybkiego wzrostu gospodarczego. Według prognoz największy wkład w przyśpieszenie światowego wzrostu będą miały kraje rozwijające się.

Najnowsze projekcje rozwoju sytuacji makroekonomicznej w wybranych obszarach gospodarki światowej do końca 2011 roku ilustrują poniższe tabele i wykres.

Tabela 5 Zmiany światowego PKB i globalnego handlu w latach 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Wzrost PKB	5,1	2,8	-0,9	4,6	4,5
Wzrost światowego handlu	7,3	3,2	-11,0	10,6	8,4

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2010.

Tabela 6 Tempo wzrostu wolumenu światowego handlu w okresie III kw. 2009 – IV kw. 2011 (w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku; wyrównany sezonowo)

2009		2010			2011				
III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
15,5	11,5	13,5	8,9	8,0	8,1	8,5	8,6	8,7	8,7

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2010.

Przewiduje się, że w **Stanach Zjednoczonych** tendencja wzrostowa w gospodarce będzie kontynuowana, jakkolwiek w trzecim kwartale 2010 roku tempo wzrostu może nieco osłabnąć ze względu na korektę stanu zapasów i normalizację polityki monetarnej. Dzięki lepszej sytuacji finansowej w USA oraz wzrastającej stopie rentowności przedsiębiorstw powinno dojść do zwiększenia prywatnych inwestycji. Analitycy prognozują również stopniowy spadek bezrobocia.

Także sytuacja w **Japonii** daje nadzieję na poprawę koniunktury w światowej gospodarce. Do szybszego tempa wzrostu w tym kraju istotny impuls daje wysoki popyt zewnętrzny, zwłaszcza z innych państw azjatyckich. Ocenia się, że główną siłą napędową ożywienia Japonii po kryzysie będzie eksport. Jakkolwiek w IV kwartale 2009 roku odnotowano spadek jego wolumenu o 5%, to w I kwartale 2010 r. nastąpił jego wzrost o 34% (w ujęciu rok do roku), pomimo istotnej aprecjacji jena. Wskazuje się, że wzrost japońskiego eksportu wynika głównie z dużego popytu zgłaszanego z rynku chińskiego, który jest odbiorcą ok. ¼ łącznego wywozu z Japonii. Według prognoz w 2010 roku należy spodziewać się dynamicznego wzrostu japońskiego eksportu – o 17,8%, import zaś wzrośnie o 8,3%.

W **strefie euro** motorem wzrostu powinny być ekspansywna polityka makroekonomiczna oraz wysoki poziom popytu zewnętrznego. Przewiduje się, że popyt wewnętrzny raczej nie powinien wzrosnąć w tym roku, ze względu na niską stopę wzrostu gospodarek, a także z powodu korekt dokonywanych zarówno w bilansach przedsiębiorstw i banków, jak i w budżetach gospodarstw domowych. Prognozuje się spadek bezrobocia wraz z początkiem 2011 roku. Niepokojące informacje dla strefy euro płyną z Grecji, gdzie poważny kryzys zadłużeniowy może nieść negatywne konsekwencje dla gospodarek 15 innych państw członkowskich, nawet w postaci zahamowania wzrostu gospodarczego i drugiej fali kryzysu. Na wieść o problemach Grecji największe państwa strefy euro podjęły decyzję o pomocy finansowej, zatem można sądzić, że taki wydatek ograniczy stopę wzrostu w tych krajach. Ponadto państwa strefy euro z niepokojem obserwują rozwój sytuacji w Hiszpanii i Portugalii, gdzie może dojść do podobnego rozwoju wydarzeń.

Koniunktura gospodarcza w **Chinach** jest nadal bardzo dobra, przewiduje się przekroczenie 11-proc. stopy wzrostu w roku 2010 oraz utrzymanie dwucyfrowego wyniku także w roku kolejnym. Przyczyną tak dobrych wyników jest wpływ pakietu stymulacyjnego. Spodziewana jest kontynuacja ożywienia w **Indiach** oraz **Brazylii**, w których siłą napędową rozwoju będzie popyt wewnętrzny.

Dane za ostatni kwartał 2009 roku, jak i za pierwsze miesiące 2010 r. wskazują na wychodzenie z recesji **WNP** oraz na jej powolne ożywienie gospodarcze. Wpływ na to ma kilka zasadniczych czynników, w tym przede wszystkim wzrost cen surowców energetycznych oraz nieznaczne zwiększenie produkcji i zatrudnienia, normalizacja światowego handlu i przepływów kapitałowych oraz programy wsparcia Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Przewiduje się również dobrą koniunkturę w **Rosji**, ze względu na wzrost cen ropy naftowej, zapoczątkowany w 2009 roku. W tych krajach sytuacja może jednak ulec zmianie ze względu na spodziewane wycofanie pakietów stymulacyjnych.

Sytuacja w handlu światowym w latach 2007–2009 oraz projekcje na lata 2010–2011 w przekroju grup rynków została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 7 Zmiany globalnego handlu w wybranych grupach krajów w latach 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Świat	7,3	3,2	-11,0	10,6	8,4
OECD	5,5	1,2	-12,2	8,3	7,4
NAFTA	4,7	0,3	-12,8	10,3	7,9
Kraje azjatyckie OECD	7,7	3,3	-13,2	12,4	9,5
Kraje europejskie OECD	5,4	1,1	-11,8	6,5	6,7
Uprzemysłowane kraje azjatyckie spoza OECD*	6,9	7,3	-10,4	18,9	11,2
Pozostałe kraje świata	10,3	6,9	-10,5	1,7	8,4

* Tajwan, Hongkong, Chiny, Malezja, Filipiny, Singapur, Wietnam, Tajlandia, Indie i Indonezja
Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2010.

1.2 Uwarunkowania wewnętrzne

1.2.1 Ogólna sytuacja w polskiej gospodarce

Pomimo dekoniunktury w gospodarce światowej i widocznego spowolnienia gospodarczego w Polsce, w 2009 roku nasza gospodarka jako jedyna w Europie odnotowała wzrost PKB. Korzystna sytuacja wynikała m.in. z relatywnie niedużego uzależnienia polskiej gospodarki od handlu zagranicznego, relatywnie dużego rynku wewnętrznego, niskiego poziomu stóp procentowych oraz realizowania wielu projektów infrastrukturalnych dofinansowywanych z funduszy unijnych. Ważnym czynnikiem była też deprecjacja złotego.

W 2008 roku PKB zwiększył się o 5,1%. W konsekwencji oddziaływania kryzysowego na polską gospodarkę jego wzrost w IV kwartale 2008 roku wyhamował do 3,2%, a w całym roku 2009 do 1,8%. Wstępne dane GUS wskazują, że PKB w I kwartale 2010 roku wzrósł o 3%. Spowolnienie wzrostu gospodarczego w 2009 roku wynikało głównie z osłabienia konsumpcji i inwestycji. Popyt krajowy zmniejszył się o 1% i przestał mieć pozytywny wpływ na kształtowanie się PKB. Natomiast silny pozytywny wpływ (2,9 pkt.proc.) na wzrost miała sytuacja w handlu zagranicznym, gdzie odnotowano korzystną zmianę jakościową w bilansie wymiany towarowej. Na skutek głębszego spadku po stronie importu niż eksportu 3-krotnie zredukowany został deficyt obrotów towarowych z zagranicą.

Efekty spowolnienia gospodarczego na rynku pracy ujawniły się już pod koniec 2008 roku. Stopa bezrobocia rejestrowanego wzrastała w 2009 roku i na koniec grudnia wyniosła 11,9% w porównaniu z 9,5% w grudniu 2008 roku.

Inflacja w 2009 roku, mierzona wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych, była niższa o 0,7 pkt. proc. niż w roku poprzednim i wyniosła 3,5%. Wartość ta przekracza założony cel inflacyjny, jednak znajduje się w dopuszczalnym przedziale wahań. Do wzrostu tego wskaźnika w największym stopniu przyczyniły się rosnące ceny energii oraz żywności.

Słabsza koniunktura w gospodarce znalazła również swoje odbicie w wysokim deficycie sektora instytucji rządowych i samorządowych. Według danych OECD wyniósł on w Polsce 7,1% PKB w roku 2009. Eksperti OECD prognozują niewielki jego spadek w roku kolejnym (do 6,9%), zaś większa poprawa sytuacji jest spodziewana dopiero w 2012 roku, kiedy to deficyt powinien zejść poniżej poziomu 3% PKB. Wskazuje się na konieczność dokonania reformy finansów publicznych, w tym przede wszystkim zmniejszenia wydatków.

W 2009 roku zadłużenie sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniosło 50,7% PKB. Na 2010 rok Ministerstwo Finansów prognozuje, że ten dług wyniesie 53,1% PKB. Jednocześnie OECD szacuje, że dług publiczny nie powinien przekroczyć w 2009 roku 55% PKB, ponieważ – pomimo zakładanego dużego deficytu – spodziewane są zyski z prywatyzacji na poziomie 2% PKB.

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2009 roku osiągnął poziom 8,3 mld EUR, czyli o blisko 18% (tj. o 1,8 mld EUR) niższy niż w roku 2008. Jednocześnie okazał się on o ponad połowę mniejszy wobec rekordowego pod względem napływu BIZ do Polski roku 2007, kiedy to ich wartość wyniosła ponad 17,2 mld EUR. Zanotowane spowolnienie wynikało głównie z ostrożności inwestorów oraz przewidywań co do stabilności polskiej gospodarki i jej odporności na światową dekoniunkturę. Jednak pomyślne wyniki uzyskane przez Polskę na tle pozostałych gospodarek europejskich (wzrost gospodarczy w 2009 roku na poziomie 1,8%) stwarzają realne szanse na ponowny wzrost zainteresowania zagranicznych inwestorów polskim rynkiem w najbliższych latach.

W uzasadnieniu do ustawy budżetowej wskazuje się, że PKB wzrośnie w roku 2010 o 1,2 %. Natomiast eksperci OECD szacują, że w całym 2010 roku stopa wzrostu gospodarczego wyniesie 3,1%, a w 2011 3,9%. Jednymi z głównych stymulatorów wzrostu mają być konsumpcja prywatna oraz inwestycje infrastrukturalne, także powiązane z organizacją piłkarskich mistrzostw Europy EURO 2012. Na poprawę koniunktury pozytywnie wpływają również poprawiające się w ostatnich miesiącach warunki na rynku kredytowym, zarówno dla gospodarstw domowych, jak i sektora MSP.

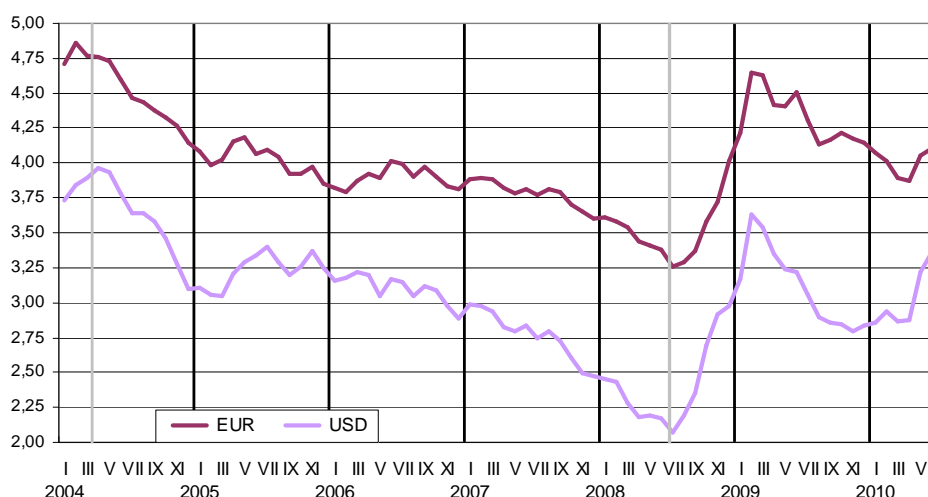
1.2.2 Uwarunkowania cenowo-kursowe i ich wpływ na obroty towarowe

Wśród parametrów, które mają wpływ na rentowność wymiany handlowej, wskazuje się ceny transakcyjne w eksporcie i imporcie, czyli złotowe ceny bieżące uzyskiwane ze sprzedaży eksportowej lub płacone za zakupy importowe. Na ich kształtowanie się oddziałują zmiany cen dewizowych oraz zmiany nominalnego kursu walutowego złotego. Kryzys jaki wystąpił w gospodarce światowej w 2009 roku wywołał istotne zmiany w poziomie cen transakcyjnych.

W 2009 roku globalny kryzys spowodował poważne zakłócenia w sferze uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych polskiego eksportu, w szczególności w sferze popytu na rynkach głównych partnerów handlowych Polski oraz kursu złotego do podstawowych walut, czyli euro i dolara. Załamanie popytu na tych rynkach okazało się na tyle poważne, że jego negatywne oddziaływanie na polski eksport zostało tylko w niewielkim stopniu skompensowane przez proeksportowy wpływ głębokiej deprecjacji złotego przejawiający się wzmocnieniem konkurencyjności cenowej i poszerzeniem marginesu opłacalności eksportowanych towarów.

W trakcie 2009 roku kurs złotego podlegał silnym wahaniom. Kryzys na rynkach finansowych, który wybuchł we wrześniu 2008 roku, wzmagając niepewność wśród podmiotów finansowych co do przyszłości gospodarczej Polski, doprowadzając do wycofywania kapitału spekulacyjnego, a w rezultacie do silnej deprecjacji złotego na przełomie 2008 i 2009 roku. Kurs złotego ustabilizował się dopiero w lutym 2009 m.in. dzięki udostępnieniu przez MFW elastycznej linii kredytowej o wartości 20 mld USD. Średniomiesięczny kurs EUR i USD w lutym 2009 roku (kiedy to złoty był najłabszy w całym roku), kształtował się na poziomie odpowiednio: 4,6442 PLN/EUR oraz 3,6314 PLN/USD, co oznaczało wzrost kursu tych walut wobec złotego odpowiednio o 42,3% i 75,7% w porównaniu do lipca 2008 roku (kiedy to złoty był rekordowo mocny).

Wykres 3 Kształtowanie się średniomiesięcznych kursów EUR i USD w latach 2004-2010

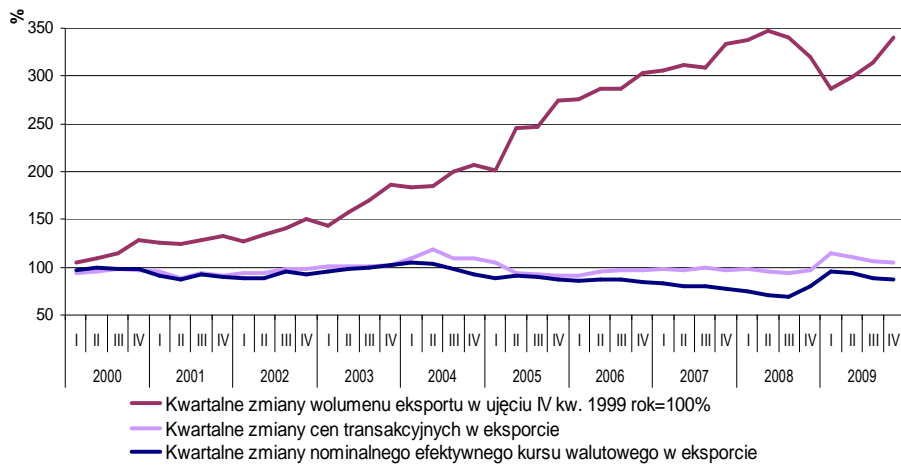

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP.

Głęboka deprecjacja złotego (w szczególności w okresie sierpień 2008 - luty 2009) przełożyła się na wysoki poziom cen transakcyjnych w eksporcie, które w całym 2009 roku zwiększyły się o 13,4%. Mimo to równolegle wystąpiło głębokie załamanie eksportu, o czym – jak już wspomniano – przesądził głęboki szok popytowy na głównych polskich rynkach eksportowych.

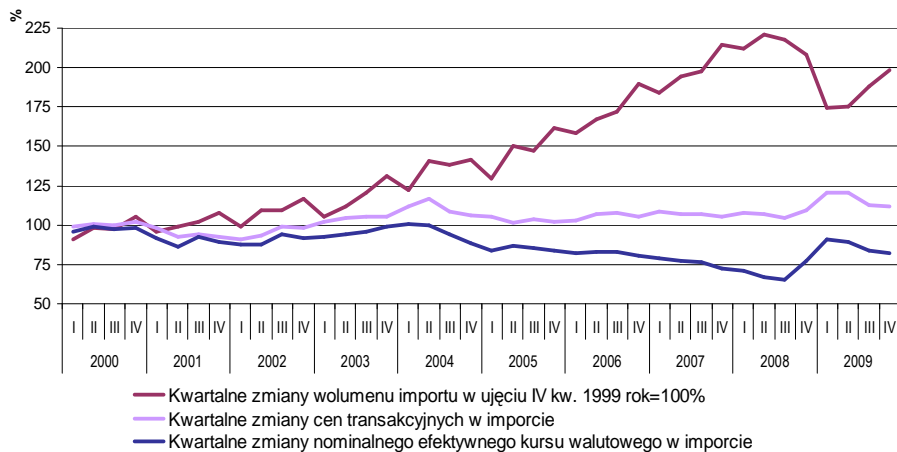
Ceny transakcyjne w 2009 roku wzrosły również po stronie importu – o 8,9%. Głęboka deprecjacja złotego wywołała poważny szok kosztowy w imporcie. Dotyczy to nie tylko importu konsumpcyjnego, ale także importu zaopatrzeniowego. Podmioty uczestniczące w polskim eksporcie towarowym to w 60% firmy z udziałem kapitału zagranicznego, których import ma charakter zaopatrzeniowy i jest przeznaczony do produkcji proeksportowej. W związku z tym, że polski eksport jest wyjątkowo importochłonny, spadek eksportu przyczynił się także do pogłębienia spadku importu. W związku z tym wskazuje się, że wielkość importu podąża za wielkością eksportu, zaś wpływ kursu na import jest niewspółmiernie mniejszy niż w eksporcie.

Wykres 4 Kwartalne zmiany tempa wzrostu wolumenu eksportu i ich uwarunkowań cenowo-kursowych w latach 2000-2009 (IV kw. 1999 roku = 100%)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Wykres 5 Kwartalne zmiany tempa wzrostu wolumenu importu i ich uwarunkowań cenowo-kursowych w latach 2000-2009 (IV kw. 1999 roku = 100%)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

2 DŁUGOOKRESOWE ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH

2.1 Zmiany w okresie transformacji

Od początku ubiegłej dekady eksport wzrósł blisko 9,2-krotnie, do 136,7 mld USD w roku 2009, a import 9,6-krotnie, do 149,6 mld USD. W efekcie odnotowany w 1991 roku deficyt wymiany na poziomie 0,6 mld USD pogłębił się w roku 2009 do 12,8 mld USD. Jednocześnie, w porównaniu z rokiem 2008 zmniejszył się on o 25,8 mld USD.

Tabela 8 Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2009

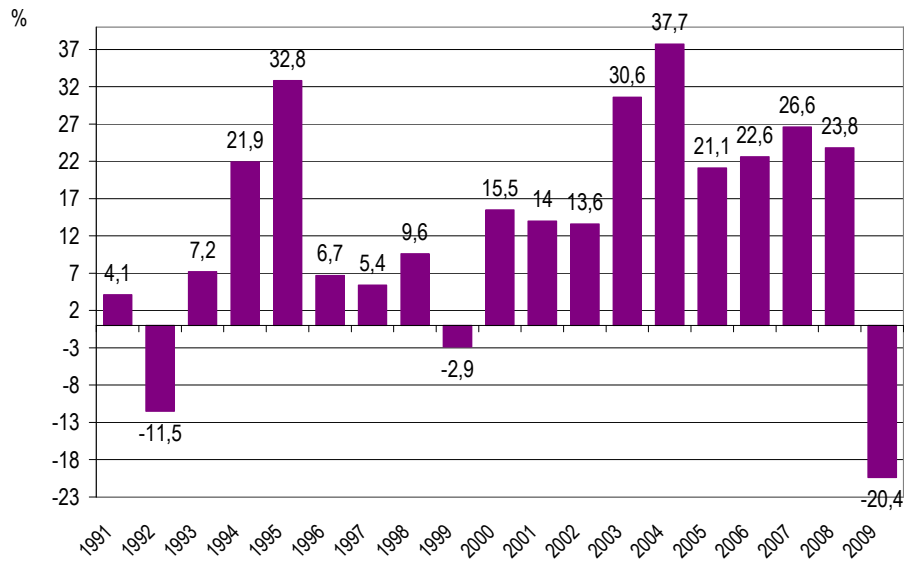
	mln USD			rok poprzedni = 100		mln EUR			rok poprzedni = 100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
1991	14.903	15.522	-619	104,1	162,9					
1992	13.187	15.913	-2.726	88,5	102,5					
1993	14.143	18.834	-4.691	107,2	118,4					
1994	17.240	21.596	-4.356	121,9	114,7					
1995	22.895	29.050	-6.155	132,8	134,5					
1996	24.440	37.137	-12.697	106,7	127,8					
1997	25.751	42.307	-16.556	105,4	113,9					
1998	28.229	47.054	-18.825	109,6	111,2					
1999	27.407	45.911	-18.504	97,1	97,6	25.670	43.050	-17.381		
2000	31.651	48.940	-17.289	115,5	106,6	34.373	53.085	-18.711	133,9	123,3
2001	36.092	50.275	-14.183	114,0	102,7	40.195	56.035	-15.840	116,9	105,6
2002	41.010	55.113	-14.103	113,6	109,6	43.499	58.480	-14.981	108,2	104,4
2003	53.577	68.004	-14.427	130,6	123,4	47.526	60.354	-12.827	109,3	103,2
2004	73.781	88.156	-14.375	137,7	129,6	59.698	71.354	-11.656	125,6	118,2
2005	89.378	101.539	-12.161	121,1	115,2	71.424	81.170	-9.746	119,6	113,8
2006	109.584	125.645	-16.061	122,6	123,7	87.926	100.784	-12.858	123,1	124,2
2007	138.785	164.172	-25.387	126,6	130,6	101.838	120.389	-18.550	115,8	119,4
2008	171.860	210.479	-38.619	123,8	128,2	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3
2009	136.720	149.570	-12.849	79,6	71,1	98.274	107.529	-9.254	84,5	75,5

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

W badanym okresie wartość eksportu rosła bardzo dynamicznie, przy czym znacznie szybciej w latach 2000-2008, kiedy to średnioroczne tempo wzrostu eksportu wyniosło 22,8% (wobec 8,1% w latach 1991-1999). Import z kolei rósł w latach 2000-2008 średniorocznie o 18,8%, podczas gdy w okresie 1991-1999 o 20,4%. W roku 2009 w wyniku kryzysu finansowego nastąpiło radykalne załamanie obrotów towarowych – o 20,4% po stronie eksportu i o 28,9% w imporcie.

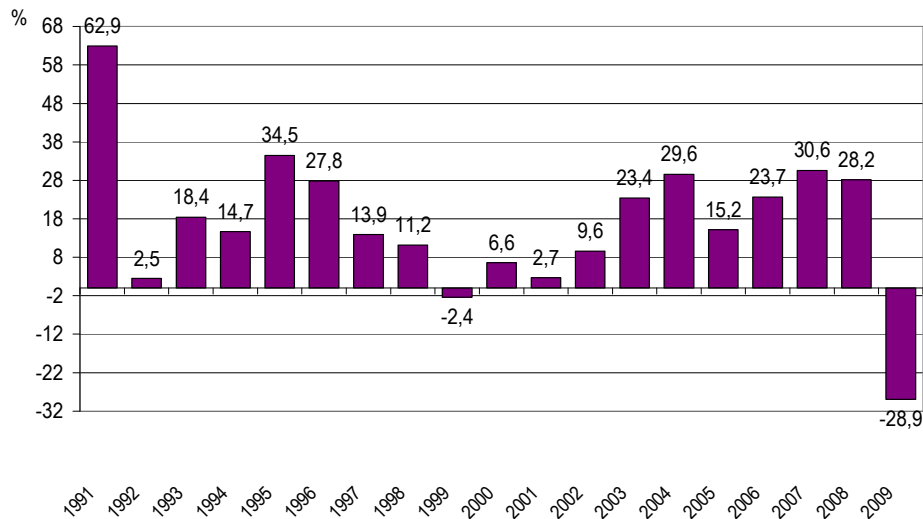
Wolniejszy okazał się średnioroczny wzrost wartości obrotów towarowych wyrażony w euro, który w latach 2000-2008 wyniósł 18,5% po stronie eksportu i 14,5% po stronie importu. Z kolei odnotowany w 2009 roku spadek wymiany towarowej wyrażony we wspólnej europejskiej walucie okazał się znacznie łagodniejszy niż ten wyrażony w dolarach i wyniósł 15,5% w eksporcie i 24,5% w imporcie.

Wykres 6 Zmiany eksportu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2009 (w %)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Wykres 7 Zmiany importu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2009 (w %)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

2.2 Zmiany w okresie bieżącej dekady

2.2.1 Zmiany wartości obrotów

W latach 2000-2009 obserwowano 2,9-krotny wzrost eksportu do poziomu 98,3 mld EUR (z 34,3 mld EUR w roku 2000). W tym samym okresie import wzrósł 2-krotnie, do 107,5 mld EUR (z 53,1 mld EUR w 2000 roku).

W latach 2001-2008 polski eksport wzrastał średniorocznie o 16,6%, w tym w latach 2001-2003 o 11,5%, a w latach 2004-2007 średniorocznie o 21%. Rok 2008 – ze względu na znaczące obniżenie eksportu w ostatnich dwóch miesiącach – przyniósł jego spowolnienie do poziomu 14,1%, a rok 2009 już jego załamanie o 15,5%.

Deficyt wymiany towarowej, który ulegał systematycznej redukcji z 18,7 mld EUR w 2000 roku do 9,7 mld EUR w 2005 roku, a następnie dynamicznie się pogłębił, do 26,2 mld EUR w roku 2008, obniżył się do rekordowo niskiego – w bieżącej dekadzie – poziomu 9,3 mld EUR w 2009 roku. Równocześnie nastąpiły istotne zmiany w jego strukturze geograficznej. O ile w 2000 roku w ogólnym deficycie dominujący był udział krajów rozwiniętych gospodarczo (62%), w tym unijnych (46%), o tyle w 2009 roku, największy w nim udział miały państwa rozwijające się, w obrotach z którymi deficyt sięgnął 19,1 mld EUR. Z kolei w wymianie handlowej z grupą rynków rozwiniętych gospodarczo odnotowano nadwyżkę w wysokości 9,8 mld EUR (wobec deficytu na poziomie 2,2 mld EUR w roku wcześniejszym), w tym z krajami Unii Europejskiej nadwyżkę wynoszącą 11,8 mld EUR (o 9,5 mld EUR wyższą niż w roku 2008).

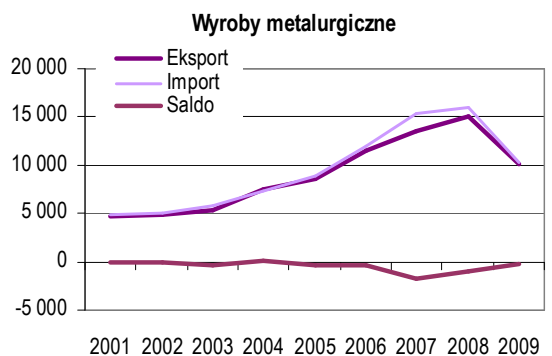
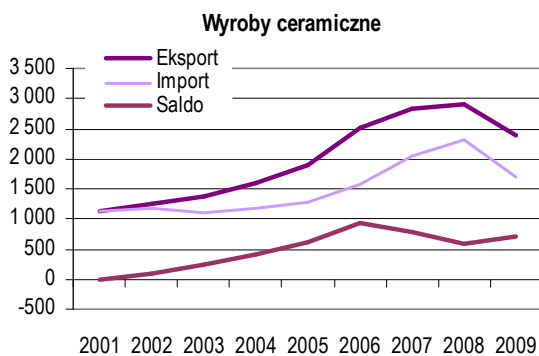
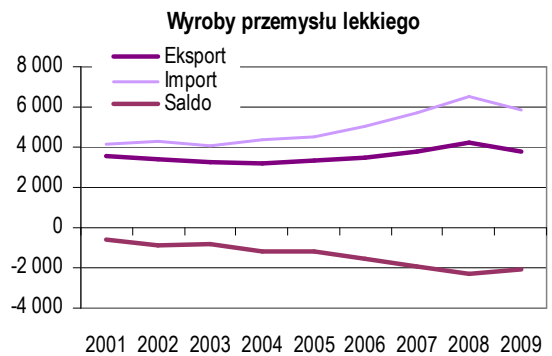
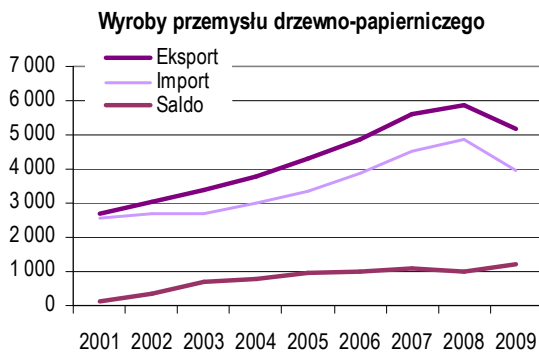
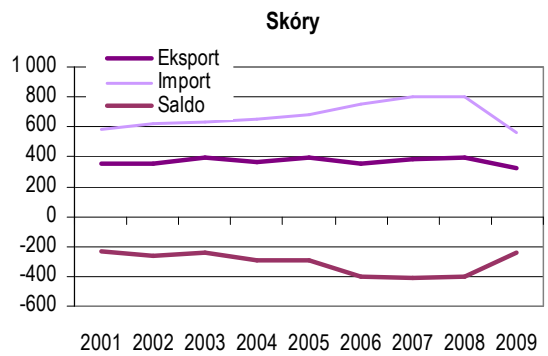
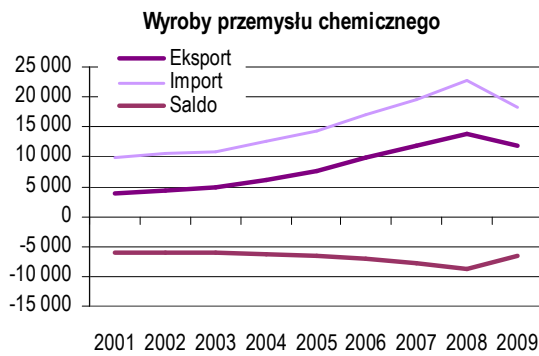
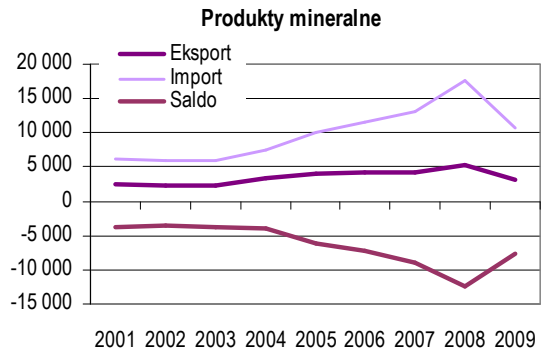
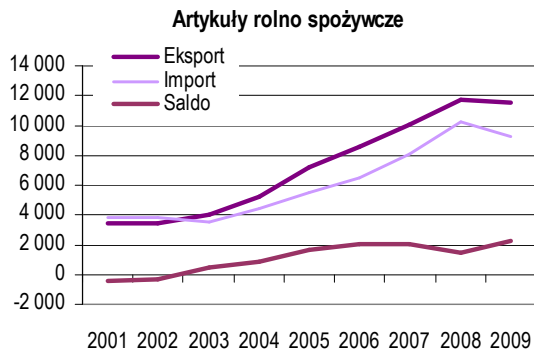
W obrotach z **krajami WNP** odnotowano deficyt na poziomie prawie 3,5 mld EUR, tj. niższym o 54 mln niż w 2000 roku i o 2 mld EUR niż rok wcześniej. Zdecydowało o tym drastyczne załamanie cen surowców energetycznych importowanych z Rosji (ujemne saldo w obrotach produktami mineralnymi z tym rynkiem zmniejszyło się z 10,2 mld EUR w 2009 roku do 6,4 mld EUR w roku 2009).

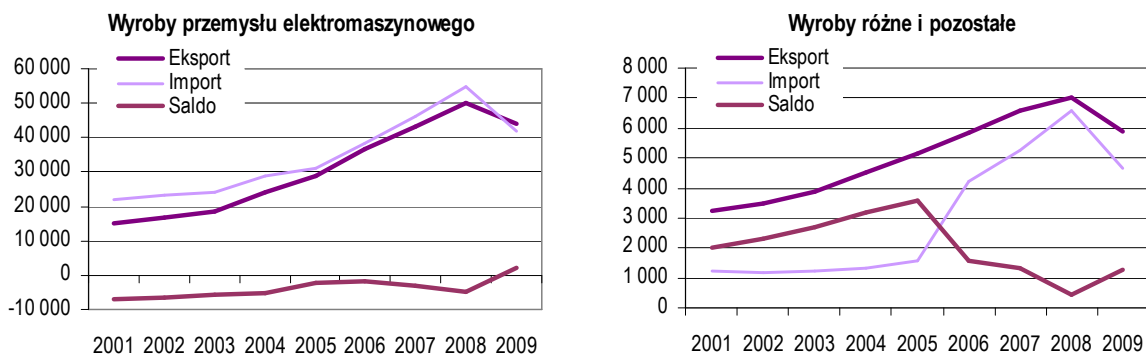
Od roku 2000 znaczące zmiany zaszły w strukturze geograficznej polskiego eksportu, co w decydującej mierze wynikało z akcesji Polski do Unii Europejskiej. Największy udział w polskim eksporcie ogółem ma grupa krajów rozwiniętych, przy czym zmniejszył się on między rokiem 2000 a 2009 o 2,2 pkt. proc. do 85,6%. Wśród tej grupy krajów największym odbiorcą polskich towarów są państwa Unii Europejskiej, w tym kraje strefy euro. O ile udział strefy euro w polskim eksporcie zmniejszył się w latach 2000-2009 o 5,8 pkt. proc., do 56,3%, to pozostałych rynków unijnych zwiększył o 4,1 pkt. proc., do 23,4%. Z kolei państwa rozwijające się zwiększyły swój udział w polskim eksporcie z 12,2% w roku 2000 do 14,4% w roku 2009. Było to rezultatem zwiększenia udziału państw WNP i pozostałych państw rozwijających się (bez WNP), tj. odpowiednio o: 1 pkt. proc., do 7,6% i o 1,1 pkt. proc., do 6,7%.

W latach 2000-2009 nastąpiły istotne zmiany struktury przedmiotowej polskiego eksportu towarowego polegające na wzroście udziału relatywnie wysoko przetworzonych produktów. O ile w roku 2000 wyroby elektromaszynowe stanowiły ok. 35% ogólnego eksportu, to w roku 2009 ich udział zwiększył się do blisko 45%. Podobnie było w przypadku wyrobów przemysłu chemicznego, których udział w całkowitym wywozie z Polski wzrósł z prawie 10% w 2000 roku do nieco ponad 12% w roku 2009. Na tle wszystkich grup towarów korzystnie zmienił się również eksport artykułów rolno-spożywczych, których udział wzrósł o 3,4 pkt. proc., do 11,8% w ubiegłym roku. Jednocześnie w latach 2000-2009 w ogólnym polskim eksporcie zmniejszył się udział wyrobów przemysłu lekkiego, tj. o 5,8 pkt. proc., do 3,8% w roku 2009 oraz wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego, tj. o 1,6 pkt. proc., do 5,3% w roku 2009.

W imporcie największą zmianą w latach 2000-2009 był wzrost udziału artykułów rolno-spożywczych o 2,2 pkt. proc., do 8,7% oraz spadek udziału produktów mineralnych i wyrobów przemysłu lekkiego, tj. odpowiednio o: 2 pkt. proc., do 10% i 1,6 pkt. proc., do 5,4%.

Wykres 8 Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

2.2.2 Zmiany wolumenu obrotów

W latach 2001-2009 odnotowano wolniejszy wzrost obrotów w ujęciu wolumenu niż obrotów w ujęciu wartościowym. W tym okresie wolumen eksportu zwiększał się średnio o 10,3% rocznie, importu zaś o 7,5%, podczas gdy wymiana towarowa wyrażona w złotych wzrastała średniorocznie odpowiednio o: 13,6% i 9,5%.

W omawianych latach można wyróżnić trzy zasadnicze okresy, w których dochodziło do istotnych zmian tendencji kształtowania się tempa wzrostu wolumenu obrotów towarowych. Pierwszy okres to lata 2001-2005, kiedy to średnioroczne tempo wzrostu wolumenu eksportu wyniosło 13,6% i tym samym wyprzedziło średnie tempo wzrostu wolumenu importu (8,3%).

Drugi okres to lata 2006-2008, w którym wolumen eksportu zwiększał się średniorocznie o 10,8%, podczas gdy wolumen importu o 2,7 pkt. proc. szybciej, czyli o 13,5%.

W 2009 roku wolumen eksportu obniżył się o 7,8%, a importu zdecydowanie szybciej, czyli o 13,9%, podczas gdy w ujęciu wartościowym (w złotych) eksport zwiększył się o 4,5%, a import spadł o 6,8%.

Wykres 9 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w latach 2001-2009

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę spadek cen transakcyjnych w I kwartale 2010 roku o 7,1% w eksporcie i o 5% w imporcie szacuje się, że w tym okresie nastąpił wzrost wolumenu eksportu o 12,4%, a importu o 8,9%. Wynika z tego, że w ujęciu wolumenu, analogicznie jak w ujęciu wartościowym, przyspieszenie eksportowe od początku br. jest większe niż importowe.

3 WAŻNIEJSZE ZMIANY OBROTÓW W 2009 ROKU

Załamanie obrotów towarowych Polski na skutek kryzysu wyniosło w 2009 roku 15,5% po stronie eksportu oraz 24,5% po stronie importu. Wartość polskiego eksportu towarowego po raz pierwszy przekroczyła 100 mld EUR w 2007 roku, a w 2008 osiągnęła 116,2 mld EUR, podczas gdy w roku 2009 spadła poniżej tego poziomu wynosząc 98,3 mld EUR. Również wartość importu w 2009 roku okazała się niższa niż w latach 2007-2008 i o ok. 10,3 mld EUR wyższa w porównaniu z rokiem 2006.

Zmniejszenie się strumieni polskiego handlu zagranicznego odnotowano już w ostatnich dwóch miesiącach 2008 roku, kiedy to spadek eksportu wyprzedzał spadek importu. Jednak od stycznia 2009 roku nastąpiło odwrócenie tej tendencji i notowane **głębsze załamanie po stronie importu pozwoliło powstrzymać trwającą od kilku ostatnich lat tendencję do dynamicznego narastania deficytu, a następnie na jego wyraźną redukcję.** W 2009 roku ujemne saldo obrotów towarowych zmniejszyło się 3-krotnie, czyli o blisko 17 mld EUR, do poziomu 9,3 mld EUR.

Dominującym odbiorcą polskich towarów są **państwa rozwinięte gospodarczo**, z udziałem w całkowitym eksporcie 85,6% w 2009 roku, czyli o 2,6 pkt. proc. większym niż w roku 2008. W 2009 roku eksport do tej grupy zmniejszył się o 12,8%, co przy równoczesnym spadku importu o 24,7%, skutkowało przekształceniem notowanego tu deficytu wymiany na poziomie ponad 2,2 mld EUR w nadwyżkę wynoszącą ponad 9,8 mld EUR. Takie ukształtowanie salda okazało się najkorzystniejsze w całym okresie członkostwa Polski w UE oraz znacząco lepsze niż w roku 2003, kiedy to odnotowano deficyt w wysokości 5,1 mld EUR.

Udział dominujących w tej grupie **krajów UE** zmniejszył się w latach 2003-2009 o 2,4 pkt. proc., do 79,7%. Jednocześnie znacząco poprawiło się saldo wymiany towarowej z tymi rynkami. Występujący tu w 2003 roku deficyt na poziomie 3 mld EUR przekształcił się w roku 2009 w nadwyżkę w wysokości 11,8 mld EUR. Korzystne zmiany w zakresie salda w roku 2009 wynikały tu również ze znacznie głębszego załamania po stronie importu (o 24,5%) niż po stronie eksportu (13,5%).

Pozytywna zmiana nastąpiła w obrotach z naszym najważniejszym partnerem handlowym – **Niemcami**, gdzie deficyt wynoszący w 2008 roku ponad 3,6 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę w wysokości blisko 1,6 mld EUR.

W 2009 roku o skali ogólnego deficytu polskich obrotów towarowych (9,3 mld EUR) tradycyjnie zdecydował **głęboko ujemny bilans wymiany z krajami rozwijającymi się gospodarczo**, przy czym zmniejszył się on z blisko 24 mld EUR w roku 2008 do 19,1 mld EUR. Decydujący udział w deficycie wymiany z tą grupą rynków miał ujemny bilans obrotów z **Chinami** (ponad 8,9 mld EUR) i **Rosją** (prawie 5,6 mld EUR). Jakkolwiek deficyt notowany w wymianie z tymi rynkami pozostawał relatywnie wysoki, to w porównaniu z rokiem wcześniejszym znacząco się obniżył – w handlu z Chinami o blisko 1,7 mld EUR, a z Rosją – o ponad 2,2 mld EUR. Warto zaznaczyć, że w przypadku Rosji wynika to głównie z głębokiego spadku importu z tego rynku (o prawie 4,7 mld EUR) wywołanego spadkiem cen surowców, zwłaszcza surowców energetycznych.

Znacząco zmniejszył się import z całej **WNP** – o blisko 6,7 mld EUR (do 11 mld EUR), co przy spadku eksportu o prawie 4,6 mld EUR (do 7,5 mld EUR), skutkowało zmniejszeniem deficytu o ok. 2 mld EUR.

W 2009 roku blisko 1,8-krotnie (do ok. 2,4 mld EUR) obniżył się – dynamicznie wzrastający w poprzednich latach – eksport polskich towarów na drugi co do wielkości rynek WNP – Ukrainę.

Po kilku latach pogłębiania się deficytu w handlu z rynkami **Ameryki Północnej**, w 2009 roku nastąpiło odwrócenie tej tendencji i ujemny bilans obrotów zmniejszył się o prawie 0,9 mld EUR (do niespełna 0,5 mld EUR).

W 2009 roku załamanie wymiany nastąpiło we wszystkich grupach towarowych. Najgłębsze spadki odnotowano w eksporcie towarów niżej przetworzonych (produktów mineralnych, surowców i wyrobów metalurgicznych), podczas gdy relatywnie najbardziej odporne na kryzys okazały się towary o wyższym stopniu technologicznego przetworzenia – głównie wyroby elektromaszynowe.

Eksport **wyrobów elektromaszynowych** (obejmujących towary zaliczane do sekcji XVI-XVIII) spadł o 11,8%, czyli o 3,7 pkt. proc. łagodniej niż łączny polski eksport. W rezultacie umocniły one swą dominującą pozycję w eksporcie zwiększając swój udział o 1,9 pkt. proc., do 44,8%. Znacznie głębszy spadek odnotowano po stronie importu tych wyrobów (o 23,2%), co przełożyło się na przekształcenie deficytu z 2008 roku w wysokość 4,8 mld EUR w nadwyżkę wynoszącą 2 mld EUR.

Istotny wpływ na saldo polskich obrotów towarowych miały zmiany w handlu **wyrobami przemysłu chemicznego** (do których zaliczane są towary sekcji VI i VII), które są drugą pod względem wartości dominującą grupą towarową w eksporcie Polski ogółem. Eksport tych wyrobów obniżył się w 2009 roku o 14,9%, co przy spadku ich importu o 19,2% pozwoliło na redukcję tradycyjnie wysokiego ujemnego salda wymiany o 2,3 mld EUR, do poziomu 6,6 mld EUR.

Korzystnie kształtowała się sytuacja w obrotach **artykułami rolno-spożywczymi** (obejmującymi towary z sekcji I-IV), które na tle ogólnych spadków wymiany odznaczyły się odpornością na kryzys. W 2009 roku ich eksport zmniejszył się tylko o 1,2%, czyli o 14,3 pkt. proc. wolniej niż polski łączny eksport, a ich import spadł o 9,5%. W rezultacie powiększyła się nadwyżka w obrotach tymi towarami o ok. 840 mln EUR, do prawie 2,3 mld EUR. Warto odnotować, że dodatnią dynamiką eksportu na tle wszystkich sekcji odznaczyły się tu produkty pochodzenia roślinnego (sekcja II). Ich eksport zwiększył się o 8,8%, co przy spadku importu o 22% wpłynęło na znaczną redukcję deficytu występującego w ich wymianie – o ok. 0,9 mld EUR, do ok. 150 mln EUR. Wzrósł również eksport gotowych artykułów spożywczych – o 2,1%, podczas gdy ich import zmniejszył się o 3,7%.

Największe spadki obrotów odnotowano w przypadku **produktów mineralnych**, których eksport zmniejszył się o 39,1%, a import o 38,7%. W rezultacie tak głębokiego załamania importu tych towarów nastąpiła istotna redukcja wyjątkowo wysokiego w 2008 roku deficytu wynoszącego blisko 12,4 mld EUR do poziomu 7,6 mld EUR w roku 2009. Tak znaczna obniżka importu produktów mineralnych wynikała w głównej mierze z istotnego spadku cen surowców energetycznych w porównaniu do ich rekordowych poziomów z 2008 roku, natomiast wolumen ich importu zmniejszył się nieznacznie.

Relatywnie głębokie spadki odnotowano również w wymianie **wyrobami metalurgicznymi** – o 33,1% po stronie eksportu i o 35,7% po stronie importu. W przypadku tych towarów również obniżył się poziom deficytu wymiany o ok. 740 mln EUR, do ok. 230 mln EUR.

Na liście 30 pozycji towarowych dominujących w polskim eksporcie (agregowanych na poziomie 4-cyfrowych kodów CN), stanowiących 45,7% łącznego eksportu, podobnie jak w poprzednich kilku latach, na pierwszej pozycji uplasowały się samochody oraz części i akcesoria samochodowe, które stanowiły 12% całego eksportu Polski.

4 SKALA I DYNAMIKA OBROTÓW TOWAROWYCH W 2009 ROKU

4.1 Obroty według NBP

W 2009 roku eksport¹ spadł o 17,1%, do poziomu 100,2 mld EUR, a import o 25,4%, do poziomu 103,4 mld EUR. W rezultacie deficyt obrotów towarowych zmniejszył się do rekordowo niskiego poziomu 3,2 mld EUR. Tym samym jego poziom okazał się najniższy od 2005 roku, kiedy to wyniósł 2,2 mld EUR, a jednocześnie o 14,5 mld EUR niższy niż w roku wcześniejszym.

Tabela 9 Obroty towarowe Polski w latach 2008-2009 w mln EUR

Miesiące	2009			analogiczny okres		2008			analogiczny okres	
	eksport	import	saldo	r. poprz. = 100		eksport	import	saldo	r. poprz. = 100	
				eksport	import				eksport	import
Styczeń	7.388	7.871	-483	75,7	73,8	9.761	10.667	-906	123,4	122,6
Luty	7.608	7.675	-67	73,7	67,3	10.324	11.406	-1.082	130,7	135,7
Marzec	8.483	8.697	-214	83,4	74,1	10.169	11.741	-1.572	112,3	115,8
I kwartał	23.479	24.243	-764	77,6	71,7	30.254	33.814	-3.560	121,7	124,1
Kwiecień	8.016	8.221	-205	71,1	64,9	11.278	12.660	-1.382	135,5	136,6
Maj	7.939	7.965	-26	79,4	69,3	10.001	11.500	-1.499	113,9	117,7
Czerwiec	8.284	8.563	-279	78,7	69,4	10.529	12.335	-1.806	120,3	124,7
II kwartał	24.239	24.749	-510	76,2	67,8	31.808	36.495	-4.687	123,0	126,2
I półrocze	47.718	48.992	-1.274	76,9	69,7	62.062	70.309	-8.247	122,4	125,2
Lipiec	8.398	8.843	-445	77,2	70,7	10.878	12.507	-1.629	125,4	124,5
Sierpień	7.685	8.105	-420	79,4	73,0	9.684	11.101	-1.417	112,2	121,4
Wrzesień	9.428	9.369	59	83,0	73,2	11.353	12.803	-1.450	123,3	125,3
III kwartał	25.511	26.317	-806	79,9	72,3	31.915	36.411	-4.496	120,4	123,8
Po III kw.	73.229	75.309	-2.080	77,9	70,6	93.977	106.720	-12.743	121,7	124,7
Październik	9.685	9.885	-200	89,1	79,2	10.873	12.484	-1.611	103,0	108,0
Listopad	9.217	9.508	-291	101,0	89,0	9.129	10.682	-1.553	91,9	94,8
Grudzień	8.000	8.627	-627	112,6	96,7	7.103	8.922	-1.819	87,4	90,8
IV kwartał	26.902	28.020	-1.118	99,3	87,3	27.105	32.088	-4.983	94,7	98,3
Rok	100.131	103.329	-3.198	82,7	74,4	121.082	138.808	-17.726	114,4	117,4
Średnia miesięczna	8.344	8.611	-267			10.090	11.567	-1.477		

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP

¹ Dane NBP; rozbieżność między rocznymi danymi (przedstawionymi w tekście) a sumą wartości miesięcznych obrotów towarowych (przedstawioną w tabeli 10) wynika z zastosowania w przeliczeniach innych kursów, tj. średniomiesięcznych przy danych miesięcznych oraz kwartalnych przy danych rocznych.

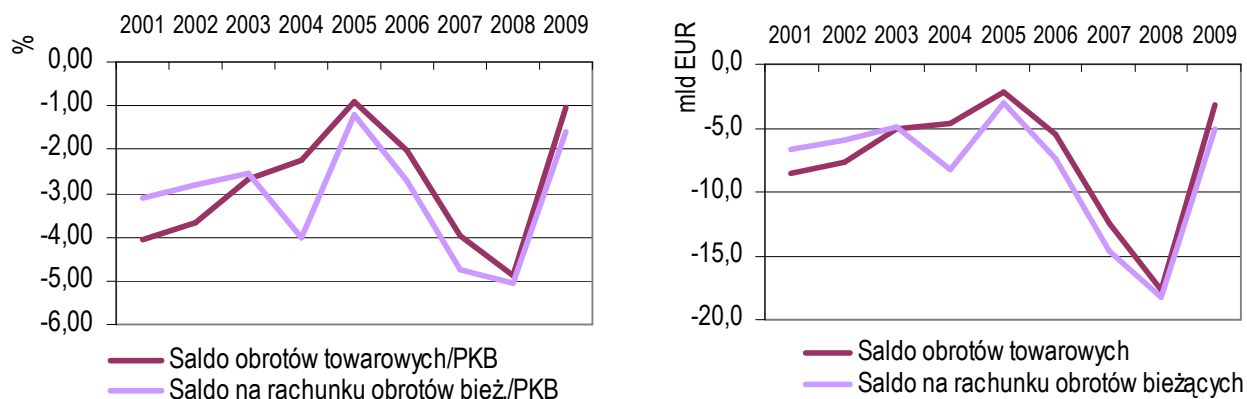
Tabela 10 Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje per capita oraz do PKB w latach 2002-2009

Wskaźnik/dane	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
mld PLN								
PKB	808,6	843,2	924,5	983,3	1.060,0	1.176,7	1.275,4	1.344,0
Eksport towarów	190,5	237,3	297,7	312,0	363,8	400,2	423,7	433,1
Import towarów	220,1	259,5	318,4	321,0	385,4	446,8	486,1	446,8
Saldo obrotów towarowych	-29,5	-22,3	-20,8	-9,0	-21,6	-46,6	-62,4	-13,7
Eksport usług	40,9	43,5	48,7	52,7	63,7	79,3	85,0	89,3
Import usług	37,8	42,5	48,7	50,4	61,5	66,4	72,6	74,4
Saldo usług	3,1	0,9	0,0	2,4	2,2	12,9	12,4	15,0
Eksport towarów i usług	231,4	280,7	346,4	364,7	427,5	479,2	508,7	522,5
Import towarów i usług	257,5	302,1	367,1	371,3	446,8	513,0	558,7	521,2
Saldo towarów i usług	-26,1	-21,3	-20,7	-6,7	-19,3	-33,8	-50,0	1,3
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-22,5	-21,3	-37,4	-12,1	-28,9	-55,0	-64,5	-21,2
Relacje do PKB w %								
Eksport towarów/PKB	23,6	28,1	32,2	31,7	34,3	34,0	33,2	32,2
Eksport towarów i usług /PKB	28,6	33,3	37,5	37,1	40,3	40,7	39,9	38,9
Import towarów/PKB	27,2	30,8	34,4	32,6	36,4	38,0	38,1	33,2
Import towarów i usług/PKB	31,8	35,8	39,7	37,8	42,2	43,6	43,8	38,8
Saldo obrotów towarowych/PKB	-3,6	-2,6	-2,2	-0,9	-2,0	-4,0	-4,9	-1,0
Saldo towarów i usług /PKB	-3,2	-2,5	-2,2	-0,7	-1,8	-2,9	-3,9	0,1
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-2,8	-2,5	-4,0	-1,2	-2,7	-4,7	-5,1	-1,6
Relacje per capita w tys. PLN								
Eksport tow. per capita	5,0	6,2	7,8	8,2	9,5	10,5	11,0	11,3
Import tow. per capita	5,8	6,8	8,3	8,4	10,1	11,7	12,6	11,7
Eksport tow. i usług per capita	6,1	7,3	9,1	9,6	11,2	12,6	13,3	13,7
Import tow. i usług per capita	6,7	7,9	9,6	9,7	11,7	13,5	14,5	13,7
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,5	-0,5	-1,0	-0,3	-0,8	-1,4	-1,8	-0,6
mld EUR								
PKB	209,7	191,6	204,2	244,4	272,1	311,0	362,4	310,1
Eksport towarów	49,3	53,8	65,8	77,6	93,4	105,9	120,9	100,2
Import towarów	57,0	58,9	70,4	79,8	98,9	118,3	138,6	103,4
Saldo obrotów towarowych	-7,7	-5,1	-4,6	-2,2	-5,5	-12,4	-17,7	-3,2
Eksport usług	10,5	9,9	10,8	13,1	16,4	21,0	24,2	20,7
Import usług	9,8	9,7	10,8	12,5	15,8	17,6	20,7	17,2
Saldo usług	0,8	0,2	0,0	0,6	0,6	3,4	3,5	3,5
Eksport towarów i usług	59,8	63,7	76,6	90,7	109,8	126,9	145,1	120,9
Import towarów i usług	66,8	68,6	81,2	92,3	114,7	135,9	159,3	120,6
Saldo towarów i usług	-6,9	-4,9	-4,6	-1,6	-4,9	-9,0	-14,2	0,3
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-5,9	-4,9	-8,2	-3,0	-7,4	-14,7	-18,3	-5,0
Relacje do PKB w %								
Eksport tow./PKB	23,5	28,1	32,2	31,8	34,3	34,1	33,4	32,3
Eksport towarów i usług /PKB	28,5	33,2	37,5	37,1	40,3	40,8	40,0	39,0
Import towarów/PKB	27,2	30,7	34,5	32,7	36,3	38,0	38,2	33,3
Import towarów i usług/PKB	31,8	35,8	39,8	37,8	42,1	43,7	44,0	38,9
Saldo obrotów towarowych/PKB	-3,7	-2,7	-2,3	-0,9	-2,0	-4,0	-4,9	-1,0
Saldo towarów i usług /PKB	-3,3	-2,6	-2,2	-0,7	-1,8	-2,9	-3,9	0,1
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-2,8	-2,5	-4,0	-1,2	-2,7	-4,7	-5,1	-1,6
Relacje per capita w tys. EUR								
Eksport tow. per capita	1,3	1,4	1,7	2,0	2,4	2,8	3,1	2,6
Import tow. per capita	1,5	1,5	1,8	2,1	2,6	3,1	3,6	2,7
Eksport tow. i usług per capita	1,6	1,7	2,0	2,4	2,9	3,3	3,8	3,2
Import tow. i usług per capita	1,7	1,8	2,1	2,4	3,0	3,6	4,1	3,2
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,4	-0,5	-0,1

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP

Znacząca redukcja ujemnego salda obrotów towarowych korzystnie wpłynęła na saldo rachunku obrotów bieżących, którego deficyt zmniejszył się z 18,3 mld EUR do 5 mld EUR w 2009 roku.

Wykres 10 Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB w %

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat

4.2 Obroty według GUS

W roku 2009 polski **eksport** towarów zmniejszył się o 15,5%, do poziomu 98,3 mld EUR. Spadek eksportu obserwowano już w ostatnich dwóch miesiącach 2008 roku, co zaważyło na wyhamowaniu tempa jego wzrostu w całym 2008 roku do 14,1% w porównaniu z 15,8% w roku 2007. Załamanie **importu** towarowego do Polski w 2009 roku wyniosło 24,5% osiągając poziom 107,5 mld EUR i okazało się o 9 pkt. proc. głębsze niż po stronie eksportu. W 2008 roku tempo wzrostu importu spowolniło do 18,3% w porównaniu z 19,4% rok wcześniej. W rezultacie poważnego spadku importu, zarówno w wymiarze bezwzględnym, jak i w relacji do spadku eksportu, nastąpiła **3-krotna redukcja deficytu obrotów towarowych**, z poziomu 26,2 mld EUR w 2008 roku do niespełna 9,3 mld EUR w roku 2009.

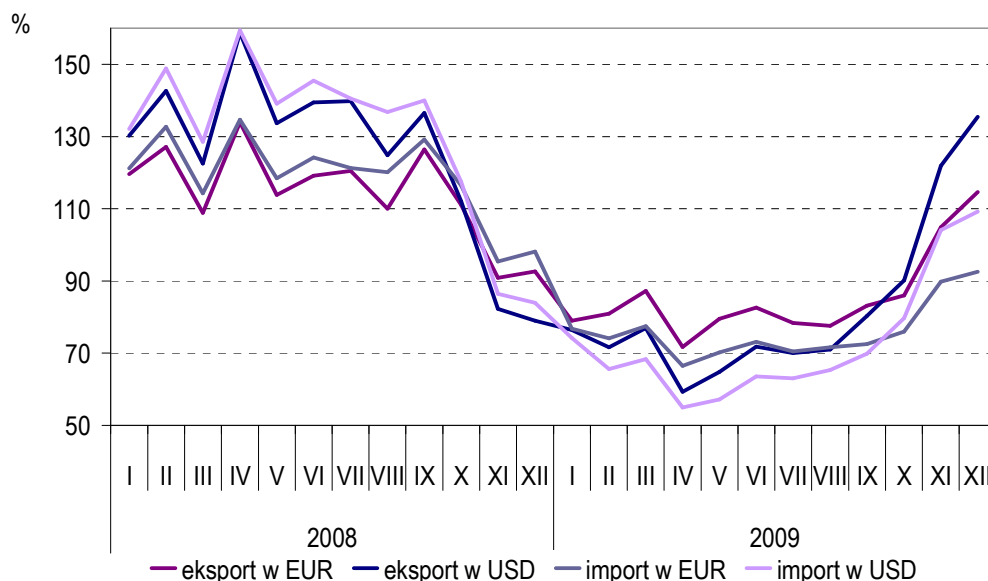
W ujęciu dolarowym odnotowano szybsze tempo spadków obrotów towarowych, które wyniosło w eksporcie 20,4%, w imporcie zaś 28,9%. **Eksport w ujęciu dolarowym** osiągnął wartość 136,7 mld USD i okazał się niższy o 35,1 mld USD niż w roku 2008. Natomiast **import wyrażony w dolarach** w 2009 roku wyniósł 149,6 mld USD i był mniejszy w porównaniu z rokiem wcześniejszym o 60,9 mld USD. **Deficyt obrotów towarowych wyrażony w dolarach** wyniósł w 2009 roku 12,8 mld USD i okazał się 3-krotnie, czyli o 25,8 mld USD mniejszy niż w roku 2008.

Tabela 11 Obroty towarowe według GUS w latach 2008-2009

okres	mIn EUR			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100		mIn USD			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import	eksport	import	saldo	eksport	import
Styczeń	9.280	10.941	-1.662	119,6	121,2	13.363	15.764	-2.401	130,3	132,1
Luty	9.758	11.472	-1.714	127,1	132,7	14.239	16.736	-2.497	142,6	148,9
Marzec	9.575	11.827	-2.252	108,9	114,3	14.171	17.484	-3.313	122,6	128,6
I kwartał	28.613	34.240	-5.627	118,1	122,2	41.772	49.984	-8.212	131,3	135,9
Kwiecień	10.601	12.589	-1.987	134,0	134,7	16.708	19.817	-3.109	158,8	159,4
Maj	9.590	11.749	-2.159	113,8	118,5	15.311	18.754	-3.443	133,7	139,1
Czerwiec	10.095	12.594	-2.499	119,1	124,2	15.871	19.809	-3.938	139,5	145,5
II kwartał	30.286	36.931	-6.646	122,1	125,6	47.891	58.380	-10.490	143,6	147,7
I półrocze	58.898	71.171	-12.273	120,1	124,0	89.663	108.364	-18.701	137,6	142,0
Lipiec	10.027	12.391	-2.365	120,5	121,3	15.615	19.278	-3.663	139,8	140,6
Sierpień	9.268	11.390	-2.123	110,0	120,2	14.490	17.873	-3.383	124,8	136,8
Wrzesień	11.105	13.349	-2.244	126,4	129,2	16.219	19.554	-3.335	136,6	140,0
III kwartał	30.399	37.130	-6.731	119,1	123,7	46.323	56.704	-10.381	133,7	139,2
3 kwartały	89.298	108.301	-19.004	119,8	123,8	135.986	165.069	-29.082	136,2	141,0
Październik	11.170	13.543	-2.373	111,1	116,5	15.746	19.084	-3.338	112,1	117,5
Listopad	8.738	10.942	-2.204	90,9	95,4	11.237	14.110	-2.872	82,2	86,5
Grudzień	7.038	9.662	-2.624	92,6	98,2	8.891	12.216	-3.326	79,0	83,9
IV kwartał	26.946	34.147	-7.201	98,8	103,7	35.874	45.410	-9.536	92,1	96,4
Rok 2008	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3	171.860	210.479	-38.619	123,8	128,2
Średnio- miesięczne	9.687	11.871	-2.184			14.322	17.540	-3.218		
Styczeń	7.332	8.397	-1.066	79,0	76,7	10.208	11.695	-1.487	76,4	74,2
Luty	7.899	8.499	-600	81,0	74,1	10.197	10.984	-787	71,6	65,6
Marzec	8.356	9.159	-804	87,3	77,4	10.910	11.959	-1.049	77,0	68,4
I kwartał	23.587	26.056	-2.469	82,4	76,1	31.315	34.638	-3.323	75,0	69,3
Kwiecień	7.607	8.366	-759	71,8	66,5	9.910	10.894	-984	59,3	55,0
Maj	7.625	8.251	-625	79,5	70,2	9.919	10.719	-800	64,8	57,2
Czerwiec	8.343	9.211	-868	82,6	73,1	11.394	12.581	-1.187	71,8	63,5
II kwartał	23.576	25.828	-2.252	77,8	69,9	31.223	34.194	-2.971	65,2	58,6
I półrocze	47.163	51.884	-4.721	80,1	72,9	62.537	68.832	-6.294	69,7	63,5
Lipiec	7.855	8.736	-881	78,3	70,5	10.933	12.151	-1.219	70,0	63,0
Sierpień	7.191	8.164	-973	77,6	71,7	10.288	11.681	-1.393	71,0	65,4
Wrzesień	9.232	9.685	-453	83,1	72,6	13.021	13.667	-646	80,3	69,9
III kwartał	24.278	26.585	-2.306	79,9	71,6	34.242	37.499	-3.257	73,9	66,1
3 kwartały	71.441	78.468	-7.027	80,0	72,5	96.780	106.331	-9.552	71,2	64,4
Październik	9.599	10.290	-691	85,9	76,0	14.197	15.212	-1.015	90,2	79,7
Listopad	9.166	9.825	-658	104,9	89,8	13.703	14.688	-984	121,9	104,1
Grudzień	8.068	8.945	-877	114,6	92,6	12.040	13.338	-1.298	135,4	109,2
IV kwartał	26.834	29.061	-2.227	99,6	85,1	39.941	43.238	-3.298	111,3	95,2
Rok 2009	98.274	107.529	-9.254	84,5	75,5	136.720	149.570	-12.849	79,6	71,1
Średnio- miesięczne	8.190	8.961	-771			11.393	12.464	-1.071		

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

**Wykres 11 Dynamika eksportu i importu w EUR i USD w latach 2008-2009
(w % w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku)**

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

W latach 2000-2005 tempo wzrostu eksportu przewyższało tempo wzrostu importu (zarówno w ujęciu dolarowym, jak i w euro), a od 2006 roku nastąpiło odwrócenie tej tendencji. Pod koniec 2008 roku rozpoczęły się spadki tempa obrotów, przy czym w ostatnich dwóch miesiącach 2008 roku większe spadki odnotowano po stronie eksportu. Od stycznia 2009 roku głębsze spadki notujemy po stronie importu. Ponadto, należy odnotować, że tempo spadku obrotów wyrażone w dolarach okazało się większe niż w ujęciu euro. Od chwili ożywienia wymiany handlowej z zagranicą w IV kwartale 2009 roku obserwuje się ponowną tendencję do szybszego tempa wzrostu obrotów w ujęciu dolarowym wobec dynamiki w euro.

5 ZMIANY STRUKTURY GEOGRAFICZNEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

5.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym

W 2009 roku dominującym partnerem handlowym Polski w eksporcie nadal były kraje Europy, jakkolwiek ich udział w całym eksporcie zmniejszył się z 91,1% w 2008 roku do 90,2% w roku 2009. Było to rezultatem spadku polskiego eksportu do państw tego regionu – o 16,3%, czyli o 0,8 pkt. proc. szybszego niż całkowitego polskiego eksportu. Zmniejszenie udziału odnotowano również w przypadku państw Ameryki Środkowej i Południowej.

Z kolei swój udział w polskim eksporcie zwiększyły państwa Ameryki Północnej (o 0,4 pkt. proc., do 2,3%), Afryki (o 0,3 pkt. proc., do 1,2%) oraz Azji (o 0,7 pkt. proc., do 5,4%). W przypadku dwóch pierwszych rejonów wynikało to ze wzrostu polskiego eksportu odpowiednio o 4% i 9,2%. W przypadku trzeciego regionu odnotowano spadek polskiego eksportu (o 2,5%), przy czym był on o 13 pkt. proc. łagodniejszy niż spadek całkowitego polskiego eksportu.

W strukturze geograficznej polskiego importu, podobnie jak eksportu dominujący udział mają kraje Europy, jednak ich udział zmniejszył się z 76% w roku 2008 do 74,2% w roku 2009. Nastąpiło to w konsekwencji 26,3% spadku importu z tych państw, czyli o 1,8 pkt. proc. głębszego niż ogólnego polskiego importu. Drugą pozycję wśród największych dostawców towarów do Polski zajęły kraje Azji. Import z tego regionu zmniejszył się w analizowanym okresie (o 18%) o 6,5 pkt. proc. wolniej niż całkowity polski import, co przełożyło się na wzrost ich udziału w polskim imporcie ogółem z 18,2% do 19,8%. W 2009 roku na trzecim miejscu w imporcie do Polski znalazły się kraje Ameryki Północnej z udziałem zbliżonym jak w roku 2008, tj. ok. 2,5%. Na czwartym zaś państwa Ameryki Południowo-Środkowej, których udział wyniósł 1,9% wobec 1,7% w roku 2008.

Kształtowanie się powyższych trendów doprowadziło do istotnych zmian struktury geograficznej salda obrotów towarowych. W obrotach z państwami europejskimi - w wyniku szybszego o 10 pkt. proc. spadku importu niż eksportu – występujący w 2008 roku deficyt na poziomie 2,4 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę w wysokości 8,8 mld EUR w 2009 roku. Z kolei w obrotach z Azją, na skutek ponad 7-krotnie szybszego spadku importu niż eksportu ujemne saldo zmniejszyło się z 20,5 mld EUR w 2008 roku do 16 mld EUR w roku 2009. W 2009 roku nastąpiła również znacząca redukcja ujemnego bilansu w handlu z Ameryką Północną (z 1,3 mld EUR, do 0,4 mld EUR).

Tabela 12 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)

	2009			2008			Zmiany 2009/2008		
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pog. (-)
Polska ogółem	98.274	107.529	-9.254	116.244	142.448	-26.204	-17.970	34.919	16.950
rok ub. = 100	84,5	75,5		114,1	118,3				
Kraje rozw. gosp.	84.160	74.317	9.843	96.485	98.721	-2.236	-12.325	24.404	12.079
rok ub. = 100	87,2	75,3		112,7	115,4				
udział	85,6	69,1		83,0	69,3				
w tym:									
UE	78.288	66.531	11.756	90.457	88.171	2.286	-12.169	21.640	9.470
rok ub. = 100	86,5	75,5		112,6	114,2				
udział	79,7	61,9		77,8	61,9				
w tym:									
Niemcy	25.686	24.053	1.632	29.124	32.755	-3.631	-3.438	8.702	5.263
rok ub. = 100	88,2	73,4		110,4	113,2				
udział	26,1	22,4		25,1	23,0				
Francja	6.826	4.956	1.870	7.210	6.723	487	-384	1.767	1.383
rok ub. = 100	94,7	73,7		116,2	109,3				
udział	7,0	4,6		6,2	4,7				
Włochy	6.741	7.337	-596	6.943	9.261	-2.318	-202	1.924	1.722
rok ub. = 100	97,1	79,2		103,3	112,2				
udział	6,9	6,8		6,0	6,5				
Wlk. Brytania	6.300	3.178	3.123	6.700	4.041	2.660	-400	863	464
rok ub. = 100	94,0	78,6		110,7	107,8				
udział	6,4	3,0		5,8	2,8				
Czechy	5.746	3.882	1.863	6.631	5.074	1.557	-885	1.192	306
rok ub. = 100	86,6	76,5		117,5	121,8				
udział	5,9	3,6		5,7	3,6				
Pozostałe kr. rozw.	5.873	7.786	-1.913	6.028	10.550	-4.522	-155	2.764	2.609
r.ub. = 100	97,4	73,8		114,0	126,7				
udział	6,0	7,2		5,2	7,4				
w tym:									
USA	1.771	2.482	-711	1.689	3.135	-1.446	82	653	735
r.ub. = 100	104,9	79,2		112,0	123,6				
udział	1,8	2,3		1,5	2,2				
EFTA	2.698	2.427	270	2.891	3.392	-500	-193	965	770
r.ub. = 100	93,3	71,6		109,2	133,7				
udział	2,8	2,3		2,5	2,4				
Kraje rozwijające się	14.114	33.212	-19.097	19.759	43.727	-23.968	-5.645	10.515	4.871
r.ub. = 100	71,4	76,0		121,7	125,6				
udział	14,4	30,9		17,0	30,7				
w tym:									
Kraje WNP	7.502	11.026	-3.524	12.156	17.715	-5.559	-4.654	6.689	2.035
r.ub. = 100	61,9	62,3		118,9	131,3				
udział	7,6	10,3		10,5	12,4				
w tym:									
Rosja	3.596	9.206	-5.610	6.050	13.877	-7.828	-2.454	4.671	2.218
r.ub. = 100	59,4	66,3		128,5	132,2				
udział	3,7	8,6		5,2	9,7				
Kraje pozostałe	6.612	22.185	-15.573	7.603	26.012	-18.409	-991	3.827	2.836
r.ub. = 100	86,6	85,3		126,5	122,0				
udział	6,7	20,6		6,5	18,3				
w tym:									
Chiny	1.051	9.983	-8.933	867	11.466	-10.599	185	1.483	1.666
r.ub. = 100	121,3	87,1		120,1	133,3				
udział	1,1	9,3		0,7	8,0				

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

5.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów

Dominującym obszarem w polskim eksporcie są rynki krajów rozwiniętych. Ich udział w eksporcie Polski wzrósł z 83% w 2008 roku do 85,6% w 2009 roku. Spośród tej grupy państw najważniejszą pozycję w polskim eksporcie zajmuje Unia Europejska, której udział zwiększył się o 1,9 pkt. proc., do 79,7%.

W 2009 roku w obrotach z państwami rozwiniętymi, podobnie jak w obrotach Polski ogółem spadek importu okazał się większy niż eksportu. **W efekcie występujący w roku 2008 w wymianie z tą grupą rynków deficyt na poziomie 2,2 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę w wysokości 9,8 mld EUR.** Istotny wpływ na to miała poprawa salda z krajami strefy euro (o 10,4 mld EUR) oraz grupą pozostałych rynków rozwiniętych gospodarczo (z wyjątkiem EFTA), gdzie zredukowano deficyt o 1,8 mld EUR, do 2,2 mld EUR), w tym w szczególności ze Stanami Zjednoczonymi (zmniejszenie deficytu o 0,7 mld EUR, do 0,7 mld EUR) oraz Japonią (redukcja deficytu o 0,8 mld EUR do 1,9 mld EUR).

W obrotach z USA polepszenie salda wymiany odnotowano niemal we wszystkich grupach towarowych, przy czym największa jego poprawa nastąpiła w handlu wyrobami przemysłu elektromaszynowego – redukcja deficytu o 0,6 mld EUR, do 0,3 mld EUR.

Podobnie było w obrotach z Japonią, gdzie spadek ujemnego salda wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia deficytu w obrotach wyrobami przemysłu elektromaszynowego (o 0,7 mld EUR, do ok. 1,7 mld EUR).

W 2009 roku odnotowano głębokie spadki obrotów z **krajami WNP, sięgające 38,1% po stronie eksportu i 37,7% importu. Przełożyło się to na zmniejszenie się udziału tych rynków w ogólnym eksporcie Polski z 10,4% do 7,6%, a w imporcie z 12,4% do 10,3%.** Jednocześnie w wymianie z tą grupą rynków odnotowano redukcję deficytu o ok. 2 mld EUR, do 3,5 mld EUR w 2009 roku, o czym **zdecydowało zmniejszenie o 4,2 mld EUR deficytu wymiany produktami mineralnymi.**

Decydujący wpływ na łączny polski deficyt handlu zagranicznego w 2009 roku miało ujemne saldo obrotów z **krajami rozwijającymi się**, jakkolwiek w wymiarze bezwzględnym zmniejszyło się ono w porównaniu z rokiem 2008 o 4,8 mld EUR, do 19,1 mld EUR. Wśród tej grupy rynków szczególnie głęboki deficyt wymiany odnotowano z krajami rozwijającymi się, nienależącymi do WNP, z tym że został on zredukowany o 2,8 mld EUR, do 15,6 mld EUR. Największy wpływ na korzystne zmiany w kształtowaniu się bilansu obrotów z tą grupą rynków miało zmniejszenie deficytu w obrotach z Chinami (o ok. 1,7 mld EUR, do 8,9 mld EUR) oraz z Republiką Korei (o blisko 0,3 mld EUR, do prawie 3,1 mld EUR).

5.3 Unia Europejska

Wśród grupy państw rozwiniętych gospodarczo największym odbiorcą polskich towarów jest Unia Europejska, na którą w 2009 roku przypadło 79,7% (78,3 mld EUR) całkowitego polskiego eksportu – o 1,9 pkt. proc. więcej niż w 2008 roku.

Wśród państw Unii Europejskiej kraje strefy euro mają blisko 2-krotnie wyższy udział w polskim eksporcie niż rynki znajdujące się poza nią. Jednocześnie udział tych pierwszych zwiększył się w 2009 roku o 2,7 pkt. proc., do 56,3%, a drugich zmniejszył o 0,8 pkt. proc., do 23,4%. W 2009 roku w ogólnym polskim eksporcie najbardziej wzrósł udział Niemiec – o 1,0 pkt. proc., do 26,1% oraz Włoch –

o 0,9 pkt. proc., do 6,9%. Z kolei najbardziej zmniejszył się udział Litwy – o 0,4 pkt. proc., do 1,2% w 2009 roku.

Unia Europejska zajmuje również dominującą pozycję w polskim imporcie, z udziałem 61,9% w roku 2009 (66,5 mld EUR) czyli niemalże identycznym jak w roku wcześniejszym. W 2009 roku import z państw strefy euro stanowił 48,8% całkowitego polskiego importu (wobec 49% w roku 2008), natomiast z pozostałych państw strefy euro 13,1% (wobec 12,9% w roku wcześniejszym). W 2009 roku w polskim imporcie najbardziej zmniejszył się udział Niemiec – o 0,6 pkt. proc., do 22,4%. Z kolei zwiększył się udział Włoch i Niderlandów, odpowiednio: o 0,3 pkt. proc. do 6,8% oraz o 0,2 pkt. proc. do 3,6%.

Wśród 15 największych rynków polskiego eksportu znajduje się aż 12 krajów UE. W imporcie takich krajów jest 10.

Największe spadki eksportu na rynki unijne w wymiarze bezwzględny notowano w obrotach z:

- Niemcami - o 3,4 mld EUR (o 11,8%),
- Szwecją - o 1 mld EUR (o 28,6%),
- Republiką Czeską - o 0,9 mld EUR (o 13,4%),
- Litwą - o 0,7 mld EUR (o 36,4%),
- Słowacją - o 0,6 mln EUR (o 21,3%).

Wśród wyrobów o największym spadku eksportu do UE czołowe pozycje zajmują:

- wyroby metalurgiczne - o 4,2 mld EUR (o 35%),
- wyroby przemysłu elektromaszynowego - o 2,8 mld EUR (o 7,4%),
- produkty mineralne - o 1,7 mld EUR (o 38%),
- wyroby przemysłu chemicznego - o 1,5 mld EUR (o 15%).

Polski eksport na rynki unijne wyrażony w euro zmniejszył się w 2009 roku o 13,5% wobec jego wzrostu o 12,6% w roku 2008. Z kolei import z Unii Europejskiej zmniejszył się o 24,5% w porównaniu z jego wzrostem o 14,2% w roku poprzednim. Jednocześnie spadek eksportu do państw Unii Europejskiej okazał się nieznacznie łagodniejszy od spadku eksportu Polski ogółem.

W rezultacie głębszego załamania po stronie importu niż eksportu odnotowano zwiększenie się o 9,5 mld EUR nadwyżki w obrotach towarowych z UE, do 11,8 mld EUR. Wynikało to ze znaczącego polepszenia salda wymiany z państwami strefy euro, tj. o 10,4 mld EUR, do blisko 2,9 mld EUR. Natomiast w obrotach z pozostałymi rynkami unijnymi doszło do zmniejszenia nadwyżki o 0,9 mld EUR, do 8,9 mld EUR w 2009 roku.

O wyniku ogólnej wymiany z krajami Unii Europejskiej zdecydowało pogorszenie się koniunktury gospodarczej u naszych najważniejszych partnerów gospodarczych, w tym szczególnie w Niemczech. O ile jeszcze w roku 2008 eksport na ten rynek wzrósł o 10,4%, to w 2009 roku spadł o 11,8%. Natomiast import z tego rynku zmniejszył się w 2009 roku o 26,6%, wobec jego wzrostu o 13,2% rok wcześniej. W wartościach bezwzględnych import z Niemiec zmniejszył się (o 8,7 mld EUR) znacznie bardziej niż eksport (o 3,4 mld EUR), co przełożyło się na przekształcenie występującego tu deficytu w wysokość 3,6 mld EUR w nadwyżkę na poziomie 1,6 mld EUR.

Wśród państw UE znaczące polepszenie salda wymiany odnotowano z Niemcami, Włochami (redukcja deficytu o 1,7 mld EUR, do 0,6 mld EUR), Francją (zwiększenie nadwyżki o 1,4 mld EUR, do 1,9 mld EUR) oraz Finlandią (redukcja deficytu o 0,5 mld EUR, do 0,6 mld EUR). Z kolei pogorszenie salda nastąpiło m.in. z Litwą (zmniejszenie nadwyżki o 0,5 mld EUR, do 0,6 mld EUR) i Rumunią (zmniejszenie nadwyżki o 0,4 mld EUR, do 0,7 mld EUR).

5.4 Wspólnota Niepodległych Państw

W 2009 roku odnotowano głębokie spadki obrotów z **krajami WNP, sięgające 38,1% po stronie eksportu i 37,7% importu. Przełożyło się to na zmniejszenie się udziału tych rynków w ogólnym eksporcie Polski z 10,4% do 7,6%, a w imporcie z 12,4% do 10,3%**. Jednocześnie w wymianie z tą grupą rynków odnotowano redukcję deficytu o ok. 2 mld EUR, do 3,5 mld EUR w 2009 roku, na co decydująco wpłynęło zmniejszenie o **4,2 mld EUR deficytu wymiany produktami mineralnymi**.

Spośród państw WNP największy udział w imporcie do Polski z tego regionu mają Rosja, Ukraina i Białoruś. W 2009 roku łączny ich udział w polskim imporcie z WNP wyniósł 96,2% (w tym Rosji – 83,5%, Ukrainy – 7,4% i Białorusi – 5,3%). Nieco niższy był ich udział w polskim eksporcie do WNP, tj. 92,4% (w tym Rosji – ok. 48%, Ukrainy – blisko 33%, Białorusi – 11,6%).

W 2009 roku eksport do Rosji zmniejszył się o 40,6%, czyli znacznie szybciej niż ogólny polski eksport oraz niż import z tego rynku (o 33,7%). Jednocześnie doszło do istotnego polepszenia salda wymiany z Rosją. Notowany w 2008 roku deficyt w wysokości 7,8 mld EUR zmniejszył się o 2,2 mld EUR, do 5,6 mld EUR w 2009 roku. W znacznej mierze wynikało to z redukcji o 3,8 mld EUR deficytu wymiany produktami mineralnymi, podczas gdy w wymianie wyrobami przemysłu elektromaszynowego doszło do pogorszenia o 1,6 mld EUR salda.

W imporcie z Rosji tradycyjnie dominowały produkty mineralne, jakkolwiek udział ich zmniejszył się z 74,1% w roku 2008 do blisko 70% w 2009 roku. W przypadku wyrobów metalurgicznych spadek udziału sięgnął 1,9 pkt. proc., do 2% w 2009 roku.

W polskim eksporcie na rynek rosyjski dominujący udział miały wyroby przemysłu elektromaszynowego, który zmniejszył się z 44,3% w roku 2008 do 29,4% w 2009 roku. Wzrost udziału odnotowano natomiast m.in. w przypadku wyrobów przemysłu chemicznego i artykułów rolno-spożywczych, tj. odpowiednio: o 5,4 pkt. proc., do 24,1% i o 7,6 pkt. proc., do 15,6%. Warto zaznaczyć, że jakkolwiek deficyt handlowy z Rosją zmniejszył się w porównaniu z rokiem 2008 o 2,2 mld EUR, do 5,6 mld EUR w 2009 roku, to nadal stanowił znaczący udział w łącznym deficycie polskiego handlu zagranicznego.

Jeszcze głębsze załamanie odnotowano w obrotach z Ukrainą, sięgające 43,3% po stronie eksportu i 48,4% importu. W rezultacie udział tego rynku w łącznym polskim eksporcie zmniejszył się z 3,7% w roku 2008 do 2,5% w 2009 roku, a w imporcie z 1,1% do 0,8%. Przełożyło się to na zmniejszenie nadwyżki w obrotach z tym rynkiem o 1,1 mld EUR, do 1,6 mld EUR w 2009 roku.

Wśród wszystkich grup towarowych w wymianie z Ukrainą najbardziej pogorszyło się saldo wymiany dominującymi w obrotach wyrobami przemysłu elektromaszynowego – spadek nadwyżki o blisko 0,9 mld EUR, do 475 mln EUR w 2009 roku. Z kolei w obrotach produktami mineralnymi oraz wyrobami metalurgicznymi doszło do poprawy salda wymiany. W przypadku tych pierwszych odnotowano zmniejszenie deficytu o 62 mln EUR, do 92,6 mln EUR, z kolei drugich zwiększenie nadwyżki o 97 mln EUR, do 110 mln EUR.

5.5 Chiny i Republika Korei

Decydujący wpływ na łączny polski deficyt handlu zagranicznego w 2009 roku miało ujemne saldo obrotów z **krajami Azji**, jakkolwiek w wymiarze bezwzględnym zmniejszyło się ono w porównaniu z rokiem 2008 o 4,5 mld EUR, do 16 mld EUR. Największy udział w deficycie wymiany z tym regionem miało ujemne saldo z Chinami, Republiką Korei oraz Japonią.

W 2009 roku import z Chin zmniejszył się o 12,9%, do 10 mld EUR czyli o 11,6 pkt. proc. wolniej niż ogólny polski import, eksport z kolei wzrósł o 21,3%, do ponad 1 mld EUR. W rezultacie udział tego rynku w polskim imporcie ogółem zwiększył się o 1,2 pkt. proc., do 9,3%, z kolei udział w eksporcie zwiększył się o 0,4 pkt. proc., do 1,1%. W wymianie handlowej z Chinami poprawa salda nastąpiła w prawie wszystkich grupach towarowych, a w szczególności w obrotach wyrobami elektromaszynowymi – spadek deficytu o blisko 0,8 mld EUR, do 5,5 mld EUR oraz wyrobami metalurgicznymi – spadek deficytu o prawie 0,5 mld EUR, do ok. 140 mln EUR. W przypadku tej pierwszej grupy towarów wynikało to ze spadku ich importu o 10,3% przy jednoczesnym wzroście eksportu o ok. 35%. Z kolei poprawa salda wymiany wyrobami metalurgicznymi wynikała z głębokiego spadku ich importu – o 41,9%, czyli 3,5-krotnie szybszego niż importu z Chin. Przełożyło się to na spadek ich udziału w imporcie z Chin o 2,7 pkt. proc., do 5,5% w roku 2009 roku.

W roku 2009 odnotowano również poprawę salda wymiany z Republiką Korei. Odnotowany w 2008 roku deficyt z tym rynkiem na poziomie 3,3 mld EUR zmniejszył się do blisko 3,1 mld EUR. Ponadto udział Korei w łącznym polskim eksporcie utrzymał się na zbliżonym poziomie, jak w 2008 roku i wyniósł ok. 0,2%, natomiast w imporcie zwiększył się o 0,5 pkt. proc., do 3%.

6 ZMIANY STRUKTURY PRZEDMIOTOWEJ OBROTÓW

W 2009 roku w strukturze przedmiotowej polskich obrotów zanotowano pewne zmiany wynikające z różnego poziomu odporności poszczególnych grup towarowych na dekonjunkturę.

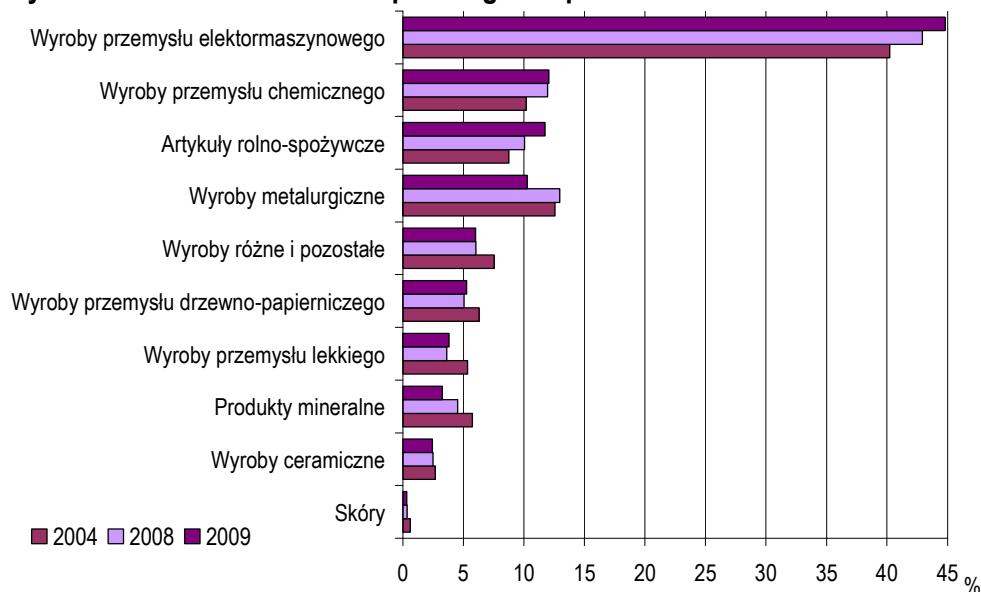
Relatywnie mniejsze spadki wystąpiły w eksporcie towarów wysoko przetworzonych i charakteryzujących się stosunkowo wyższym stopniem zaawansowania technologicznego, które okazały się mniej podatne na wahania koniunktury niż towary niżej przetworzone i surowce.

W 2009 roku w polskim eksporcie umocniła się dominująca pozycja wyrobów elektromaszynowych, które stanowiły 44,8% łącznego eksportu, czyli o 1,9 pkt. proc. więcej w roku poprzednim. Jednocześnie swój udział w eksporcie Polski powiększyły artykuły rolno-spożywcze – o 1,7 pkt. proc., do 11,8%.

Natomiast spadki udziałów w łącznym polskim eksporcie odnotowano w przypadku produktów niżej przetworzonych, tj. wyrobów metalurgicznych – o 2,7 pkt. proc., do 10,3% oraz produktów mineralnych – o 1,3 pkt. proc., do 3,3%.

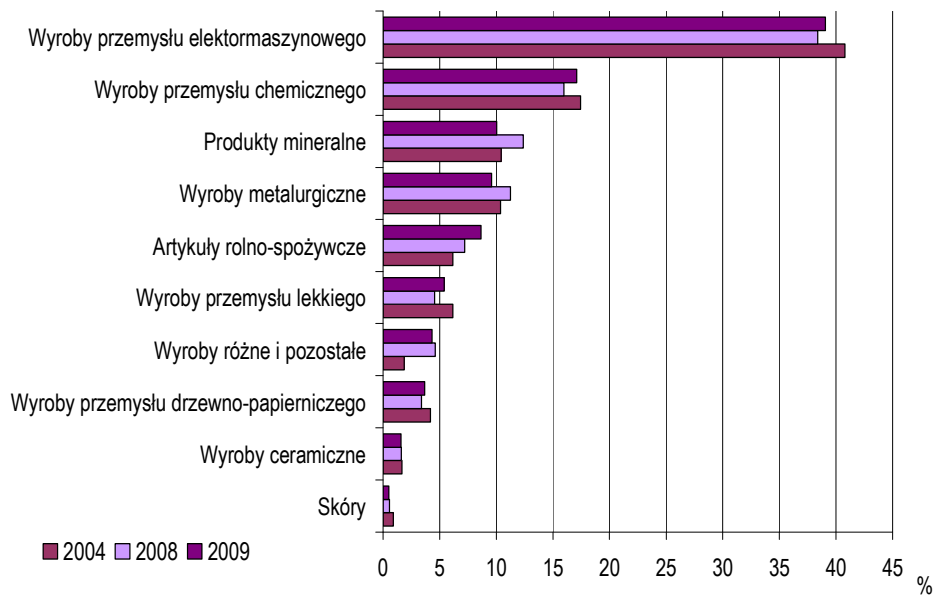
Na skutek kryzysu znacząco obniżył się również import produktów nisko przetworzonych, co przełożyło się na spadki ich udziałów w imporcie ogółem. W 2009 roku produkty mineralne stanowiły 10,1% całkowitego przywozu do Polski, czyli o 2,3 pkt. proc. mniej niż przed rokiem. W przypadku wyrobów metalurgicznych ich udział w imporcie obniżył się o 1,7 pkt. proc., do 9,6%.

Wykres 12 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w %)

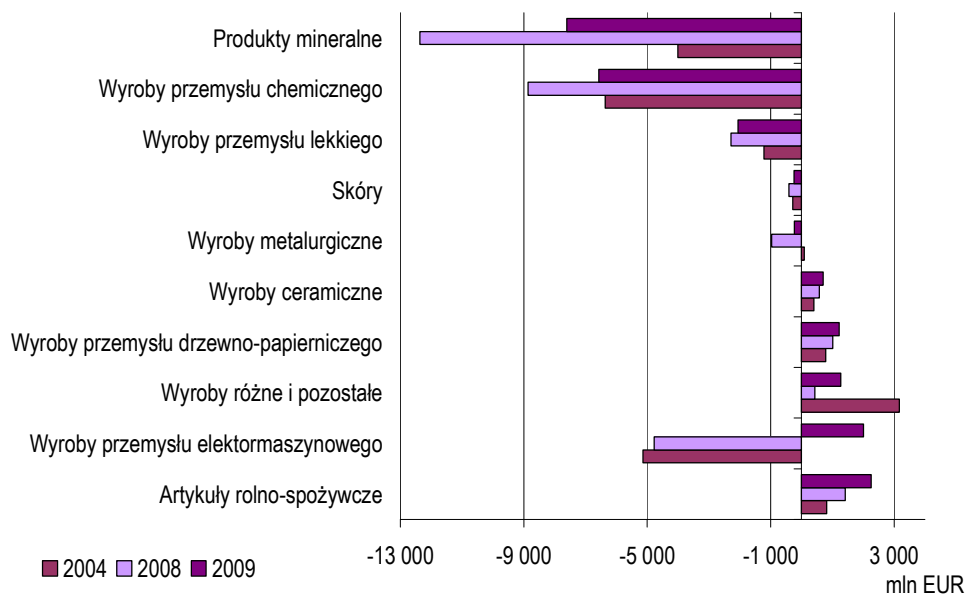
Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Wykres 13 Struktura towarowa polskiego importu w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w %)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Wykres 14 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w mln EUR)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Tabela 13 Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2008-2009 w mln EUR

	2009			2008			Zmiany 2009/2008		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
I	3.692	2.563	1.129	4.075	2.527	1.548	-383	36	-419
II	2.337	2.488	-151	2.149	3.190	-1.041	189	-701	890
III	257	408	-151	305	575	-270	-48	-167	119
IV	5.269	3.839	1.430	5.163	3.985	1.178	106	-146	252
(I-IV)	11.556	9.299	2.257	11.692	10.277	1.415	-137	-978	842
V	3.199	10.806	-7.606	5.256	17.625	-12.369	-2.057	-6.819	4.762
VI	5.886	10.827	-4.942	6.834	13.234	-6.399	-948	-2.406	1.458
VII	5.955	7.575	-1.620	7.073	9.531	-2.458	-1.118	-1.956	838
(VI-VII)	11.841	18.403	-6.561	13.907	22.764	-8.857	-2.066	-4.362	2.295
VIII	323	565	-243	396	801	-406	-73	-236	163
IX	2.067	901	1.166	2.572	1.329	1.243	-504	-427	-77
X	3.105	3.061	44	3.310	3.539	-229	-205	-478	274
(IX-X)	5.172	3.962	1.210	5.881	4.867	1.014	-709	-905	196
XI	3.403	5.158	-1.755	3.814	5.772	-1.957	-411	-614	202
XII	355	659	-304	397	721	-324	-42	-62	20
(XI-XII)	3.758	5.816	-2.059	4.212	6.493	-2.281	-454	-676	222
XIII	1.865	1.441	424	2.345	1.987	358	-480	-546	66
XIV	531	253	277	555	329	225	-24	-76	52
(XIII-XIV)	2.396	1.694	701	2.899	2.316	583	-504	-622	118
XV	10.089	10.318	-230	15.082	16.049	-967	-4.993	-5.731	737
XVI	25.360	27.445	-2.085	28.718	34.353	-5.636	-3.357	-6.909	3.551
XVII	17.765	11.094	6.672	20.176	16.566	3.610	-2.411	-5.472	3.061
XVIII	904	3.481	-2.577	1.009	3.758	-2.749	-105	-278	172
(XVI-XVIII)	44.029	42.019	2.010	49.902	54.677	-4.775	-5.873	-12.658	6.785
XIX	37	66	-28	30	97	-68	8	-32	39
XX	5.832	2.022	3.809	6.934	2.558	4.376	-1.102	-536	-567
XXI	10	8	2	9	11	-2	1	-3	4
(XIX-XXI)	5.879	2.096	3.783	6.973	2.666	4.307	-1.094	-570	-524
XXII	33	2.495	-2.461	43	3.288	-3.245	-9	-793	784
	0	56	-56	0	624	-624	0	-568	568
Nieznane lub błędne									
RAZEM	98.274	107.529	-9.254	116.244	142.448	-26.204	-17.969	-34.919	16.950

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

6.1 Zmiany struktury towarowej obrotów w 2009 roku i ich wpływ na saldo wymiany

Głębokie załamanie importu w relacji do eksportu spowodowało znaczną redukcję deficytu w polskich obrotach towarowych. W 2009 roku ujemne saldo wymiany wyniosło blisko 9,3 mld EUR i okazało się prawie 3-krotnie mniejsze niż w roku 2008. Wpłynęły na to głównie korzystne zmiany bilansu obrotów w następujących grupach towarowych:

- wyrobów elektromaszynowych (sekcje XVI, XVII i XVIII), gdzie poprawa salda wymiany wyniosła ponad 6,8 mld EUR – w 2008 roku notowano tu deficyt w wysokości blisko 4,8 mld EUR, który w roku 2009 przekształcił się w nadwyżkę wynoszącą 2 mld EUR,
- produktów mineralnych (sekcja V), gdzie ujemny bilans został zredukowany aż o 4,8 mld EUR, do niespełna 7,6 mld EUR,
- wyrobów przemysłu chemicznego (sekcje VI i VII), gdzie tradycyjnie wysoki deficyt zmniejszył się o 2,3 mld EUR, do prawie 6,6 mld EUR,
- wyrobów metalurgicznych (sekcja XV), gdzie ujemne saldo zredukowane zostało o ok. 740 mln EUR, do ok. 230 mln EUR,
- artykułów rolno-spożywczych (sekcje: I, II, III i IV), gdzie powiększyła się nadwyżka obrotów o ok. 840 mln EUR, do blisko 2,3 mld EUR.

W polskich obrotach towarowych z zagranicą dominują **wyroby elektromaszynowe**, które w 2009 roku stanowiły 44,8% eksportu oraz 39,1% importu. Ich eksport zmniejszył się o 11,8%, czyli o 3,7 pkt. proc. wolniej niż łączny polski eksport. Natomiast po stronie ich importu odnotowano głębszy spadek wynoszący 23,2%. W rezultacie występujący w 2008 roku deficyt w wysokości prawie 4,8 mld EUR przekształcił się w 2009 roku w nadwyżkę wynoszącą 2 mld EUR. Na wskazaną poprawę przełożyły się następujące korzystne zmiany:

- ograniczenie ujemnego salda wymiany w sekcji XVI – urządzenia mechaniczne i elektryczne o blisko 3,6 mld EUR, do poziomu niespełna 2,1 mld EUR, na co wpłynęła redukcja deficytu w handlu kotłami, maszynami, urządzeniami mechanicznymi i ich częściami (CN 84) o ponad 2,9 mld EUR, do blisko 2,1 mld EUR,
- zwiększenie nadwyżki w sekcji XVII – pojazdy, statki powietrzne i jednostki pływające o prawie 3,1 mld EUR, do niespełna 6,7 mld EUR, co wynikało głównie ze wzrostu nadwyżki w obrotach pojazdami nieszynowymi oraz częściami i akcesoriami do nich (CN 87) o blisko 3,4 mld EUR, do prawie 5,7 mld EUR.

Drugą pod względem wartości grupą towarową w obrotach Polski są **wyroby przemysłu chemicznego**, stanowiące w 2009 roku 12,1% eksportu i 17,1% importu. Eksport tych towarów na polski rynek zmniejszył się w tym czasie o 14,9%, ich import zaś o 19,2%. Odnotowana w 2009 roku redukcja deficytu w wymianie tymi wyrobami o 2,3 mld EUR, do poziomu blisko 6,6 mld EUR wynikała z ograniczenia ujemnego salda wymiany w obrotach następującymi grupami produktów:

- w handlu produktami przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych (sekcja VI) deficyt obniżył się o prawie 1,5 mld EUR, do ok. 4,9 mld EUR, w tej sekcji największy wpływ miała redukcja ujemnego salda w obrotach produktami farmaceutycznymi (CN 30) o ok. 740 mln EUR, do ok. 2,4 mld EUR,
- deficyt w handlu towarami sekcji VII, tj. tworzywami sztucznymi i wyrobami z nich oraz kauczukiem i wyrobami z kauczuku obniżył się o ponad 0,8 mld EUR (do 1,6 mld EUR), na co

wpłynęło przede wszystkim zmniejszenie ujemnego bilansu w obrotach tworzywami sztucznymi i wyrobami z nich (CN 39) – o 0,7 mld EUR, do 2 mld EUR.

Na tle spadków polskich obrotów handlu zagranicznego w roku 2009, odpornością na kryzys korzystnie wyróżniły się **artykuły rolno-spożywcze**, których eksport zmniejszył się tylko o 1,2%, a import o 9,5%. W rezultacie występująca tu nadwyżka powiększyła się w 2009 roku o ponad 0,8 mld EUR, do poziomu blisko 2,3 mld EUR. Dodatnią dynamiką eksportu w tej grupie odznaczały się produkty pochodzenia roślinnego (8,8%), co przy głębokim spadku ich importu (o 22,0%) przełożyło się na znaczną redukcję deficytu w obrotach tymi produktami (o blisko 0,9 mld EUR, do ok. 150 mln EUR). Korzystnie kształtowała się także sytuacja w obrotach gotowymi artykułami spożywczymi (sekcja IV), których eksport wzrósł o 2,1%, a import zmniejszył się o 3,7%.

Głębokie spadki odnotowano natomiast w wymianie **surowcami i wyrobami metalurgicznymi** (sekcja XV) oraz **produktami mineralnymi** (sekcja V).

W przypadku tych pierwszych eksport zmniejszył się o 33,1% (o 17,6 pkt. proc. szybciej niż łączny polski eksport), a import aż o 35,7% (o 11,2 pkt. proc. szybszy niż spadek importu ogółem), co przełożyło się na zmniejszenie deficytu o ok. 740 mln EUR, do ok. 230 mln EUR. Najistotniejszy wpływ na tą zmianę miała redukcja deficytu w handlu żelazem, żeliwem i stalą (CN 72) o blisko 0,7 mld EUR, do niespełna 1,6 mld EUR.

Eksport produktów mineralnych spadł w 2009 roku o 39,1%, czyli o 23,6 pkt. proc. szybciej niż eksport ogółem. Natomiast import tych towarów zmniejszył się o 38,7% (o 6,8 mld EUR). W konsekwencji rekordowo wysoki deficyt z 2008 roku został ograniczony w 2009 roku o 4,8 mld EUR, do 7,6 mld EUR. Wynikało to głównie z ograniczenia deficytu w wymianie paliwami mineralnymi, olejami mineralnymi i produktami ich destylacji, substancjami bitumicznymi itp. (CN 27) o 4 mld EUR, do 7,1 mld EUR. Redukcja ujemnego salda wymiany była tu głównie efektem znacznych spadków cen ropy naftowej i gazu ziemnego na światowych rynkach. Jednocześnie znacznie mniejsze oddziaływanie na spadki wartości importu tych surowców miało zmniejszenie się wolumenu ich importu².

² Szczegółowa informacja o zmianach w imporcie ropy naftowej i gazu ziemnego w dalszej części opracowania.

Tabela 14 Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego wg grup towarowych, sekcji i działów w mln EUR

Grupa/sekcja/dział	2009			2008			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport + wzrost + spadek -	Import + spadek +	Saldo popr. + pogor. -
OGÓLEM	98.274	107.529	-9.254	116.244	142.448	-26.204	-17.969	-34.919	16.950
I ZWIERZĘTA ŻYWE; PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	3.692	2.563	1.129	4.075	2.527	1.548	-383	36	-419
1 Zwierzęta żywe	324	211	113	231	170	61	93	41	53
2 Mięso i podroby jadalne	1.656	1.071	585	1.861	1.052	808	-204	19	-223
3 Ryby i skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne	531	758	-227	537	765	-227	-6	-7	1
4 Produkty mleczne; jaja ptasie; miód naturalny... Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej nie wymienione	1.057	321	737	1.315	318	998	-258	3	-261
5 Produkty pochodzenia roślinnego	124	203	-80	131	223	-92	-8	-20	12
II PRODUKTY POCHODZENIA ROŚLINNEGO	2.337	2.488	-151	2.149	3.190	-1.041	189	-701	890
6 Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy...	104	214	-110	115	249	-134	-11	-35	24
7 Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne	641	372	269	749	413	335	-108	-41	-67
8 Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów	664	809	-145	707	1.036	-329	-43	-227	184
9 Kawa, herbata, herbata paragwajska i przyprawy	209	357	-148	147	296	-150	62	60	2
10 Zboża	423	210	213	129	563	-435	295	-353	648
11 Produkty przemysłu młynarskiego; słód; skrobie; inulina; gluten pszenny	113	168	-55	93	198	-105	20	-30	50
12 Nasiona owoców oleistych...	170	275	-105	198	358	-160	-29	-84	55
13 Szelak; gumy, żywice oraz inne soki i ekstrakty roślinne	9	69	-59	7	71	-63	2	-2	4
14 Materiały roślinne do wyplatania... TLUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROŚLINNEGO; PRODUKTY ICH ROZKŁADU	4	16	-11	5	5	-1	0	10	-11
15 Tłuszcze, oleje zwierzęce... GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLOWE I OCET; TYTON	257	408	-151	305	575	-270	-48	-167	119
16 Przetwory z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkręgowców wodnych	570	146	424	576	154	422	-6	-8	2
17 Cukry i wyroby cukiernicze	314	298	15	397	235	161	-83	63	-146
18 Kakao i przetwory z kakao	543	440	103	476	467	9	68	-27	94
19 Przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka; pieczywa cukiernicze	688	376	312	787	401	386	-99	-25	-74

Grupa/sekcja/dział	2009			2008			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
20 Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	658	373	285	830	409	422	-172	-36	-136
21 Różne przetwory spożywcze	764	620	144	743	648	95	21	-28	49
22 Napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet	367	427	-60	357	515	-158	10	-88	98
23 Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego;	298	844	-546	284	877	-594	15	-33	48
24 gotowa pasza dla zwierząt	1.066	315	751	714	279	435	352	36	316
24 Tytoń i przetworzone namiastki tytoniu									
(-IV) Produkty rolno-spożywcze	11.556	9.299	2.257	11.692	10.277	1.415	-137	-978	842
V PRODUKTY MINERALNE	3.199	10.806	-7.606	5.256	17.625	-12.369	-2.057	-6.819	4.762
25 Sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe; wapno i cement	142	391	-250	248	747	-499	-106	-355	249
26 Rudy metali; żużel i popiół	48	321	-273	79	813	-734	-32	-492	461
27 Paliwa mineralne; oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	3.010	10.094	-7.084	4.928	16.065	-11.137	-1.919	-5.971	4.053
(V) Produkty mineralne	3.199	10.806	-7.606	5.256	17.625	-12.369	-2.057	-6.819	4.762
VI PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO I PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH	5.886	10.827	-4.942	6.834	13.234	-6.399	-948	-2.406	1.458
28 Chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych...	382	556	-174	570	734	-163	-188	-178	-10
29 Chemikalia organiczne	701	1.661	-960	991	2.158	-1.167	-290	-497	207
30 Produkty farmaceutyczne	1.209	3.598	-2.389	1.135	4.261	-3.127	75	-663	738
31 Nawozy	284	301	-17	780	568	212	-496	-266	-230
32 Garbniki, barwniki, pigmenty, farby, lakiery, kit, masy uszczelniające, atramenty...	376	1.013	-637	465	1.220	-755	-90	-207	118
33 Olejki eteryczne, rezynoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe	1.552	1.109	443	1.548	1.197	351	4	-87	91
34 Mydło, preparaty piorące...	872	573	300	838	676	162	34	-104	138
35 Substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy	127	378	-251	151	413	-262	-25	-35	11
36 Materiały wybuchowe; pirotechniczne; łatwopalne; zapalaki...	37	21	16	32	30	1	5	-10	14
37 Materiały fotograficzne i kinematograficzne	12	90	-79	13	125	-113	-1	-35	34
38 Produkty chemiczne różne	334	1.527	-1.193	311	1.851	-1.540	23	-324	347
38 TWORZYWA SZTUCZNE I WYROBY Z NICH;									
38 KAUCZUK I WYROBY Z KAUCZUKU	5.955	7.575	-1.620	7.073	9.531	-2.458	-1.118	-1.956	838
39 Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	3.870	5.885	-2.015	4.692	7.399	-2.708	-821	-1.514	693

Grupa/sekcja/dział	2009			2008			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
40 Kauczuk i wyroby z kauczuku	2.085	1.690	395	2.381	2.131	250	-296	-441	145
(VI-VII) Produkty przemysłu chemicznego	11.841	18.403	-6.561	13.907	22.764	-8.857	-2.066	-4.362	2.295
VIII SKÓRY I WYROBY Z NICH	323	565	-243	396	801	-406	-73	-236	163
41 Skóry i skórki surowe (z wyjątkiem skór futerkowych) oraz skóra wyprawiona	97	265	-168	136	393	-256	-40	-128	88
42 Wyroby ze skóry...	127	280	-153	166	356	-191	-39	-77	38
43 Skóry futerkowe i futra sztuczne, wyroby z nich	99	20	78	94	52	41	5	-32	37
(VIII) Skóry i wyroby skórzane	323	565	-243	396	801	-406	-73	-236	163
IX DREWNO I WYROBY Z NIEGO...	2.067	901	1.166	2.572	1.329	1.243	-504	-427	-77
44 Drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny	2.043	875	1.168	2.540	1.297	1.243	-497	-422	-75
45 Korek i wyroby z korka	3	7	-5	4	10	-5	-2	-2	1
46 Wyroby ze słomy, esparto itp; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	22	19	3	28	22	5	-6	-3	-3
X SCIER DRZEWNY LUB Z INNEGO WŁÓKNISTEGO...	3.105	3.061	44	3.310	3.539	-229	-205	-478	274
47 Ścier drzewny...	42	261	-219	79	328	-248	-37	-66	30
48 Papier, tektura; wyroby z masy papierniczej, papieru, tektury	2.570	2.576	-6	2.678	2.935	-256	-108	-359	251
49 Książki, gazety, obrazy, manuskrypty...	492	224	269	552	277	275	-59	-53	-7
(IX-X) Produkty przemysłu drzewno-papierniczego	5.172	3.962	1.210	5.881	4.867	1.014	-709	-905	196
XI MATERIAŁY I WYROBY WŁÓKIENNICZE	3.403	5.158	-1.755	3.814	5.772	-1.957	-411	-614	202
50 Jedwab	3	13	-10	4	19	-15	-1	-6	5
51 Wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca...	85	126	-40	111	181	-70	-26	-56	30
52 Bawełna	33	338	-305	50	435	-385	-17	-97	80
53 Inne roślinne materiały włókiennicze...	15	20	-5	29	28	1	-14	-9	-6
54 Włókna chemiczne ciągłe	134	464	-329	195	589	-394	-60	-125	65
55 Włókna chemiczne cięte	45	309	-264	60	406	-346	-15	-97	82
56 Wata, filc i włókny; przędze specjalne... Dywany i inne włókiennicze wykładziny	114	304	-190	144	353	-209	-30	-50	20
57 podłogowe	99	161	-62	136	219	-83	-36	-58	22
58 Tkaniny specjalne, pasmanteria; hafty...	36	165	-128	49	231	-182	-13	-67	54
59 Tkaniny impregnowane...	134	349	-215	168	448	-280	-34	-99	66
60 Dzianiny	59	157	-98	77	200	-123	-18	-43	25
61 Odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin	873	1.126	-253	799	1.058	-259	74	69	5
62 Odzież i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin	1.283	1.207	76	1.422	1.139	284	-140	68	-208
63 Artykuły włókiennicze inne konfekcjonowane; zestawy; odzież używana; szmaty	488	420	68	571	465	106	-83	-45	-38

Grupa/sekcja/dział	2009			2008			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
XII									
64	355	659	-304	397	721	-324	-42	-62	20
65	289	564	-275	315	612	-296	-27	-48	21
66	46	45	2	57	51	6	-11	-6	-5
67	14	13	1	18	17	1	-4	4	0
(XI-XII)	6	37	-31	6	41	-35	-1	-4	4
XIII	3.758	5.816	-2.059	4.212	6.493	-2.281	-454	-676	222
68	1.865	1.441	424	2.345	1.987	358	-480	-546	66
69	477	334	143	573	493	80	-96	-159	63
70	575	375	201	729	504	225	-153	-129	-24
XIV	812	732	80	1.043	990	53	-231	-258	27
71	531	253	277	555	329	225	-24	-76	52
(XIII-XIV)	531	253	277	555	329	225	-24	-76	52
XV	2.396	1.694	701	2.899	2.316	583	-504	-622	118
72	10.089	10.318	-230	15.082	16.049	-967	-4.993	-5.731	737
73	2.035	3.593	-1.558	4.318	6.559	-2.242	-2.283	-2.966	683
74	3.457	2.846	611	5.020	4.151	869	-1.563	-1.305	-257
75	2.024	759	1.265	2.319	1.068	1.251	-295	-309	14
76	41	105	-64	17	121	-104	24	-16	40
77	1.123	1.533	-410	1.520	2.165	-645	-398	-632	235
78	75	49	26	90	69	21	-15	-20	5
79	126	77	49	143	113	29	-17	-36	19
80	17	25	-7	16	37	-21	1	-13	13
81	11	42	-31	14	63	-50	-2	-21	18
82	631	457	173	881	649	232	-250	-192	-58
83	548	831	-283	744	1.052	-308	-196	-221	25
(XV)	10.089	10.318	-230	15.082	16.049	-967	-4.993	-5.731	737
XVI	25.360	27.445	-2.085	28.718	34.353	-5.636	-3.357	-6.909	3.551
84	12.699	14.763	-2.064	14.286	19.263	-4.977	-1.587	-4.500	2.913

Grupa/sekcja/dział	2009			2008			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
85	12.661	12.682	-21	14.431	15.090	-659	-1.770	-2.408	638
XVII	17.765	11.094	6.672	20.176	16.566	3.610	-2.411	-5.472	3.061
86	431	199	232	520	326	194	-89	-127	38
87	14.610	8.939	5.671	16.770	14.464	2.306	-2.160	-5.525	3.365
88	233	285	-52	242	193	49	-9	92	-101
89	2.491	1.671	820	2.644	1.583	1.061	-153	88	-241
XVIII	904	3.481	-2.577	1.009	3.758	-2.749	-105	-278	172
90	864	3.372	-2.508	968	3.621	-2.653	-105	-249	145
91	27	84	-57	22	103	-81	6	-19	24
92	13	25	-12	19	35	-16	-6	-10	3
(XVI-XVIII)	44.029	42.019	2.010	49.902	54.677	-4.775	-5.873	-12.658	6.785
XIX	37	66	-28	30	97	-68	8	-32	39
93	37	66	-28	30	97	-68	8	-32	39
XX	5.832	2.022	3.809	6.934	2.558	4.376	-1.102	-536	-567
94	5.566	1.261	4.305	6.614	1.690	4.924	-1.049	-430	-619
95	165	533	-368	195	597	-402	-30	-64	33
96	101	228	-127	124	271	-146	-23	-42	19
XXI	10	8	2	9	11	-2	1	-3	4
97	10	8	2	9	11	-2	1	-3	4
XXII	33	2.550	-2.517	43	3.912	-3.869	-9	-1.362	1.352
98	33	2.495	-2.461	43	3.288	-3.245	-9	-793	784
99	0	0	0	0	27	-27	0	-27	27
	33	2.494	-2.461	43	3.261	-3.218	-9	-766	757

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

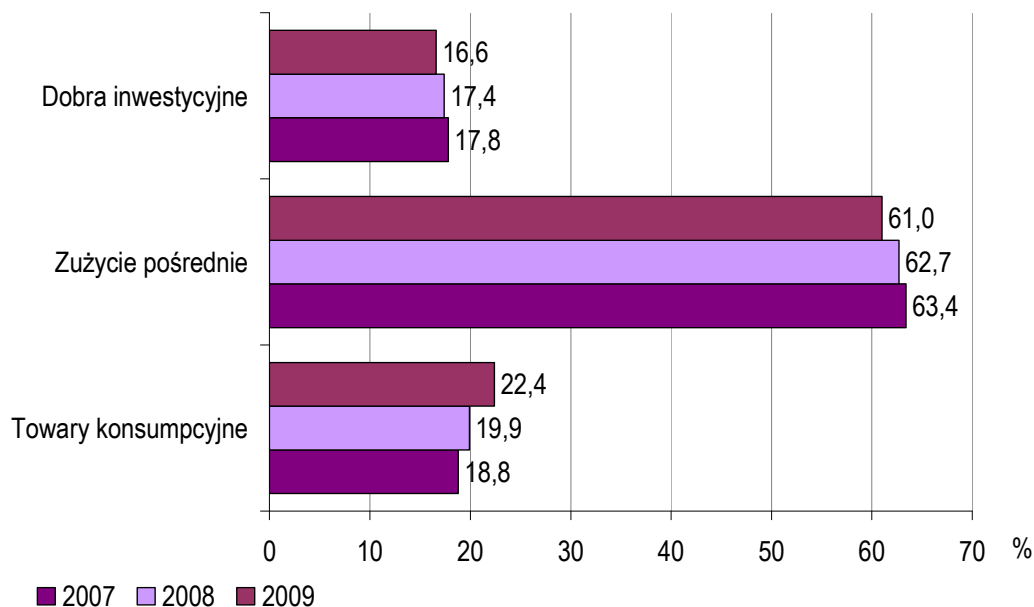
7 KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU

7.1 Rozdysponowanie importu według kierunków przeznaczenia

Na podstawie danych GUS o wykonaniu obrotów handlu zagranicznego według bazowych kategorii ekonomicznych (BEC), ocenia się, że w strukturze rozdysponowania importu w 2009 roku zaszły istotne zmiany. Zmniejszył się udział dóbr inwestycyjnych oraz towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie. Udział towarów inwestycyjnych spadł z 17,4% w roku 2008 do 16,6% w 2009. Z kolei udział dóbr o charakterze zaopatrzeniowym zmniejszył się z 62,7% do 61%. W rezultacie **łącznie udział strumienia importu o charakterze prorozwojowym** (inwestycyjno-zaopatrzeniowego) w polskim imporcie ogółem ukształtował się na poziomie 77,6% w 2009 roku, podczas gdy w latach poprzednich przekraczał 80%.

Natomiast istotnie zwiększył się udział strumienia towarów konsumpcyjnych w polskim eksporcie, który wzrósł z 19,9% w 2008 roku do 22,4% w roku ubiegłym.

Wykres 15 Struktura rozdysponowania importu w latach 2007-2009 (udział w %)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS

Import **dóbr inwestycyjnych**³ spadł w 2009 roku o 27,9%, czyli o 3,4 pkt. proc. głębiej niż łączny polski import. Złożyło się na to przede wszystkim zmniejszenie o 42,2% importu przemysłowych środków transportu. Natomiast import **dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie** zmniejszył się w ubiegłym roku o 26,6%, tj. o 2,1 pkt. proc. głębiej niż polski import ogółem. W dużej mierze było to następstwem spadków importu przetworzonych i nieprzetworzonych paliw i smarów odpowiednio o 35,8% i 35%.

³ Zmiany zostały zaprezentowane w euro.

Zwiększenie udziału strumienia towarów konsumpcyjnych było rezultatem znacznie łagodniejszego spadku importu tych towarów (o 15,1%) w porównaniu ze spadkiem importu ogółem (o 24,5%). Wynikało to głównie z relatywnie małych spadków importu przetworzonej żywności i napojów dla gospodarstw domowych (o 3,9%) oraz towarów konsumpcyjnych półtrwałego użytku (o 8,8%). W tej kategorii towarów najistotniejsze załamanie odnotowano w imporcie samochodów osobowych, który zmniejszył się o 31,7%.

7.2 Wpływ importu surowców energetycznych na polski import ogółem

W latach 2003-2008 nastąpił gwałtowny wzrost wydatków importowych na zakup głównych surowców energetycznych (ropy naftowej i gazu ziemnego), które następnie znacząco się zmniejszyły w roku 2009. Spadek ten wynikał głównie z istotnego spadku cen surowców na światowych rynkach na skutek kryzysu gospodarczego.

W 2008 roku odnotowano rekordowo wysoki poziom wydatków importowych na zakup ropy naftowej i gazu ziemnego, wynoszący blisko 13 mld EUR, czyli o prawie 34% wyższy niż w roku 2007 i 3,2-krotnie wyższy niż w roku 2002. Wydatki na import ropy naftowej wyniosły w 2008 roku ok. 9,5 mld EUR (o ponad 1,9 mld EUR więcej niż rok wcześniej), zaś na import gazu ziemnego blisko 3,4 mld EUR (o 1,3 mld EUR więcej niż w roku 2007). Jakkolwiek wzrost wydatków na zakup tych surowców był wówczas znaczący, to wynikał on w głównej mierze z dynamicznego wzrostu ich cen, a nie ze znacznego wzrostu wolumenu importu.

W efekcie dekonjunktury w gospodarce światowej ceny surowców zaczęły notować głębokie spadki już pod koniec 2008 roku. Tendencja ta była kontynuowana na początku 2009 roku, po czym spadki cen wyhamowały, a następnie ceny surowców zaczęły powoli wzrastać, jednak w całym 2009 roku pozostawały one na niższym poziomie niż rok wcześniej.

W 2009 roku polskie wydatki importowe na zakup ropy naftowej zmniejszyły się o ok. 34%, do niespełna 6,3 mld EUR, co wynikało ze znaczącego obniżenia się ceny tego surowca – z 459 EUR za tonę w 2008 roku do 312 EUR za tonę w roku 2009. Jednocześnie wolumen importu zmniejszył się tylko o 3,3%, do poziomu 20,1 mln ton.

Spadki cen gazu ziemnego okazały się nieco mniejsze niż w przypadku ropy naftowej, nie mniej jednak również istotnie wpłynęły na obniżenie wydatków na import tego surowca. W 2009 roku 1 tys. m³ gazu kosztował 312 EUR, czyli o prawie 15% mniej niż przed rokiem. Natomiast spadek wolumenu importu gazu ziemnego wyniósł ok. 11%, do ok. 9,4 mld m³, czyli był większy niż spadek wolumenu importu ropy naftowej.

Łączny przyrost wydatków na import wskazanych surowców energetycznych (liczony w odniesieniu do 2002 roku) wyniósł niespełna 4,8 mld EUR. Okazał się on niższy w porównaniu z okresem lat 2006-2008, kiedy to odnotowano znaczny ich przyrost. W odniesieniu do roku 2002 import ropy naftowej i gazu ziemnego w 2006 roku zwiększył się o 5,1 mld EUR, w 2007 o 5,6 mld EUR, a w 2008 aż o prawie 8,9 mld EUR.

Spadek wartości importu ropy naftowej i gazu ziemnego w 2009 roku istotnie wpłynął na ograniczenie deficytu w polskich obrotach towarowych. Wydatki importowe na zakup tych surowców energetycznych prawie automatycznie przekładają się na bilans obrotów towarowych z Rosją, która jest niemal wyłącznym dostawcą ropy naftowej i gazu ziemnego na polski rynek.

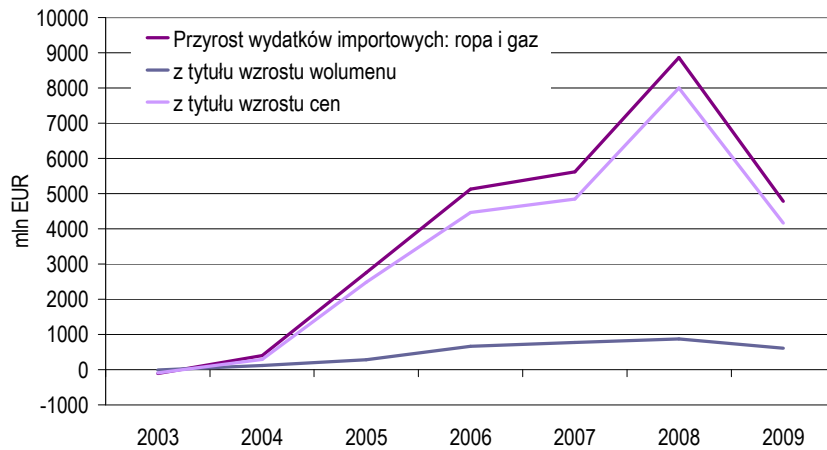
Tabela 15 Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych na wydatki importowe w latach 2003-2009 (rok bazowy – 2002)

Lp.	Wyszczególnienie	j.m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ropa naftowa										
1	Wolumen importu	tys.t	17.717	17.028	17.316	17.912	19.813	20.885	20.787	20.098
2	Średnia roczna cena importu 1 tony ropy naftowej	EUR	178	170	195	292	351	364	459	312
3	Wydatki importowe	mln EUR	3.154	2.895	3.377	5.230	6.954	7.602	9.541	6.271
4	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	tys.t	-	-689	-401	195	2.096	3.168	3.070	2.381
5	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	-8	17	114	173	186	281	134
6	Przyrost wydatków importowych ogółem w tym	mln EUR	-	-259	223	2.077	3.801	4.449	6.388	3.117
6.1	z tytułu wzrostu wolumenu	EUR	-	-123	-71	35	373	564	546	424
6.2	z tytułu wzrostu cen	EUR	-	-136	294	2.042	3.428	3.885	5.841	2.693
Gaz ziemny										
7	Wolumen importu	mln m ³	7.775	8.721	9.445	9.919	10.354	9.598	10.619	9.435
8	Średnia roczna cena importu 1 tys. m ³ gazu	EUR	113	118	112	157	213	213	316	269
9	Wydatki importowe	mln EUR	879	1.029	1.058	1.557	2.205	2.044	3.356	2.538
10	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	mln m ³	-	946	1.670	2.144	2.579	1.823	2.844	1.660
11	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	5	-1	44	100	100	203	156
12	Przyrost wydatków importowych ogółem w tym	mln EUR	-	151	179	679	1.327	1.166	2.477	1.659
12.1	z tytułu wzrostu wolumenu	EUR	-	107	189	242	291	206	321	188
12.2	z tytułu wzrostu cen	EUR	-	44	-9	436	1.035	960	2.156	1.472
Ropa naftowa i gaz ziemny łącznie										
13	Przyrost wydatków importowych ogółem w tym	mln EUR	-	-108	402	2.755	5.128	5.614	8.865	4.776
13.1	z tytułu wzrostu wolumenu	EUR	-	-16	117	277	665	770	868	611
13.2	z tytułu wzrostu cen	EUR	-	-93	285	2.478	4.463	4.844	7.997	4.165

Uwaga: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 mnożony przez średnią cenę w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku mnożony przez przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS i ARE.

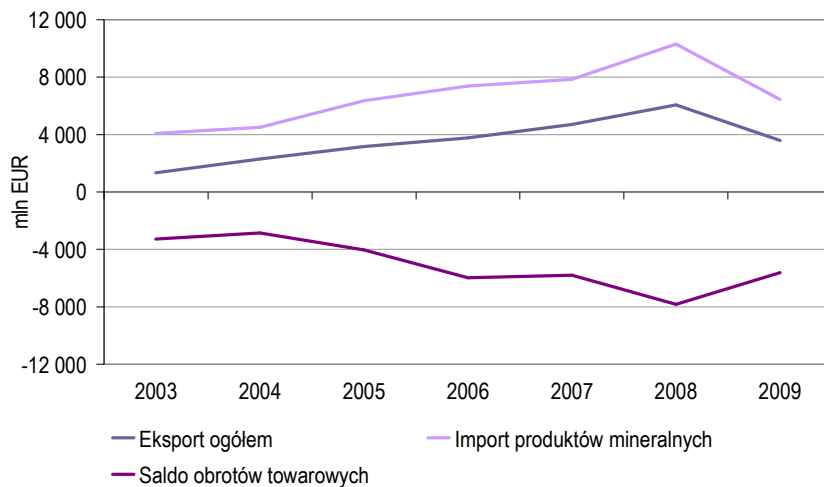
Wykres 16 Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych na wydatki importowe w latach 2003-2009 (rok bazowy – 2002)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS i ARE.

W 2009 roku import produktów mineralnych z Rosji zmniejszył się o 37,4%, tj. o ponad 3,8 mld EUR, do poziomu 6,4 mld EUR. W związku z tym, że surowce mineralne stanowią ok. 3/4 importu z rynku rosyjskiego (70% w 2009 roku wobec 74,2% w 2008), spadek ich importu przełożył się na ograniczenie łącznego deficytu w wymianie towarowej z Rosją o ponad 2,2 mld EUR, do prawie 5,6 mld EUR.

Wykres 17 Saldo obrotów towarowych z Rosją w latach 2003-2009 na tle importu surowców mineralnych z tego rynku i eksportu do Rosji w mln EUR

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS i ARE.

8 HANDEL ZAGRANICZNY W PIERWSZYCH MIESIĄCACH 2010 ROKU

Po okresie głębokiego załamania obrotów towarowych Polski w 2009 roku, w I półroczu 2010 roku odnotowano ich ożywienie. W tym czasie eksport zwiększył się o 19,2%, a import o 17,6%. To relatywnie wysokie tempo wzrostu obrotów było w znacznej mierze efektem niskiej bazy odniesienia w okresie styczeń-czerwiec 2009 roku. Po 6 miesiącach 2010 roku średniomiesięczna wartość eksportu wyniosła blisko 9,4 mld EUR, czyli była wyższa o 1,5 mld EUR niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Natomiast po stronie importu średniomiesięczna wartość osiągnęła poziom prawie 10,2 mld EUR, czyli o ponad 1,5 mld EUR wyższy niż przed rokiem. Jakkolwiek wzrosty te świadczą o ożywieniu polskiego handlu zagranicznego, to średniomiesięczna wartość obrotów w I półroczu 2010 roku była niższa niż w analogicznym okresie roku 2008 (w okresie przed kryzysem) o ok. 0,5 mld EUR po stronie eksportu oraz o 1,7 mld EUR po stronie importu.

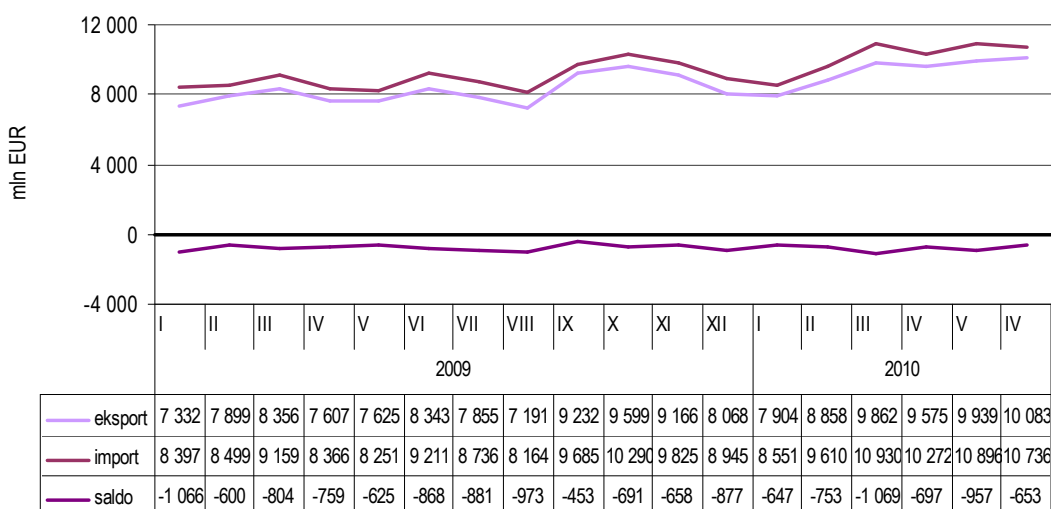
Deficyt w handlu zagranicznym, po okresie styczeń-czerwiec 2010 roku ukształtował się na poziomie podobnym jak przed rokiem i wyniósł niespełna 4,8 mld EUR.

Tabela 16 Obroty towarowe Polski w okresie 01.2009 – 06.2010

Okres	w mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres ub.r.=100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
Styczeń 2009	7.332	8.397	-1.066	79,0	76,7
Luty	7.899	8.499	-600	81,0	74,1
Marzec	8.356	9.159	-804	87,3	77,4
I kwartał	23.587	26.056	-2.469	82,4	76,1
Kwiecień	7.607	8.366	-759	71,8	66,5
Maj	7.625	8.251	-625	79,5	70,2
Czerwiec	8.343	9.211	-868	82,6	73,1
II kwartał	23.576	25.828	-2.252	77,8	69,9
Lipiec	7.855	8.736	-881	78,3	70,5
Sierpień	7.191	8.164	-973	77,6	71,7
Wrzesień	9.232	9.685	-453	83,1	72,6
III kwartał	24.278	26.585	-2.306	79,9	71,6
Październik	9.599	10.290	-691	85,9	76,0
Listopad	9.166	9.825	-658	104,9	89,8
Grudzień	8.068	8.945	-877	114,6	92,6
IV kwartał	26.834	29.061	-2.227	99,6	85,1
Rok 2009	98.274	107.529	-9.254	84,5	75,5
Styczeń 2010	7.904	8.551	-647	107,8	101,8
Luty	8.858	9.610	-753	112,1	113,1
Marzec	9.862	10.930	-1.069	118,0	119,3
I kwartał	26.623	29.091	-2.468	112,9	111,6
Kwiecień	9.575	10.272	-697	125,9	122,8
Maj	9.939	10.896	-957	130,3	132,1
Czerwiec	10.083	10.736	-653	120,8	116,6
II kwartał	29.596	31.904	-2.307	125,5	123,5

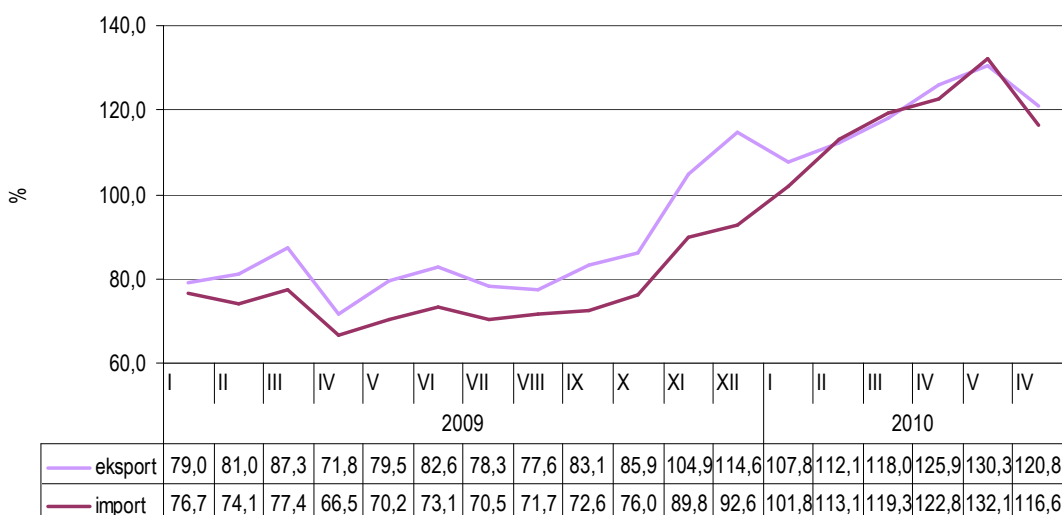
Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 18 Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2009 – 06.2010

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 19 Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2009 – 06.2010

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Po 6 miesiącach 2010 roku wzrost obrotów odnotowano w handlu z niemal wszystkimi ważniejszymi rynkami. Eksport do Unii Europejskiej zwiększył się o 17,8% (czyli o 6,2 pkt. proc. szybciej niż import z tej grupy), przy czym do krajów strefy euro wzrósł o 16,4%, a do pozostałych państw UE o 21,2%. Również po stronie importu szybszy wzrost odnotowano w przypadku pozostałych krajów unijnych (o 17,2%) niż krajów strefy euro (o 10,2%). Eksport na rynki najważniejszych odbiorców polskich towarów, tj. Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii zwiększył się odpowiednio o: 14,7%, 23,4% i 25,6%.

Tabela 17 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)

	6 miesięcy 2010			6 miesięcy 2009			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pog. (-)
Polska ogółem	56.219	60.995	-4.776	47.163	51.884	-4.721	9.057	-9.111	-55
rok ub. = 100	119,2	117,6		80,1	72,9				
Kraje rozw. gosp.	48.030	40.734	7.296	40.610	36.088	4.523	7.419	-4.646	2.773
rok ub. = 100	118,3	112,9		82,3	72,0				
udział	85,4	66,8		86,1	69,6				
w tym:									
UE	44.540	35.887	8.654	37.822	32.149	5.673	6.718	-3.737	2.981
rok ub. = 100	117,8	111,6		81,6	71,2				
udział	79,2	58,8		80,2	62,0				
w tym:									
Niemcy	14.382	13.193	1.189	12.535	11.668	867	1.847	-1.525	322
rok ub. = 100	114,7	113,1		84,7	69,1				
udział	25,6	21,6		26,6	22,5				
Francja	4.072	2.775	1.297	3.300	2.393	907	771	-381	390
rok ub. = 100	123,4	115,9		85,8	67,0				
udział	7,2	4,6		7,0	4,6				
Włochy	3.604	3.407	197	3.472	3.714	-242	132	307	439
rok ub. = 100	103,8	91,7		92,7	77,9				
udział	6,4	5,6		7,4	7,2				
Wlk. Brytania	3.681	1.665	2.016	2.930	1.563	1.368	751	-103	648
rok ub. = 100	125,6	106,6		87,6	77,0				
udział	6,6	2,7		6,2	3,0				
Czechy	3.340	2.250	1.090	2.666	1.822	843	674	-428	246
rok ub. = 100	125,3	123,5		81,4	69,7				
udział	5,9	3,7		5,7	3,5				
Pozostałe kr. rozw.	3.490	4.847	-1.358	2.788	3.938	-1.150	701	-909	-208
r.ub. = 100	125,1	123,1		94,3	80,0				
udział	6,2	7,9		5,9	7,6				
w tym:									
USA	1.091	1.612	-522	734	1.317	-582	356	-296	60
r.ub. = 100	148,5	122,5		94,6	90,9				
udział	1,9	2,6		1,6	2,5				
EFTA	1.349	1.393	-45	1.426	1.204	221	-77	-189	-266
r.ub. = 100	94,6	115,7		95,2	80,6				
udział	2,4	2,3		3,0	2,3				
Pozostałe kraje świata bez rozwiniętych	8.190	20.261	-12.072	6.552	15.796	-9.244	1.637	-4.465	-2.828
r.ub. = 100	125,0	128,3		68,5	75,0				
udział	14,6	33,2		13,9	30,5				
w tym:									
Kraje WNP	4.164	7.543	-3.379	3.441	5.111	-1.671	723	-2.432	-1.708
r.ub. = 100	121,0	147,6		59,0	58,8				
udział	7,4	12,4		7,3	9,9				
w tym:									
Rosja	2.106	6.452	-4.345	1.644	4.377	-2.734	463	-2.074	-1.612
r.ub. = 100	128,2	147,4		56,2	64,1				
udział	3,8	10,6		3,5	8,4				
Kraje pozostałe	4.025	12.718	-8.693	3.112	10.685	-7.573	914	-2.033	-1.119
r.ub. = 100	129,4	119,0		83,2	86,3				
udział	7,2	20,9		6,6	20,6				
w tym:									
Chiny	629	5.775	-5.146	456	4.774	-4.318	173	-1.001	-828
r.ub. = 100	138,0	121,0		97,0	92,4				
udział	1,1	9,5		1,0	9,2				

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Relatywnie dynamiczny wzrost obrotów – szczególnie po stronie importu – odnotowano w handlu z rynkami WNP. Import z tego regionu zwiększył się o 47,6%, podczas gdy eksport o 21%. Na tak dynamiczny wzrost przywozu z tej grupy krajów znacząco wpłynął wzrost importu z Rosji (o 47,4%), wynikający w dużej mierze z rosnących cen surowców energetycznych sprowadzanych z tego rynku. Eksport na drugi co do wielkości rynek WNP – Ukrainę – zwiększył się w tym czasie o 12,1%, zaś import z tego rynku wzrósł o 87,1%. W rezultacie szybkiego wzrostu importu z WNP, pogłębieniu uległ deficyt w handlu z tą grupą rynków o 1,7 mld EUR, do niespełna 3,4 mld EUR.

Odrotna sytuacja wystąpiła w wymianie z pozostałymi krajami rozwijającymi się, gdzie wzrost eksportu (o 29,4%) okazał się szybszy niż wzrost importu (o 19%). W ramach tej grupy wyraźnie zwiększyły się obroty polsko-chińskie (wzrost eksportu o 38%, import zwiększył się o 21%).

Po 6 miesiącach 2010 roku wzrost obrotów wystąpił we wszystkich grupach towarowych. W przypadku dominujących w polskim handlu zagranicznym wyrobów elektromaszynowych wzrosty zarówno po stronie eksportu (17%), jak i po stronie importu (13%) okazały się wolniejsze od wzrostu łącznych obrotów Polski. Natomiast w drugiej pod względem wartości grupie towarowej – wyrobach przemysłu chemicznego – eksport zwiększył się o 25,8%, a import o 23%.

Relatywnie duże przyśpieszenie wymiany handlowej odnotowano w przypadku wyrobów metalurgicznych oraz produktów mineralnych, czyli tych towarów, których w 2009 roku dotknęły największe spadki i które okazały się stosunkowo najmniej odporne na kryzys. W przypadku tych pierwszych eksport zwiększył się o 33,7%, w przypadku tych drugich o 52,5%. Natomiast import produktów mineralnych wzrósł w tym czasie o 55,6%, co skutkowało pogłębieniem deficytu w obrotach nimi o ponad 1,7 mld EUR, do poziomu blisko 4,8 mld EUR.

Tabela 18 Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po 6 miesiącach 2010 roku w mln EUR

Seksja/grupa towarowa	6 miesięcy 2010			6 miesięcy 2009			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
RAZEM	56.219	60.995	-4.776	47.163	51.884	-4.721	9.057	9.111	-55
I Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	1.987	1.352	634	1.777	1.192	585	210	160	49
II Produkty pochodzenia roślinnego	1.115	1.363	-247	1.217	1.320	-103	-102	43	-144
III Tłuszcze i oleje	155	212	-57	121	204	-83	34	8	26
IV Gotowe artykuły spożywcze	2.935	1.995	940	2.579	1.865	714	357	130	226
(I-IV) Artykuły rolno spożywcze	6.192	4.922	1.270	5.693	4.581	1.113	499	342	157
V Produkty mineralne	2.128	6.897	-4.769	1.395	4.431	-3.036	732	2.466	-1.733
VI Produkty przemysłu chemicznego	3.557	6.480	-2.923	2.827	5.227	-2.400	730	1.254	-523
VII Tworzywa sztuczne i wyroby z kauczuku	3.487	4.399	-912	2.771	3.619	-848	716	780	-64
(VI-VII) Wyroby przemysłu chemicznego	7.044	10.879	-3.835	5.598	8.846	-3.247	1.446	2.033	-587
VIII Skóry i wyroby z nich	248	338	-91	151	281	-130	96	57	40
IX Drewno i wyroby z drewna	1.244	491	752	1.042	434	608	201	57	145
X Ścier drzewny, papier i tektura	1.674	1.711	-37	1.488	1.450	38	186	262	-75
(IX-X) Wyroby przemysłu drzewno papierniczego	2.918	2.203	715	2.530	1.884	646	388	319	69
XI Materiały i wyroby włókiennicze	1.737	2.726	-990	1.696	2.499	-803	41	227	-186
XII Obuwie, nakrycia głowy, parasole	207	364	-158	181	349	-168	25	15	10
(XI-XII) Wyroby przemysłu lekkiego	1.944	3.091	-1.147	1.877	2.848	-971	66	242	-176
XIII Wyroby z kamieni, gipsu, cementu	1.046	784	262	850	689	160	197	94	102
XIV Perły, metale szlachetne, biżuteria	321	121	200	275	135	140	46	-14	60
(XIII-XIV) Wyroby ceramiczne	1.367	905	462	1.125	824	300	242	81	162
XV Wyroby metalurgiczne	6.172	6.164	8	4.618	5.004	-387	1.554	1.159	395
XVI Urządzenia mechaniczne i elektryczne	14.812	14.785	26	11.836	13.313	-1.478	2.976	1.472	1.504
XVII Pojazdy, statki powietrzne i pływające	9.593	6.436	3.157	9.033	5.504	3.529	560	932	-372
XVIII Przyrządy i aparaty optyczne	538	1.867	-1.329	441	1.621	-1.180	97	247	-149
(XVI-XVIII) Wyroby przem. elektro-maszynowego	24.943	23.089	1.854	21.310	20.438	871	3.633	2.651	982
XIX Broń i amunicja	8	38	-29	29	32	-3	-21	5	-27
XX Wyroby różne	3.227	978	2.250	2.817	1.016	1.801	410	-38	449
XXI Dzieła sztuki	8	3	5	2	5	-3	6	-2	8
XXII Pozostałe	21	1.441	-1.420	16	1.670	-1.654	4	-229	233
CN nieznanne lub błędne	0	48	-48	0	22	-22	0	26	-26
Wyroby różne i pozostałe	3.264	2.508	757	2.865	2.745	120	399	-238	637

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

9 PROGNOZY NA ROK 2010

Sytuacja w gospodarce światowej w 2009 roku kształtowała się pod wpływem światowego kryzysu finansowego, który przełożył się na sferę realną globalnej gospodarki. Przewidywania światowych instytucji analitycznych dotyczące wychodzenia z kryzysu od jesieni 2009 roku były coraz bardziej optymistyczne w stosunku do wcześniejszych prognoz. Przeważa pogląd, że mimo nadal znacznego obszaru niepewności, ożywienie odnotowane w Stanach Zjednoczonych i większości krajów Unii Europejskiej w II półroczu 2009 roku może zapowiadać wejście na ścieżkę powolnego przełamania kryzysu i odbudowy wzajemnego zaufania między sektorem finansowym i sferą realną gospodarki.

Oceny te znalazły swój wyraz w najnowszych prognozach podstawowych wskaźników makroekonomicznych na rok 2010 i 2011 przedstawionych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i OECD. Eksperti MFW szacują, że w 2010 roku globalny PKB wzrośnie o 4,2% wobec jego spadku o 0,6% w 2009 roku. Wolniejsze tempo ożywienia jest spodziewane w gospodarkach europejskich – wg projekcji unijny PKB zwiększy się w 2010 roku o 1%. Przewidywany wzrost PKB oraz popytu importowego na rynkach głównych polskich partnerów handlowych są jednymi z najistotniejszych czynników z punktu widzenia perspektyw ożywienia polskiego eksportu, a w ślad za tym także importu.

Według prognoz wzrost PKB w 2010 roku w krajach rozwiniętych gospodarczo będzie wolniejszy niż w krajach rozwijających się. W azjatyckich państwach rozwijających się wzrost PKB, który w 2009 roku wyhamował do 6,6%, w roku 2010 wyniesie 8,7%. W Chinach wzrost gospodarczy spodziewany jest na poziomie 10% wobec 8,7% w 2009 roku.

Optymistyczne prognozy wychodzenia z kryzysu, zwłaszcza w odniesieniu do strefy euro, mogą zostać poddane weryfikacji w rezultacie poważnych problemów zadłużeniowych Grecji oraz niepewnej sytuacji w Hiszpanii, Portugalii, Irlandii. Można jednak oczekiwać, że podjęte na początku 2010 roku działania ratunkowe – głównie ze strony najbogatszych krajów strefy, czyli Niemiec i Francji – doprowadzą do powolnej stabilizacji sytuacji w tych krajach.

Dramatyczne pogorszenie sytuacji ekonomicznej w II połowie 2008 roku i w roku 2009 sprawiło, iż głębokiemu załamaniu uległy światowe obroty handlowe. Według wstępnych szacunków WTO wolumen eksportu w 2009 roku zmniejszył się o 12,2%, a importu o 12,9%. Największe spadki obrotów dotknęły kraje rozwinięte gospodarczo oraz WNP, natomiast relatywnie mniejsze odnotowano w przypadkach państw Azji, Afryki i Bliskiego Wschodu (vide tabela 2).

Z najnowszych przewidywań OECD wynika, że wolumen światowego handlu zwiększy się o 10,6% w 2010 roku. W największym stopniu przyczyni się do tego odbudowa handlu w krajach rozwijających się (spoza OECD), w tym w Chinach i innych krajach Azji oraz w Rosji. Czynnikiem, który znacząco ma wpłynąć na poprawę sytuacji w handlu międzynarodowym jest relatywnie szybki wzrost popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego w rozwijających się krajach azjatyckich. OECD wskazuje, że o ile w 2010 roku motorem napędzającym wzrost światowych obrotów mają być kraje rozwijające się, to w 2011 roku powinno dojść do bardziej równomiernego wzrostu.

Prognozowane tempo wzrostu eksportu i importu w wybranych krajach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19 Prognoza dot. tempa wzrostu obrotów handlowych w latach 2009-2011

	2009		2010*		2011*	
	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
Niemcy	-14,2	-8,9	10,0	8,2	8,8	6,7
Francja	-10,9	-9,9	7,8	5,5	7,2	6,9
Włochy	-19,1	-14,8	2,5	2,7	3,6	3,0
Wielka Brytania	-10,6	-11,9	6,6	6,9	8,0	5,2
Niderlandy	-8,2	-8,7	9,6	9,0	7,0	6,9
Polska	-9,6	-13,5	5,9	5,6	6,8	8,9
Stany Zjednoczone	-9,6	-13,9	9,4	10,0	7,9	8,4
Japonia	-24,0	-17,0	17,8	8,3	7,8	8,2
Rosja	-4,7	-30,4	13,2	25,3	4,3	13,8
Chiny	-10,1	4,7	22,7	28,4	13,5	9,9
Indie	-9,7	-6,4	13,1	10,4	11,2	13,1

* - prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2010.

Dynamiczny wzrost polskich obrotów towarowych w ostatnich latach, wyhamował w IV kwartale 2008 roku na skutek rozprzestrzeniania się kryzysu gospodarczego na świecie. Wówczas polski eksport spadł o 1,2%, a import zwiększył się tylko o 4,7%. Jednak od początku 2009 roku notowano głębsze załamanie obrotów, w szczególności po stronie importu. W całym 2009 roku eksport zmniejszył się o 15,5%, a import o 24,5%. W I półroczu 2010 roku odnotowano wzrosty w polskim handlu zagranicznym, które wyniosły 19,2% po stronie eksportu oraz 17,6% po stronie importu. Jakkolwiek świadczy to o ożywieniu wymiany towarowej Polski z zagranicą, to jednak te relatywnie szybkie wzrosty są w dużej mierze spowodowane efektem niskiej bazy odniesienia z analogicznego okresu poprzedniego roku.

Przy założeniach:

- utrzymania ożywienia popytu na głównych rynkach, szczególnie na rynkach Unii Europejskiej,
- stabilizacji sytuacji finansów publicznych,
- średniorocznego kursu euro na poziomie 3,8 PLN, a dolara na poziomie 2,9 PLN,

przewiduje się, że w 2010 roku obroty towarowe wzrosną:

- **po stronie eksportu o 18,4%, do 116,4 mld EUR,**
- **po stronie importu o 19,4%, do 128,4 mld EUR, a w rezultacie**
- **deficyt ukształtuje się na poziomie 12 mld EUR.**

Spis tabel

Tabela 1	Tempo wzrostu PKB w odniesieniu do roku poprzedniego w cenach stałych	10
Tabela 2	Zmiany wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)	14
Tabela 3	Tempo wzrostu obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2009 (w ujęciu USD).....	16
Tabela 4	Najwięksi eksporterzy i importerzy na świecie w 2009 roku	19
Tabela 5	Zmiany światowego PKB i globalnego handlu w latach 2007-2011.....	20
Tabela 6	Tempo wzrostu wolumenu światowego handlu w okresie III kw. 2009 – IV kw. 2011 (w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku; wyrównany sezonowo) .	20
Tabela 7	Zmiany globalnego handlu w wybranych grupach krajów w latach 2007-2011	21
Tabela 8	Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2009	25
Tabela 9	Obroty towarowe Polski w latach 2008-2009 w mln EUR.....	33
Tabela 10	Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje <i>per capita</i> oraz do PKB w latach 2002-2009	34
Tabela 11	Obroty towarowe według GUS w latach 2008-2009	36
Tabela 12	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)	40
Tabela 13	Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2008-2009 w mln EUR	47
Tabela 14	Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego wg grup towarowych, sekcji i działów w mln EUR.....	50
Tabela 15	Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych na wydatki importowe w latach 2003-2009 (rok bazowy – 2002).....	57
Tabela 16	Obroty towarowe Polski w okresie 01.2009 – 06.2010	59
Tabela 17	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)	61
Tabela 18	Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po 6 miesiącach 2010 roku w mln EUR	63
Tabela 19	Prognoza dot. tempa wzrostu obrotów handlowych w latach 2009-2011	66

Spis wykresów

Wykres 1	Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)	15
Wykres 2	Zmiany obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2007-2009 (w ujęciu USD)	17
Wykres 3	Kształtowanie się średniomiesięcznych kursów EUR i USD w latach 2004-2010	23
Wykres 4	Kwartalne zmiany tempa wzrostu wolumenu eksportu i ich uwarunkowań cenowo-kursowych w latach 2000-2009 (IV kw. 1999 roku = 100%)	24
Wykres 5	Kwartalne zmiany tempa wzrostu wolumenu importu i ich uwarunkowań cenowo-kursowych w latach 2000-2009 (IV kw. 1999 roku = 100%)	24
Wykres 6	Zmiany eksportu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2009 (w %)	26
Wykres 7	Zmiany importu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2009 (w %)	26
Wykres 8	Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR	28
Wykres 9	Zmiany wolumenu obrotów towarowych w latach 2001-2009	29
Wykres 10	Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB w %	35
Wykres 11	Dynamika eksportu i importu w EUR i USD w latach 2008-2009 (w % w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku)	37
Wykres 12	Struktura towarowa polskiego eksportu w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w %)	45
Wykres 13	Struktura towarowa polskiego importu w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w %)	46
Wykres 14	Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2009 roku na tle roku 2008 i 2004 (w mln EUR)	46
Wykres 15	Struktura rozdysponowania importu w latach 2007-2009 (udział w %)	55
Wykres 16	Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych na wydatki importowe w latach 2003-2009 (rok bazowy – 2002)	58
Wykres 17	Saldo obrotów towarowych z Rosją w latach 2003-2009 na tle importu surowców mineralnych z tego rynku i eksportu do Rosji w mln EUR	58
Wykres 18	Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2009 – 06.2010	60
Wykres 19	Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2009 – 06.2010	60